

Donji Vidovec
(1226. – 2021.)

Donji Vidovec
(1226. – 2021.)

2021.

Donji Vidovec

(1226. – 2021.)

Izdavač:

Općina Donji Vidovec

Uredili:

Josip Grivec, Siniša Novak, Bojana Petrić

Prevodila:

Hajnalka Lukács Puklavec

Lektura:

Maja Odrčić Mikulić

Fotografije:

Josip Grivec, MNK Vidovsk izlatari, DVD Donji Vidovec, DND Donji Vidovec, Podružnica umirovljenika Donji Vidovec, NK Vidovčan, KUD Donji Vidovec, STK Donji Vidovec, ŠRD Mrena, LD Patka, Nikolina Kranjec Cenko, Bojana Petrić

Literatura:

Mjesto i župa Donji Vidovec: (1226. – 1996.) / glavni urednik Ivan Zvonar (i suradnici)

Večerešnje pozdravljenje: Ruža Pokolić

Monografija vrtića Donji Vidovec, 50 NAM JE GODINA TEK

Ova monografija izdana je uz sufinanciranje iz Programa prekogranične suradnje Interreg V – A Mađarska – Hrvatska u sklopu projekta pod nazivom CulturCo, HUHR/1901/3,1,2/0017, uz potporu Europskog fonda za regionalni razvoj.

**Prekogranična regija- gdje rijeke
spajaju, a ne razdvajaju**

Ovaj dokument proizveden je uz finansijsku pomoć Europske unije. Sadržaj ovog dokumenta isključiva je odgovornost općine Donji Vidovec i ni pod kojim uvjetima ne odražava stav Europske unije i/ili Upravljačkog tijela.

PESMA VIDOVCU

Dobro došli v Međimurje,
dobro došli v cvetnjak hrvatski,
dobro došli v Donji Vidovec.
Mesto drevno
Pred 795 ljet prvi put zapisano.
Tu ste de Mura Dravu kušuje
i Bistrec stiha šumi,
a pozoj v Čičonjski jami
mirno i već dogo spi.
Tu rastemo, igramo se
vu vrtić i školu hodimo,
v našoj ljepoj Svetog Vida cirkvi
Boga molimo.

Velje da nojstareša je na dalko,
barokna s puno vrednih stvori,
a knjižnica na župnem dvoru
vrednih knjigi puna,
Tu je i bogata etno zbirka,
i kak je red
dok je noć muzeja
puno stronjski ju dojde glet.
Na sredini sela pred cirkvom i školom,
Hrast je tak veljki, velje,
nojvekši v Međimurju.

Vidovec su šumarki, poljsko cvetije,
fijolice, ljeljuje, a nojljepša
med njimi je košuta, po vidovski rečeno,
a kockavica po hrvatski.

Vidovec je i kovačnica još od doba Zrinskih,
ljetnikovac njuv v Kletnicaj
tam su se polagali računi i na vjernost se kleli.

Z Turki su se negda Vidovski voki bili.
I pesma to veli, a počne ovak:
Ljubav je v srcu,
Sablja pak v roki,
V borbu kreču
Vidovski voki...
V jočima plovim suza se vidi,
Srce se stišće,
našu nam zemlju nabo zel
nikdor nišće.

Vidovec je zlatna Drova
i zlatar koj zlato išče,
po njoj z čonom plova.

Vidovec je
Lov na prsten zlatni,
Vidovec su Vidovski zlatari,
a pod zaštitu ih je dela
još carica Marija Terezija,
Japica su mi to zdovnja rekli.

Tu se i korpa počela plesti,
cekeri i kojekaj z šemetinja.
Kuhala se šiba,
z konoplje delalo platno,
a i denes se pomalo korpa i ceker plete.

Za prošćenje vidovski gverec se pije fini,
naš licitar je najbolji na svetu,
kak i naša črna piva, zlatorska juha,
sirutka i mazanica prosta.

Vidovec je kosec
dok kosu kljeplje,
labdoritač v Kalanici,
dete dok se njiše,
Vidovec je i stara mati
dok detetu v Australiju pismo piše.

Vidovec je i kaciga rimska,
srebrni vrč za vino
još z antičkoga doba

Vidovec su udruge i društva,
meštri i švelje,
Vidovec je ples i pesma,
koja se popeva stiha, stiha...

Vidovec smo mi, Vidovčani,
koji smo domaj,
a i oni širom sveta restepeni

Josip Grivec

KRATKI PREGLED POVIJESTI MJESTA I OPĆINE DONJI VIDOVEC

I.

Arheološki nalazi između dvije rijeke Mure i Drave, pa i šire, upućuju na višetisućljetni kontinuitet naseljenosti tog područja, a naročito se to odnosi na današnje područje općine Donji Vidovec. Nalaza iz starijeg kamenog doba (paleolitika), zbog loših klimatskih uvjeta je nažalost iznimno malo, no s poboljšanjem klimatskih uvjeta u vrijeme mlađeg kamenog doba (neolitika) već postoji prilično mnogo dokaza o obitavanju čovjeka u ovom dijelu Međimurja.

Ovo je područje specifično po svom zemljopisnom položaju, prirodnom okruženju kao i po opstojnosti ljudi tog kraja. Velike rijeke Mura i Drava, blizina njihovog spajanja i okruženost močvarama uz izdignutiji teren područja današnjeg Donjeg Vidovca (nekada Bistrica) daje veću sigurnost ljudima te je upravo tu došlo do vrlo stare naseljenosti.

Na karti Stjepana Glavača: iz 1673. godine Donji Vidovec se prvi put spominje kao S. Vitus (Sveti Vid)

Donji Vidovec ima i vrlo dugu pretpovijest, tu ima nalaza i iz doba antike, a naročito je bogata povijest nakon doseljavanja Hrvata potkraj VI. stoljeća. Donji Vidovec je stoljećima, sve do kraja 18. stoljeća bio središnje mjesto i rimokatolička župa istočnog dijela Međimurja, tj. Čukovca, Donjeg Mihaljevca, današnje Svete Marije, Donje Dubrave, Kotoribe i Legrada.

Iz tih razloga je Donji Vidovec mjesto iznimno duge i zanimljive povijesti, specifično po mnogim svojim pozitivnim osobinama što je itekako zapazio putopisac Gônczi 1893. godine. On piše sljedeće: *Donji Vidovec svoje je ime dobio po staroj crkvi sv. Vida. To je prijatno i čisto selo, u kojem su međusobni odnosi najsređeniji u Donjem Međimurju.* Mogli bi reći da i danas u dobroj mjeri marljivost, brižnost i međusobno uvažavanje krase donjovidovčane.

Ovo je tek mala kapljica bogate povijesne rijeke Donjeg Vidovca, nedostaju opsežnija istraživanja u arhivima te arheološka istraživanja. Ovdje su spomenuti najvažniji događaji temeljeni na vjerodostojnim izvorima, naročito tekstovima akademika dr. Dragutina Feletara iz susjedne nam Donje Dubrave.

II.

Pretpovijest Donjeg Vidovca još nije niti približno dovoljno istražena. Na području općine je izvršen tek ciljani pregled terena radi utvrđivanja mogućih novih nalazišta, više je slučajnih nalaza negoli sistematskih iskopavanja. Možemo zaključiti da najstarija razdoblja ljudske povijesti na ovom tlu tek treba stručno i znanstveno valorizirati i obraditi.

Ipak, možemo zaključiti da ono što nam je dosad poznato upućuje na iznimno dugi kontinuitet naseljenosti u općini Donji Vidovec, od starijeg kamenog doba ili paleolitika pa do danas. Primjerice, kljove mamuta pronađene na Legradskoj gori te nekoliko slučajnih nalaza izglacanih kamenih sjekira sa šireg područja hidrografskog čvora Mure i Drave nepobitno dokumentiraju postojanje života i djelovanja ljudi u tom kraju već u kameno doba.

Sa sigurnošću se može utvrditi da su reljefno uzvišeniji dijelovi Donjeg Vidovca i neposredne njegove okolice već tada bili naseljeni. O tome govori i kamena sjekira, nađena zapadno od Donjeg Vidovca, a čuva se u Muzeju Međimurja u Čakovcu.

Razdoblja metalnih doba, naročito željeznog, daje znatno više podataka i za ovaj istočni kutak Međimurja. U tom se razdoblju stvaraju trajna sjedilačka naselja, a djelomice su poznati i stanovnici tog dijela Panonije. Prema dosadašnjim saznanjima najstariji poznati stanovnici tog dijela Međimurja i Podravine su bili Tračani, koje u 8. stoljeću prije Krista potiskuju iz naših krajeva ilirska plemena.

Dakle, u razdoblju od Tračana pa sve do doseljenja Hrvata osnovni demografski kostur tog našeg kraja čine Iliri, odnosno ilirska plemena s određenim regionalnim razlikama.

Smatra se da su šire područje sjeverozapadne Hrvatske naseljavali Panoni, ilirsko pleme, dok se u Međimurju, pa tako i na području njegova istočnog dijela, spominje njihov odvojak - pleme Seretes (ili Riječani). Upravo je za Panone vezana visoka kultura željeznog doba koja se nastavlja do duboko u antiku. U ilirski korpus, početkom 4. stoljeća prije Krista, sa sjevera "ulaze" i Kelti, koji dobrim dijelom potiskuju Ilire. Kraj između Daruvara i Varaždina naseljava keltsko pleme Iasi, ali kasniji izvori govore o tome da su se u Međimurju uglavnom još uvijek zadržali i Iliri, odnosno pleme Seretes.

Iz razdoblja željeznog doba postoji razmjerno mnogo arheoloških nalaza i iz istočnoga kutka Međimurja, iako su dosad provedena tek djelomična i vrlo fragmentarna arheološka istraživanja. Iz halštata, starijeg željeznog doba, osobito su bogati nalazi kod Goričana i Donjeg Kraljevca te iz okolice Donje Dubrave, Svete Marije kao i samog Donjeg Vidovca.

Na kontinuitet naseljenosti od staroželjeznodobnih nalaza, a posebice prema razdoblju ilirsko-keltske kulture, upućuju i nalazi (uglavnom ostaci keramike i rastresitog materijala) iz arheoloških nalazišta kod Donjeg Vidovca: Jezero, Staro groblje i Čičanje, no oni su nepotpuni i vrlo fragmentarni, tako da bi na tim, ali i drugim lokalitetima u okolini Donjeg Vidovca trebalo provesti temeljitija arheološka istraživanja.

III.

Rimska ili antička kultura bila je vrlo razvijena u istočnom Međimurju te je u ukupnoj povijesti toga kraja ostavila vrlo duboke tragove.

Unatoč jakom otporu Ilira i Kelta, početkom naše ere, Panoniju zauzimaju rimske legije (8. godine nakon Krista), nezadrživo šireći svoj utjecaj i visoku kulturu na istok sve do svojih utvrđenih granica (limesa) na Dunavu. Ogromna i vrlo organizirana rimska vojska i civilna uprava imaju u Međimurju presudni utjecaj na formiranje osnovne mreže naselja i komunikaciju (cesta, staza, gazovi preko rijeka). Najvažniji je smjer tu bio nizinom Drave s južne strane od današnjeg Ptuja (Slovenija) preko

Ludbrega prema Mursi ili Osijeku, no treba spomenuti da su od te ceste preko Drave prema sjeveru vodile brojne sporedne ceste, pa tako i kroz Donje Međimurje, što je omogućavalo razvoj specifične i vrlo napredne rimske kulture.

Iz rimskih itinerara, poznate literature i arheoloških nalaza danas se na sutoku Mure i Drave, može govoriti o vrlo značajnim naseljima u doba antike, tj. o *Mariniana* i *Carrodunum*.

Iako se povjesničari i arheolozi još uvijek spore oko točne lokacije tih antičkih naselja, ipak je činjenica da su ona postojala u tom našem prostoru te da je u to vrijeme razmjerno bujan život postojao i na području Donjeg Vidovca.

Nalaza iz antičkog doba ima, naime, iz Donjeg Vidovca i bližih mu okolnih mjesta. Za antičku su kulturu bili od posebnog značenja nešto uzdignutiji tereni, nastali fluvijalno-eolskom erozijom u kasnom pleistocenu i osobito ranom holocenu, što se pogotovo odnosi na Donji Vidovec, ali i ostale povišene terene prema Donjoj Dubravi i Svetoj Mariji, jer ti su tereni prirodna zaštita od hirovitih rijeka Mure i Drave te ih čovjek od davnine koristi za svoja naselja i stoljećima ih nadograđuje.

Andela Horvat je na području Kalanice kod Donjeg Vidovca našla antičke ostatke još 1977., a kasnije (1988.) je tu istraživao i arheolog J. Vidović. Na temelju tri iskopane sonde nedvojbeno je utvrđeno da se radi o keramici i drugim nalazima iz rimskoga doba, odnosno da je na tom mjestu postojala nekropola (uređeno groblje) s paljevinskim ukopima i prilozima koji su dosta plitki te ujedno i devastirani uslijed poljoprivrednih radova, na što ukazuje i mnoštvo keramike na površini i u sloju crnice. Tu je nađen i rimski novac, pa se spomenutu nekropolu može datirati u razdoblje od 2. do 4. stoljeća nakon Krista. Kontinuitet naseljenosti od antike (a vjerojatno i ranije) također potvrđuju nalazi s lokaliteta Čičanje - nešto uzdignutijeg terena sjeverozapadno od Donjeg Vidovca, na lijevoj obali potoka Bistrec gdje su iskopani obilniji nalazi iz srednjega vijeka. Također, i na drugim lokalitetima u i oko samog naselja su arheolozi Muzeja Međimurja otkrili keramiku i novac iz rimskoga doba, a taj bi slučajni nalaz valjalo datirati u 3. i 4. stoljeće nakon Krista. Na donjovidovskom lokalitetu "Staro groblje", koji je također malo prirodno uzvišenje (140 metara nad morem), slučajno je nađena rimska brončana kaciga, a rekognosciranje je na tom lokalitetu izvršio 1979. arheolog Josip Vidović.

Evo o tom nalazu i nekoliko riječi više: *Godine 1965. na položaju Potonula crkva kod Donjeg Vidovca nađen je brončani konjanički šljem, koji danas čuva arheološki odjel Muzeja Međimurja. Na prisustvo arheološkog nalazišta upućuje i toponim Židovsko groblje. Svakako će okolicu Donjeg Vidovca trebati arheološki istražiti u skorijoj budućnosti. Naime, tlocrtna dispozicija naselja ukazuje na određene pravilnosti svojstvene antičkom vojnom graditeljstvu, a karakter naselja određuje i nalaz šljema, koji sam po sebi predstavlja najvjerojatnije ostatak nekropole iz rimskoga doba.*

Realna je pretpostavka da je na području Donjeg Vidovca postojala rimska stativa ili vojničko naselje, čak bi se mogao izvući zaključak da začetke tlocrta današnjega (odnosno srednjovjekovnoga, hrvatskog) Donjeg Vidovca treba datirati već u antiku, tj. da su Rimljani imali utjecaj na nastanak toga naselja, koje onda, kao najstarije, bilježi kontinuitet prema srednjem vijeku.

IV.

U bogatu srednjovjekovnu povijest Donjeg Vidovca najprimjerenije je ući preko arheološkog lokaliteta na Čičanju, koji se nalazi uz potok Bistrec, oko pola kilometra sjeverozapadno od današnjeg naselja, na nešto uzdignutijem terenu (135 metara nadmorske visine). S obzirom na nalaze nakita i oružja, te drugih predmeta, koji se mogu sa sigurnošću datirati u staroslavensku srednjovjekovnu kulturu 7. i 8. stoljeća, možda bi upravo na Čičanju trebalo tražiti hrvatske začetke Donjeg Vidovca. Ovdje, kod Bistrec, pa možda i nešto istočnije, o postojanju ranosrednjovjekovnog naselja govori i Ž. Tomičić na temelju nađene ranosrednjovjekovne keramike tzv. podunavskog tipa (iz 8. i 9. stoljeća). Možda se "predium Bistrec" (imanje Bistrec) u srednjem vijeku nalazilo nešto sjevernije ili sjeveroistočnije od današnje lokacije mjesta.

Naselje Bistrica (predium Bistic), kao središnje naselje istočnog dijela Međimurja, a vjerojatno već i rimokatolička župa, predmet je jednog sudskog spora s početka 13. stoljeća. S obzirom na to da se o samom sporu očuvao jedan dokument iz 1226. godine, to ujedno predstavlja i prvu pisanu vijest o srednjovjekovlju Međimurja uopće. Latinske je tekstove toga važnog dokumenta objavio Ivan Krstitelj Tkalčić 1873., a kasnije je uvršten i u znamenitu zbirku najstarijih hrvatskih povijesnih spisa "Codexdiplomaticus", što ju je priredio Tade Smičiklas. Dokument iz 1226. govori o tome kako je Bela, mladi kralj, dosudio biskupu zagrebačkom Stjepanu posjede Bistricu i Otok među Murom i Dravom.

Obzirom na to da na temelju spomenutog dokumenta bilježimo ujedno i prvo spominjanje Donjeg Vidovca (Bistrice) prije 795 godina, poželjno je nešto više reći i o njemu, te o događajima vezanima uz posjed Bistricu u prvoj polovici 13. stoljeća. Citat iz knjige Rudolfa Horvata o povijesti Međimurja: *U Međimurju bijaše tada više vlastelina* (misli se na 13. stoljeće). *Jedan od ovih - po imenu Mutimir - posjedovao je imanje Otok (kod Preloga) i Bistricu* (na potoku Bistrec između Kotoribe, Donje Dubrave i Donjeg Vidovca).

Vjerojatno je ovaj Mutimir bio opak čovjek, a to možemo zaključiti po tome što je plemiću Pavlu nanio mnogo štete i još mu je iskopao oba oka. Pavlov brat Egidije dođe godine 1225. k hrvatskom vojvodi Beli, te mu prijavi zločin što ga je počinio Mutimir.

Vojvoda je stanovao u gradu Zagrebu te pozvao pred svoj sud Mutimira i Egidija. Mutimir se nije odazvao pozivu, te ne dođe na ročište, a ne pošalje niti zamjenika svoga. Zato ga ipak vojvoda osudi 's ogluhe', i to na globu u iznosu od 200 maraka (funti) srebra. Ovih 200 maraka srebra imao je Mutimir isplatiti unesrećenom Pavlu. No, to bijaše u ono doba ogromna svota novca koje Mutimir nije mogao isplatiti. Zato se Mutimir obrati na zagrebačkoga biskupa Stjepana II. s molbom neka ga zaštiti pred vojvodom. Biskup Stjepan bijaše i sam porijeklom svojim velikaš (iz vrlo ugledne obitelji), a zagrebačkom je biskupijom odlično upravljao od god. 1225. do god. 1246, a sam Bela je vrlo štovao biskupa Stjepana. Zato mu dozvoli neka on pokuša nagodbu između Mutimira i Pavla (odnosno Egidija). Pri tomu nagađanju bijaše prisutan i vojvodin zamjenik grof Chete. Na raspravu dođoše i Mutimir i Egidije. Oni se pogodiše tako da će Mutimir platiti Pavlu 150 maraka srebra. No Mutimir nije bio u mogućnosti ni to isplatiti te su njegovi posjedi završili u vlasništvu biskupa Stjepana.

Posjed Bistrica (predium Bistic), a to ime danas nosi potok Bistrec, koji teče sjeverno i sjeveroistočno od Donjeg Vidovca, još uvijek plijeni pozornost arheologa i povjesničara, jer njegova točna lokacija nije definirana. Uzdignuti teren gdje se danas nalazi župna crkva sv. Vida, vrlo je atraktivan i pogodan za naseljavanje, tu je postojala i ranija gotička crkva te mjesno groblje. Ima određene logike da poziciju Bistrice valja tražiti upravo na tome mjestu. Međutim, arheološki nalazi i kasniji dokumenti govore o velikoj mogućnosti da je Bistrica bila prvotno locirana na Čičanju, uz potok Bistrec, nešto sjeverozapadnije od današnjeg Donjeg Vidovca.

Donjovidovska rimokatolička župa, koja je poznata pod imenom Bistrica ili Bistic je stara srednjovjekovna župa, a obuhvaćala je cijelo područje istočnoga kutka Međimurja, uključujući današnja naselja Čukovec, Donji Mihaljevec, Svetu Mariju, Donji Vidovec, Kotoribu, Donju Dubravu i Legrad.

Kanonska vizitacija iz 1794. godine također posredno potvrđuje tu mogućnost jer govori da donjovidovska župa posjeduje dvije oranice na Bistričkom polju, dakle kod potoka Bistreca (Bistričko se polje nalazi na lijevoj obali potoka Bistreca sjeveroistočno od današnjeg Donjeg Vidovca, odnosno oko kilometar i pol istočnije od Čičanja.), a spominje se i stari toponim Kerbula (Terra arrabalis Kerbula), koju kanonska vizitacija iz 1768. također smješta kod potoka Bistreca (in loco Bisztercz).

Na osnovi više dokumenata iz različitih razdoblja, Ivan Srša srednjovjekovno donjovidovečko naselje naziva Bistic (muškoga roda), dok ga većina drugih povjesničara jednostavno naziva Bistrica (ženskoga roda). Toponim Bistic(a) se naime, tijekom stoljeća javlja u više oblika,

primjerice kao Bistric (1226.), Bistrich (1376.), Bystrycz (1478.), Bystercz (1501.), Bisztercz (1768.), Bistrecz (1794.) itd.

Vrijedno je spomenuti Vidovčanina Andrije Strbeka, koji se sjećao da se kod Donjeg Vidovca oko 1925. - prilikom rigolanja vinograda, na Čičanju našlo nekoliko predmeta, a među njima i brončana narukvica od savijene žice s neakvim naušnicama. Uz potok Bistrec na dubini od oko 75 cm pronađen je mač, koji je nažalost nestao, kao i prije spomenuti predmeti. Mještani se i danas sjećaju da su njihovi stariji govorili da se na području Čičanja prilikom oranja i drugih poljodjelskih radova znalo pronaći raznih novčića i slično.

Dr. Anđela Horvat je pedesetih godina radeći na svojoj znamenitoj disertaciji o kulturnoj baštini Međimurja, osobno nastavila istraživanje lokaliteta Čičanje.

Ona o tome piše: *Na južnom rubu uzdignutog terena, koji je obrastao travom i niskim grmljem, zapažen je 1952. tik do ceste razdrobljen građevinski materijal od sušene crvenkasto-žućkaste zemlje i ulomak dna posude od grubo priređene sivkasto-žute zemlje. To me je ponukalo da razgledam i sjeverni dio ovog terena, koji se nalazi sjeverozapadno od D. Vidovca na položaju Čičanje. Na površini vinograda ima razbijenih ulomaka crvenkaste opeke i ulomaka posuda. Jedan od njih od sive zemlje, s ornamentikom valovite linije, daje svojim karakteristikama gradišne keramike nadu da se time ulazi u trag prvom nalazištu slavenske ranosrednjovjekovne kulture na području Međimurja. Bude li se i ovdje nedaleko od antičkog naselja našlo obitavalište iz starohrvatskoga doba, bit će to još jedan dokaz da se Slaveni nastanjuju u blizini razvaljenih rimskih naselja, kao što je to bilo i u susjednim krajevima preko Mure.*

U upravnom smislu, kraj između Mure i Drave ulazi u sklop tzv. herceške Slavonije, koja je u srednjem vijeku zauzimala prostor cijele panonske Hrvatske (sve na zapad do granice sa Slovenijom). Za Međimurje je u to vrijeme bilo od naročitog značenja osnivanje Bekšinskog arhidakonata u sastavu zagrebačke biskupije, stvaranje rimokatoličkih župa, dok djelovanje pripadnika crkvenih redova, osobito ivanovaca i benediktinaca, a u kasnom srednjem vijeku i sljedećih stoljeća pavlina i franjevac, govori o intenzivnom životu Hrvata na našem području u razdoblju srednjega vijeka.

Prvi sačuvani pisani dokumenti o Međimurju, pa i o hidrografskom čvoru Mure i Drave, potječu tek iz 13. stoljeća i kasnijih godina - dakle iz kasnoga srednjeg vijeka. Oni se ponajviše odnose na sudske i slične sporove, zapravo na razjašnjenje vlasničkih odnosa, no iz nešto kasnijeg razdoblja već ima i drugih podataka i izvora (naročito su značajne kanonske vizitacije međimurskih rimokatoličkih župa).

Međimurje je tada još razmjerno slabo naseljeno, a osnovne se jezgre stvaraju oko nekoliko najstarijih rimokatoličkih župa: Donji Vidovec, Prelog, Sv. Juraj u Trnju, Mala Subotica, Podturen, Mihovljan, Nedelišće, Sv. Martin na Muri, Štrigova. Računa se da je u kasnom srednjem vijeku pretežiti dio Međimurja bio pod šumom, najviše je bilo hrasta lužnjaka, sa skromnim počecima krčenja i privođenja zemlje stacionarnoj poljoprivredi.

V.

Iako se u prvom popisu župa zagrebačke biskupije iz 1334. godine župa u Bistrici ne spominje, realna je pretpostavka da je već tada postojala. O značenju naselja Bistrica (Donji Vidovec) u to vrijeme govori niz podataka, koji se jednim dijelom odnose na djelovanje crkve, a još značajniji su o plemićkom posjedu.

U drugom poznatom popisu župa zagrebačke biskupije, iz 1501. godine, nalazi se i Bistrica (Byztercz). O tome Rudolf Horvat piše: *"Popis nadalje spominje veliku župu 'Bistricu'".* To će također biti staro crkveno ime za današnju župu Donji Vidovec. Bistrica se naime bez dvojbe nalazila na istoimenom potoku, koji teče između Kotoribe i Donjega Vidovca. Za Kotoribu znamo

da je u njoj uređena župa 1789 godine. Tada je također uređena i župa u Donjoj Dubravi, a 1790. i u Sv. Mariji. Sva ova mjesta spadaju prije toga pod župnu crkvu u Vidovcu, koja je vrlo staroga porijekla.

Pošto se u popisu od 1501. nigdje izriječno ne navodi župa Vidovec, držim da se ta župa u tadašnjem crkvenom nazivlju označavala imenom 'Bistrica'. Na to me upućuje i činjenica da je župa Bistrica god. 1501. bila vrlo velika. Imala je naime župnika Ivana, altaristu Abela, kapelana Mihalja i još nekoga svećenika Jakoba. To bi sve odgovaralo župi Vidovec, koja se koncem 18. vijeka podijelila u četiri župe - Vidovec, Kotoriba, Dubrava i Sv. Marija, a još prije toga i Legrad.

Temeljem analize postojećih povijesnih podataka može se zaključiti da je 1501. Bistrec bilo mjesto, a ne staro crkveno ime za današnju župu Donji Vidovec, piše Srša. *Koje je ime nosila bistrička župa, možemo zaključiti iz podataka koji dosad u literaturi nisu izazivali veću pozornost. Naime, Deszo Csanki naveo je još godine 1897. da se godine 1478. spominju i Bistric (Bystrycz) i Sv. Vid (Zenthwyd). Za prvo smo ime sigurni da se ono odnosi na ime mjesta, a pod drugim, prema našem mišljenju, treba razumijevati ime župe, odnosno titular mjesne crkve. U to doba mjesto još nije preuzelo crkveni, odnosno župni titular, što najbolje potvrđuje upravo popis župa iz 1501. u kojemu se mjesto još uvijek javlja sa starim imenom. Budući da se godine 1334. ne spominju ni Bistric ni njegova župa, a prvo njihovo zajedničko javljanje datira u godinu 1478., u te 144 godine između njih valja smjestiti osnutak župe i gradnju prve crkve u Bistricu.*

Obzirom na to da je tada, odnosno najvjerojatnije u 15. stoljeću, u Donjem Vidovcu već izgrađena srednjovjekovna kasnogotička župna crkva, nedvojbeno je da se naselje Bystrycz ili Vidovec nalazilo na svojoj današnjoj lokaciji. Stara se gotička crkva, znatno manjih dimenzija od današnje, naime, nalazila upravo na istoj lokaciji gdje se danas nalazi župna crkva sv. Vida. To je također nešto uzdignutiji teren, a uz crkvu se nalazilo i mjesno groblje.

Donjovidovski feudalni posjed, odnosno Bistrica, nakon vlastelina Mutimira, koji se spominje u prvoj poznatoj ispravi iz 1226. godine, te potom zagrebačkog biskupa Stjepana, mijenja nekoliko gospodara do kraja srednjega vijeka, odnosno do dolaska Zrinskih u Međimurje 1546. godine. O imenima tih vlasnika i tijeku vladanja, kao i prilika u kakvima su živjeli tadašnji vidovski kmetovi, možemo danas tek nagađati, jer je podataka i dokumenata vrlo malo. Zapravo se najveći dio tih podataka odnosi na cijelo Međimurje ili susjedna naselja, pa se analogijom mogu rekonstruirati neki najvažniji događaji i imena.

Kada je herceg Bela, sin kralja Bele IV., postavio 1267. godine za bana Slavonije grofa Henrika Glissinga, ta je plemićka obitelj dobila i Međimurje. Za Međimurje, pa i za posjed Bistricu, važno je razdoblje vladavine plemićke obitelji Lackovića, koja je taj posjed dobila na poklon od kralja Karla Roberta 30. lipnja 1350. godine (zadnji je Lacković stradao na znamenitom krvavom Križevačkom saboru 1397. godine). Otada Bistricom upravljaju kratko vrijeme braća Kanižaj, a potom, od 1405., dolazi razdoblje grofova Celjskih. To je razdoblje završilo u krvi, odnosno sukobom Celjskih i kraljevskoga dvora, pa su čete Ivana Hunjada prodrle kroz Podravinu i u istočno Međimurje te 1446. popalile Legrad. Smatra se da je u tim borbama mnogo stradala i okolica Legerada (koji se do 1710. nalazio u Međimurju), pa tako i posjed Bistrica. Konačno, potkraj stoljeća, točnije od 1473. Međimurjem i većim dijelom Podravine vlada bogata vlastelinska obitelj Ernušt, koja tu ostaje do početka 16. stoljeća. U to vrijeme dolazi do procvata župe Bistrica, uza značajno povećanje naseljenosti, osobito u području Legerada i Donje Dubrave. Spomenute su plemićke obitelji bile i donatori pojedinih župa, pa tako i bistričke (vidovske).

Upravo u razdoblju 15. stoljeća, dakle kada su međimurskim vlastelinstvom upravljali Celjski i Ernušti, pada i vrijeme izgradnje gotičke župne crkve u Bistrici koja je nosila titular Sv. Vida (Zenthwyd), ali naselje se još i 1501. zove Bistrica (Bystrycz), a uskoro i samo mjesto dobiva ime po titularu svoje župne crkve - Vidovec (Donji Vidovec, Also Vidovecz).

Navedena župna crkva bijaše solidna zidana građevina, s osnovnim gotičkim obilježjima. Dakako, ona je kasnije obnavljana i održavana, a njezine opise nalazimo djelomično i u kanonskim

vizitacijama iz kasnijih stoljeća, pa i iz razdoblja baroka. Prema tome, vidovska je crkva bila slična ostalim gotičkim građevinama u međimurskim župama (pogotovo onoj u Nedelišću). Srša još navodi da je vidovečka župna crkva imala (potkraj 17. stoljeća) dva drvena tornjića, jedan na zapadnom pročelju, a drugi nad predvorjem koje je bilo ispred glavnog ulaza. Izgradnju župne crkve u Vidovcu možemo datirati i po osnovnim karakteristikama i prema usporedbi s drugim međimurskim župnim crkvama - crkvu Sv. Vida mogla je sagraditi ista majstorska radionica koja je podigla crkvu Sv. Mihovila u Mihovljanu kod Čakovca, a koja je sagrađena još za života Hermana II. Celjskog (umro je 1435). Je li i bistrička (vidovečka) crkva pod njegovim pokroviteljstvom ili tek u doba njegova sina Fridricka II. Celjskog – to, barem zasad možemo samo nagađati. Ta je gotička crkva ostala u uporabi sve do dominacije baroka i izgradnje današnje barokne crkve sv. Vida u 18. stoljeću.

Razdoblje upravljanja Zrinskih Međimurjem, od 1546. do 1691. godine, bilo je značajno i za župu Bistrica. Upravo je u to vrijeme kao naziv naselja prevladalo ime titulara župe - sv. Vida odnosno (Donji) Vidovec. Zrinski su bili donatori (dobrotvori) župe i župne crkve, a i u tom dijelu Međimurja su organizirali primjerno gospodarstvo zbog čega sva naselja u velikoj donjovidovskoj župi gospodarski i, osobito, demografski jačaju, što se pogotovo odnosi na dva trgovišta (oppidum) - Legrad i Kotoribu.

Zbog svog iznimno važnog položaja, Legrad postaje središnjim naseljem šireg područja sutoka Mure i Drave, a Zrinski su ponosno u svojem nazivu nosili i ime "kapetana legradskih". Stoga se to veliko naselje, u kojem su Zrinski izgradili velebnu tvrđavu, izdvaja iz vidovske župe. Legradska je župa počela samostalno djelovati već 1641. godine.

I župa Donji Vidovec je proživjela burno razdoblje Zrinskih, koje su karakterizirali brojni događaji važni za ukupnu povijest Hrvata - a istočno je Međimurje bilo sastavnicom i mjestom zbivanja dijela tih povijesnih događaja. Među ostalim, Donji Vidovec i naselja u sastavu njegove župe prolaze burne dane reformacije i protureformacije u drugoj polovici 16. stoljeća. U Župnoj spomenici D. Vidovca piše da je donator crkve bio i Nicolaus Zrinyi (Kuršanečki) u 17. stoljeću.

Juraj Zrinski, sin sigetskog junaka Nikole (koji je osnovao i znamenitu tiskaru u Nedelišću), stavlja se, naime, od 1570. otvoreno na stranu reformacije, pa je uslijedio progon katoličkih župnika u Međimurju, a čak je došlo i do oštećenja pojedinih crkava i crkvenog inventara. R. Horvat tvrdi da se to dogodilo i u župnoj crkvi i u kapelicama župe Donji Vidovec, a Josip Bedeković bilježi oskvrnuće kipa blažene Djevice Marije u Sv. Mariji.

U pokretu protureformacije, koji je uslijedio odmah, već u zadnjim desetljećima 17. stoljeća, ponovo su vraćene stare katoličke vrijednosti u crkve i u odnose među ljudima. Vrlo su značajnu ulogu u tom procesu odigrali pavlini, koji su dolazili i u donjovidovsku župu.

Tešku, ali herojsku i slavnu kalvariju, stanovnici župe Donji Vidovec prošli su zajedno sa Zrinskima u borbi protiv Turaka, koji su s istoka potkraj 16. i osobito u 17. stoljeću, ugrožavali i Međimurje.

Oni su od 1600. do 1690. vladali jugozapadnom Ugarskom i imali sjedište paše u Velikoj Knjiži (Nagykanizsa), dok je granica prema slobodnoj Hrvatskoj (i Europi) bila na rijeci Muri. Stoga Zrinski tu organiziraju čvrstu vojnu obranu, sa središtem u velebnoj utvrdi Legrad (koju su Zrinski dovršili 1567.).

U brojnim su slavnim borbama Zrinskih i Turala sudjelovali i kmetovi i slobodnjaci iz župa Donji Vidovec i Legrad, o čemu nalazimo podatke i u kanonskim vizitacijama.

Župljani župe Donji Vidovec masovno sudjeluju u izgradnji veličanstvene protuturske utvrde Novi Zrin na ušću Mure u Dravu 1661. i 1662. te u borbama oko te utvrde 1664. (kada su je Turci potpuno razorili pa se više nije obnavljala). Postoje podaci o tome da su se u nekoliko navrata turske čete zalijetale i u Donje Međimurje te palile i pljačkale sve pred sobom (pa i na području župe Donji Vidovec). Dakako, donjovidovski kraj, a pogotovo Legrad, opljačkani su vrlo temeljito i u procesu zatiranja urote zrinsko - frankopanske, prilikom zapljene imanja Zrinskih 1670. i 1671. godine.

Upravo u vrijeme Zrinskih, naselje Bistrica definitivno dobiva današnje ime izvedeno iz titulara župne crkve sv. Vida Donji Vidovec. Kada se to točno dogodilo, nažalost nije poznato, ali vjerojatno tijekom 17. stoljeća.

Tada se naselje pod imenom Donji Vidovec spominje i u kanonskim vizitacijama (iako ponegdje još uvijek stoji i Bistrec) te na kartama toga dijela Habsburške Monarhije.

Na karti Hrvatske prvog hrvatskog kartografa Stjepana Glavača, isusovca iz Varaždina, iz 1673. godine, nalazimo u istočnom Međimurju naznačeno i naselje S. Vitus (Sveti Vid), a u vidovskoj župi još i Legradinum (Legrad), Neu Zrinium (Novi Zrin) te S. Maria (Sveta Marija), Kotoriba i Dubrava.

Ime Sv. Vid nalazimo nešto kasnije i na karti Giacoma Contellija da Vignole iz 1690. godine te na kasnijim zemljovidima i u spisima.

Već u 17. stoljeću dolazi do određene diferencijacije u naseljenosti na prostoru velike vidovske župe. Zapravo, već tada središte župe, naselje Sv. Vid, nije ujedno i najveće u župi.

Kao što je već spomenuto, poradi svojeg geografskog i geostrateškog položaja na samom sutoku Mure u Dravu, središnje naselje i trgovište (oppidum) postaje Legrad, koji se tada i izdvaja iz vidovske župe.

No brojem stanovnika već počinju jačati i Donja Dubrava i Kotoriba. U kanonskoj se vizitaciji iz 1660. nalaze i prvi pouzdaniji podaci o broju žitelja u selima župe Donji Vidovec.

Od početka 18. stoljeća Donji Vidovec je samostalna seoska općina, koja bira načelnika i prisežnike. Donjovidovska općina ima svoju tradiciju dugu i više od dvije stotine godina.

Na temelju kanonskih vizitacija s početka 18. stoljeća doznajemo i točan popis kućegospodara u Donjem Vidovcu, kojih je tada nabrojeno 40.

O vizitaciji održanoj 5. svibnja 1716. godine navodi se da je nedavno do temelja izgorio drveni župni dvor. Vatra je pošteđela štagalj, a na garištu je podignuta kuhinja. Vidovskom župom od godine 1707. upravlja župnik Matija Lovretić. On ima 46 godina, bio je poznat kao dobar čovjek. Župa je veoma prostrana, sav je narod u vidovskoj župi katoličke vjere i nema javnih grješnika i smutljivaca.

Prigodom spomenute vizitacije 1716. vizitator je popisao u Donjem Vidovcu imena i prezimena svih kućegospodara: Juraj Duh, Blai Cerkez, Andrija Zajec, Ivan Duh, Andrija Kovac, Tomo Zvonar, Martin Hunjadi, Juraj Lukša, Andrija Kedmenec, Juraj Zvonar, Vido Horvat, Blaž Sabolec, Stjepan Hunjadi, Tomo Kuzmić, Nikola Čerkez, Martin Šalamon, Pavao Kopašić (vjerojatno Kopasić, op. ur.), Petar Šajn, Mihalj Zetek, Juraj Šubaša, Mihalj Šimunić, Martin Furmek, Mihalj Hasan, Juraj Ferenčak, Matija Lukša, Bartol Kedmenec, Juraj Talaš, Elizabeta Zvonarica, Mihalj Reklatnjak, Matija Kobrić, Franjo Hegeduš (bit će Hegediš, op. ur.), Andrija Globalar, Ivan Juričić, Andrija Hoduš, Tomo Kalinić, Ivan Veliki, Juraj Šalamon, Andrija Kobrić, Martin Hoduš i Matija Cenko. Mnoga od tih prezimena su se očuvala u Donjem Vidovcu sve do danas.

Obzirom na to da je stari drveni župni dvor izgorio (kako to javlja vizitator 1716.), vidovski je župnik Matija Lovretić, uz vjernu pomoć župljana i donatora grofova Althan, prionuo izgradnji nove parohijalne kurije. Stoga nova kanonska vizitacija vidovske župe iz 1720. godine javlja o novoizgrađenom župnom dvoru: *To bijaše jednokatnica, zabilježio je kanonik Mužinić, koju su 1720. godine djelomice podigli od drveta, a djelomice od pletera. Zgrada je pokrivena daščicama, te u prvom katu ima dvije oveće sobe i dvije sobice. Župom upravlja Matija Lovretić, koji ne podučava niti jednog dječaka, dok orguljašku službu dobro obavlja Franjo Habec.*

Privolom crkvene općine doznačen je funtuš (gradilište) Bartola Kedmenca za gradnju orguljaške kuće.

Ovdje je zanimljivo spomenuti da su se u dijelu kanonske vizitacije o školstvu iz 1720. ocrtale i prilike koje su općenito vladale u tijeku 18. stoljeća. Spomenut je, istina, učitelj (kantor, orguljaš) Franjo Hulc, ali ni on ne podučava niti jednog dječaka.

Povremenog je poučavanja dječaka, doduše, bilo, ali selo uglavnom ostaje bez trajnije organiziranog obrazovanja.

U vizitacijama se u Donjem Vidovcu kao učitelji i orguljaši (školnici) spominju još Tomo Maceković (1748.), Lovro Brebrović (1756.) te Juraj Globar (1779.). Iako oni nisu stalno podučavali dječake, već obavljali samo orguljašku i slične službe, ipak je ostvaren napredak jer je izgrađena drvena orguljaška (učiteljska) kuća u blizini župne crkve.

Još oko sredine 18. stoljeća, kada je barokizacija međimurskih župnih gotičkih crkvi značajno uznapredovala, u Donjem Vidovcu još se nalazi stara srednjovjekovna gotička crkva, koja je sve slabije održavana (pogotovo su u lošem stanju bili drveni dijelovi, poput tornjića, tabulata i slično). Stara drvena sakristija zamijenjena je u prvoj polovici 18. stoljeća zidanom i prostranijom, a obnovljeno je i krovništvo. Kanonska vizitacija iz 1747. godine potvrđuje te promjene.

U Donjem Vidovcu postoji župna crkva sv. Vida, koja je zidana, ali svod ima samo nad svetištem, dok je nad lađom drveni strop (tabulat, kao što su imale gotičke crkve). Crkva je valjano pokrivena i ciglom popođena. Osim glavnog ima i tri (danas ne znamo za treći) pobočna oltara, pa drvenu propovjedaonicu.

Oko crkve postoji groblje koje je dobro ograđeno, ali još nema križa. U drvenom tornju nalaze se tri zvona. Sakristija je zidana i nadsvođena. Župnik Nikola Mahanović ima 37 godina, a župom upravlja devet godina. Područne kapele su u Altarcu (Sv. Mariji) i u trgovištu Kotoribi (Sv. Križ) - prva je zidana, a druga drvena.

Unutrašnjost Crkve sv. Vid

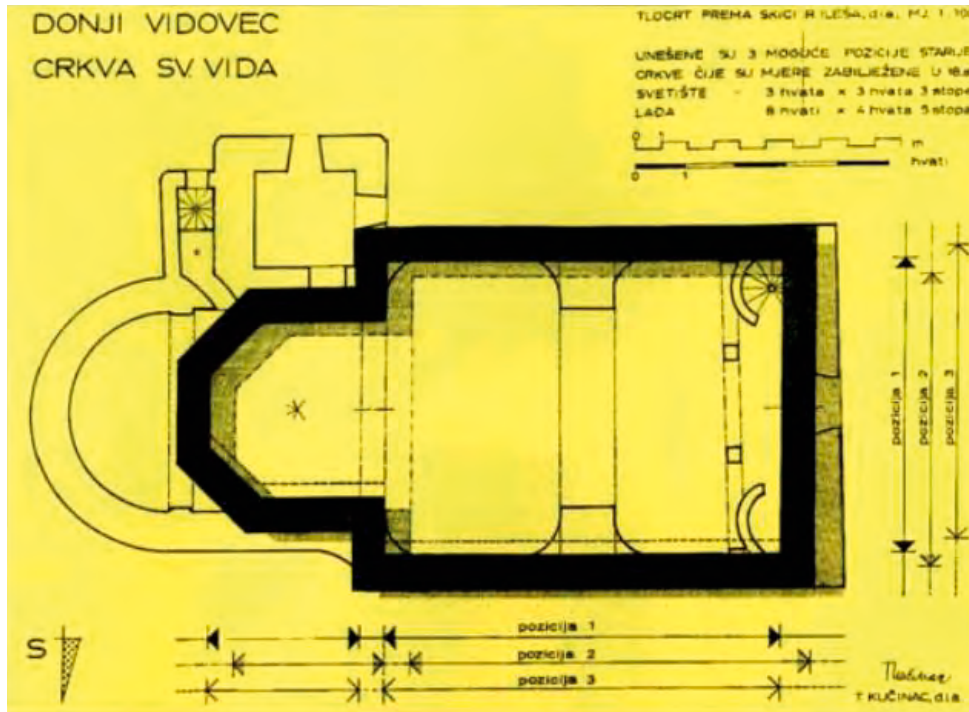
Donji Vidovec, kao vrlo značajnu rimokatoličku župu, spominje i jedan od najvećih umova sjeverne Hrvatske s polovice 18. stoljeća - Josip Bedeković - Komorski, pavlin iz Pavlinskog samostana u Sv. Jeleni kod Čakovca (Šenkovec). Bedeković je 1752. u Bečkom Novom Mjestu tiskao opsežno djelo o sv. Jeronimu, u kojem je utkana te vrlo stručno i opširno napisana povijest Međimurja. Na objavljenjnoj karti Međimurja, kao i popisu svih međimurskih naselja (*Tabula Topographica Insulae Muro-Dravanae*), Bedeković spominje Donji Vidovec pod brojem 4: *Vidovecz inferior* (popis je naime išao od istoka prema zapadu, op. ur.).

Bedeković opisuje vidovsku župu kao područje uspješnih poljoprivrednika u sastavu velikoga međimurskog vlastelinstva grofova Althan.

U drugoj polovici 18. stoljeća, u vrijeme vrlo intenzivne barokizacije međimurskih sakralnih građevina (zbog toga procesa do danas je ostalo sačuvano vrlo malo spomeničke baštine iz gotike), dolazi i do rušenja stare vidovske gotičke župne crkve, a ujedno i izgradnje nove barokne župne crkve i župnoga dvora - dviju ključnih građevina u vidovskom središtu, koje još i danas daju osnovno obilježje panorami Donjeg Vidovca.

Tako je u vrijeme vidovskog župnika Josipa Čunčića, a uz potporu prvenstveno župljana – kmetova vlastelinstva grofova Althan, nastala jedna od najljepših baroknih cjelina u kraju između Mure i Drave.

Gradnja barokne vidovske župne crkve trajala je razmjerno dugo: od oko 1749. do oko 1792. godine. Danas usred ovog velikog mjesta, piše Anđela Horvat, *stoji na uzvisini crkva Sv. Vida kasnobarokno-klasicističkog značaja. To je jednobrodna građevina sa zaobljenim svetištem, te s postrance sagrađenim zvonikom, ispod kojega je sakristija. Arhitektonski detalji pravilnih linija govore da je ova građevina nastala u posljednjim desetljećima 18. stoljeća, glavni ulaz s kamenim dovratnikom mirnih linija oživljava klasicistička girlanda.*

Tlocrt današnje crkve u Donjem Vidovcu

Zanimljiv je tijekom barokizacije vidovske crkve, odnosno rušenje stare gotičke i izgradnja nove barokne građevine. Stara, srednjovjekovna crkva, naime, nije srušena, već je uz nju oko sredine 18. stoljeća najprije izgrađen današnji zvonik. Upravo je dakle zvonik najstariji dio današnje barokne župne crkve. U Župnoj spomenici rkt. župe Donji Vidovec piše da je gradnju zvonika započeo župnik Nikola Mahanović 14. rujna 1759. godine te da ju je dovršio njegov nasljednik župnik Jakov Hunjadi (Jacobus). Međutim, Župna je spomenica pisana naknadno - počeo ju je pisati župnik Ivan Golub 1872. godine - pa se ne zna iz kojeg izvora su uzeti podaci o događajima i župi prije početka pisanja Liber memorabiliuma. Dilemu oko vremena izgradnje vidovskog baroknog zvonika unosi navod upravo pavlina Josipa Bedekovića, koji u svojoj knjizi, objavljenoj 1752. godine, navodi da je župu u Donjem Vidovcu pohodio 1750. i da je tada vidio novi zvonik.

Ivan Srša stoga smatra da je zvonik građen i dovršen u dugom nizu godina - od 1747. ili 1749. pa sve do 1760., kada je dovršen žbukanjem i bojenjem zidova.

Taj crkveni toranj, piše Srša, bio je prigraden uz južni svetišni zid kasnogotičke župne crkve, i to najvjerojatnije tako da je njegov sjeverozapadni ugao bio prislonjen uz spoj južnoga svetišnoga i istočnoga. Sukladno tom položaju zvonika danas je moguće dosta pouzdano odrediti položaj temelja te stare gotičke crkve. Srša također iskazuje potrebu da se prilikom sadašnjeg renoviranja crkve, a pogotovo prigodom izvođenja drenažnih i sličnih radova, usporedno izvedu i temeljita arheološka istraživanja, koja bi zasigurno dala odgovor gdje su temelji srednjovjekovne gotičke vidovske crkve.

Iz te je vizitacije očito da je barokizacija vidovske župne crkve definitivno završena do 1792. godine te da ta barokna crkva služi župljanima sve do danas (dakako, uz nužno održavanje i popravke). Vizitator Kološvari spomenuo je i pitanje groblja, koje je sve do citiranog pregleda župe bilo uz župnu crkvu. Zapravo se točno ne zna kada je mjesno groblje preseljeno na današnju lokaciju, ali se to, izgleda, zbilo upravo usporedno s izgradnjom nove barokne crkve. Tu se tada gradio i novi barokni župni dvor te uređivalo središte mjesta, pa je groblje valjalo preseliti na drugo mjesto.

U Župnoj je spomenici zapisano (ali bez točne godine) da je "*Zebrana obchina vidovechka*" za potrebe novog groblja dala zemljište koje su tada zvali Posrednice (tako se zove i danas, op. ur.) te je tu uređeno groblje, a kasnije je izgrađena i grobljanska kapelica. Međutim, nitko nije htio biti ukopan na novome mjestu. Taj je problem riješen pojavom epidemije kolere u Donjem Vidovcu potkraj 18. stoljeća - navodno su prvoga na novom (današnjem) groblju pokopali nekog kapetana - stranca.

Na glavnom oltaru nalazi se slika Marije Pomoćnice u pozlaćenom okviru, obilno ukrašenom rokoko motivima, no osim toga što je to u stvari oltar tipa tabernakula, taj žrtvenik ima i prozračno komponiran, marmoniziran, flankirani drveni retabl. Na njemu se nalazi slika patrona sv. Vida s četiri velike drvene pozlaćene plastike (kipa), a povrh slike pri vrhu nalazi se i reljef Presvetoga Trojstva s kipovima anđela. Arhitektonika ovoga djela, ukrašena girlandama, zupcima, uglatim volutama, ukazuje na to da je djelo nastalo krajem 18. stoljeća. Oltar se kao nov spominje u vizitaciji 1793. godine. Tada se kao nov navodi i pokrajnji oltar sv. Benedikta sa starijom slikom, a od pokrajnjeg oltara sv. Antuna Padovanskog tada je postojala samo slika. Spomenuti su oltari zamijenili one kojima je sredinom 18. stoljeća Josip Bedeković posvetio pozornost. Drvena propovjedaonica s kipovima četiri evanđelista i ukrasima iz posljednjeg desetljeća 18. stoljeća (lovorovo lišće) spominje se 1779. godine, a već 1793. vizitator Kološvari kaže za nju da je stara, jer se vjerojatno već promijenio ukus.

Vrlo je vrijedno i vidovsko crkveno posude, osobito pozlaćeni srebrni kaleži. Jedan je od njih čak iz 17. stoljeća (na njemu je urezana 1625. godina), a drugi je nešto mlađi i potječe iz baroka (urezana godina 1770.). Međutim, vjerojatno je najvrijedniji i, svakako, najzanimljiviji dio crkvenog inventara u Donjem Vidovcu, mala slika Marije Pomoćnice na glavnom oltaru, i to stoga što je ona vjerojatno kopija znamenite sakralne slike iz austrijskoga svetišta Maria Zell. O tome dr. Anđela Horvat piše i ovo: *Slika prikazuje Mariju u tronu s djetetom na desnoj ruci. Marijina glava saginje se prema djetetu, a Isus pruža svoju desnu ručicu s dva uzdignuta prsta prema majci. Bogorodica*

gleda ozbiljnim, ali umilnim pogledom u daljinu, s lijevom rukom kao da pokazuje na dijete, koje se zagledalo u svoju majku. Preko Marijine glave prebačen je plašt, koji se sprijeda bora u širokim naborima, a haljina u zlatu bogato je ukrašena lisnatim motivima. Dječakova duga haljinica, koja seže do bosih nogu, kao da je pletena. Ispod pojasa dijete je umotano u ogrtač, a njegova stilizacija moguće označava krzno. Nimbusi oko glava u obliku punog kruga smješteni su tako da mnogo ne nadvisuju tjeme nad glavama. Oko Marijine glave aureola je dopunjena bogatim ukrasom, a na Isusovu nimbusu urezano je polje, koje podsjeća na oblik gotičkog grba. U njemu je urezano šest križića. U pozadini iza gotičkog trona izdižu se vitki anžuvinski ljiljani, a na obodu slika ima niz pačetvorina s grbovima i s duboko urezanim reljefnim lišćem. Slika je slikana na drvu s obiljem pozlate, a na inkarnatu žućkasto-zelenkastim tonovim.

Slika je visoka 50, široka 43 cm, a uokvirena je profiliranim okvirom. Horvatova smatra da je ta iznimna slika kopija zavjetne umjetnine iz znamenite crkve Marie Zell u Austriji, na što su je upozorili i znameniti povjesničari umjetnosti Lj. Karaman i E. Stele. *Uistinu, u mnogočemu se te dvije slike u Mariji Zell i u Donjem Vidovcu podudaraju*, piše dr. A. Horvat, *”u kompoziciji, u nagibu glava, u gestama ruku, no to proizlazi i iz općenitog ikonografskoga tipa”*.

Tu sličnost odaju i detalji, kao primjerice ukras na Marijinoj haljini, dječakova odjeća, nimbus ukrašen draguljima, što nije pozajmljeno od opće ikonografije. No, najuvjerljivije je to da je slika u Donjem Vidovcu invenciozno prerađena kopija koja je rađena prema slici Marije Zell, što se osim specifičnih ikonografskih osobina na likovima Marije i Isusa, kod obiju slika u pozadini nalaze anžuvinski ljiljani, a na rubu slike grbovi, koje odjeljuje lisnati motiv. Ima, dakako, i razlike među tim dvjema slikama. Izgleda da je ta vrijedna slika kupljena u sklopu priprema za izgradnju donjovidovske župne crkve. U Župnoj spomenici se spominje da su dva oltara za župnu crkvu nabavljena u Ptuj 1786. godine, a za vjerovati je da je u okviru te narudžbe nabavljena i slika Marije Pomoćnice. Bez obzira što je slika kopija, koja je originalno dorađena, ta se umjetnina iz Donjeg Vidovca svakako uvrštava u značajne vrijednosti hrvatske baštine s kraja baroka. Kurija Župnog dvora u Donjem Vidovcu također ima posebnu kulturno-arhitektonsku vrijednost, kao jedna od najljepših i najočuvanijih župnih kurija u Donjem Međimurju, koja s crkvom i glavnim mjesnim trgom čini skladnu baroknu cjelinu.

Dani kruha, Crkva sv. Vida

Dr. Anđela Horvat piše da *raspored ove trijezne kasnobarokne arhitekture odgovara uglavnom ranijem, uobičajenom rasporedu prostorija, samo što novo vrijeme unosi i novu potrebu: biblioteku*. Krov ove zidane kurije bio je pokrit hrastovom šindrom (a tek od kraja 19. stoljeća crijepom). Prije je postojala građena od drveta iz 1720. godine.

Već u 18. stoljeću (a možda i ranije) na području župe Donji Vidovec, i na križanjima seoskih ulica i poljskih putova, mještani su, mahom zavjetno, gradili pilove i raspela, što je i inače panoramska oznaka kraja između Mure i Drave. Neki su se od tih baroknih pilova očuvali do danas, dok je većina novijih postavljena u 19. i 20. stoljeću.

U Donjem Vidovcu, unutar naselja, postoje dva vrlo vrijedna kasnobarokna pila: pil presvetog Trojstva i pil sv. Florijana.

Ispod krošnje starog hrasta u središtu Donjeg Vidovca nalazi se *vrlo informativan spomenik Sv. Trojstva*. O tom spomeniku A. Horvat piše i sljedeće: *Postament je komponiran na četverokutnoj osnovi, iako obilno raščlanjen profilacijama u lijepom ritmu, funkcionalno je jasan. On nosi grupu Sv. Trojice na prijestolju od oblaka. No, visinom i masom nije podređen plastici, nego je vrlo naglašen. Plohe s tri strane djelomično su iskorištene za natpise, a prednju stranu, osim toga, ispunjava u gornjem dijelu ljupki reljef Immaculate, koja u zvonolikoj haljini zatalasanih rubova stoji na kugli opletenoj zmijom. Povrh Marije, a pred grupom Sv. Trojice, montirana je svjetiljka na dršku s uglatom volutom od kovanog željeza. Oko spomenika se nalazi klasicistička ograda od kovanog željeza između drvenih stupića.*

Na prednjoj stranici spomenika čita se natpis: A.M.Ss.T.G.B.M.V.H. (ad maiorem Sanctissime Trinitatis gloria Beatae Mariae Virgini honorem); s desne strane: D.F.P.C.V.F.F. 1794., a s lijeve strane je napisano: Ponovljeno 1937.

Nešto je stariji, ali gotovo iz istoga doba, pil sv. Florijana, nedaleko od središta Donjeg Vidovca, u Glavnoj ulici, koji je djelo nastalo na prijelazu iz kasnoga baroka prema ranom klasicizmu.

Impozantni kip Sv. Florijana, polihromiran otvorenom skalom boja, sa zastavom u Ilici, koji vodom iz čabra polijeva kućicu u plamenu, stoji usred mjesta na visokom, tri puta graduiranom postamentu. On svojim profilacijama trijeznih, horizontalnih linija ukazuje na kalsicizam. Na prednjoj je plohi postamenta lovor vijenac, a na pobočnim je stranama uklesano: 1792. i C.F. (cura fecit). Pred svecem je svjetiljka, koju nosi šipka od kovanog željeza. Nema sumnje da je ovaj spomenik nastao 1792., što potvrđuju stilske osobine, kao i vijest iz vizitacije 1793., koja spominje da je podignut 'prošle godine'. Spomenik je ograđen drvenom ogradicom.

Završimo ovaj pregled kasnobaroknih spomenika Donjeg Vidovca još i osnovnom informacijom o vrijednim orguljama u župnoj crkvi sv. Vida. One su kupljene i postavljene posve na kraju 18. stoljeća, dakle nešto nakon izgradnje barokne župne crkve.

U osnovi je današnje orgulje izgradila radionica Otonič iz Maribora 1798. S vremenom, zbog slaba održavanja, te su orgulje toliko propale da su na početku 20. stoljeće bile posve izvan upotrebe. Nakon nekoliko neuspjelih ugovaranja poslova obnove, orgulje je temeljito obnovio stolar Leonard Embreuš, i to za 50.500 tadašnjih dinara. Obnovljene je orgulje, koje i danas služe svojoj svrsi, blagoslovio 8. rujna 1933. godine dekan Donjomedimurskog dekanata vlč. Ivan Kuhar iz Preloga.

U 19. stoljeću Donji se Vidovec razvijao kao jedno od većih naselja u Međimurju, s uzorno organiziranom župom i općinom. Značajan napredak poljoprivrede (masovno uvođenje kukuruza i krumpira) omogućilo je demografski rast, tako da je do kraja 19. stoljeća mjesto nastanjivalo i više od dvije tisuće žitelja. Uz ratarstvo i stočarstvo, kao osnovne grane djelatnosti, značajno su se razvili i obrti, a javljaju se i male manufakture. Osobito su značajni zanati: postolarski, krojački, kovački, zlatarski, kolarski, šajkaški, mlinarski itd. Istraživanje će zasigurno pokazati da su i u Donjem Vidovcu također djelovali obrtnički cehovi - vjerojatno zlatarski, te tzv. veliki ili stari ceh. Donji Vidovec u to vrijeme učvršćuje svoju samostalnu općinsku upravu. Općina Donji Vidovec pripadala

je kotaru Prelog, a općinski se ured nalazio u staroj zgradi grofa Feštetića (na današnjim dvorištima France Globar i Stjepana Šalamona u Nazorovoj ulici br. 7 i 9) koji je u Donjem Vidovcu imao valjano organizirani majur (marof). Funkcije samostalne općine osobito jačaju prije i nakon ukinuća kmetstva 1848. godine, za bana Jelačića. U 19. se stoljeću konačno osnovalo i usustavilo narodno pučko školstvo.

Istina, kanonska vizitacija iz 1822. godine bilježi da u selu nema ni učitelja ni školske zgrade, ali se situacija uskoro bitno izmijenila. Konačno je 1830. godine, izgrađena posebna zidana zgrada za potrebe trirazredne (trivijalne) škole i to u blizini crkve. Iako je u početku polazak škole bio slab, broj se polaznika ipak stalno povećavao, da bi se, osobito nakon Obćeg školskog zakona 1874. godine, i škola u Donjem Vidovcu razvila u primjernu ustanovu (premda u teškim uvjetima sve intenzivnije mađarizacije).

U 19. stoljeće Donji Vidovec ulazi s više od 1300 stanovnika. Prema kanonskoj vizitaciji iz 1802. godine bilježi Rudolf Horvat o Donjem Vidovcu i sljedeće: *U Donjem Vidovcu je god. 1802. stanovalo 1310 žitelja u 376 kuća. U ime lukna plaćaju župniku 182 kuće u Vidovcu po 12 krajcara na godinu, dok mu 104 kuće podavaju po jednog kopuna, a 81 kuća podaje zajedno 16 i 3 osmine vagana raznoga žita.*

U Vidovcu je 1801. godine bilo 15 vjenčanja, 67 porođaja te 38 pogreba. Župnik je ubirao 1 forint i 12 krajcara od vjenčanja, 1 i pol krajcara za 'vpelavanje' roditelja, 1 forint i 3 krajcara za sprovod odraslog te 27 krajcara za sprovod djeteta. Sav je godišnji prihod župnika u Donjem Vidovcu proračunan na 523 forinta i 22 krajcara. Donji Vidovec je god. 1802. pripadao čakovečkom vlastelinstvu grofa Jurja Feštetića.

U kontekstu demografskog rasta valja spomenuti da je prema prvom sveopćem hrvatskom popisu stanovništva 1857. godine Donji Vidovec brojio 1686 žitelja. Oni su živjeli u 273 kuće, a po vjeri je bilo 1674 rimokatolika (u selu su živjela i tri Mađara). U pučkoj školi jedan učitelj podučava 54 dječaka i 51 djevojčicu. Godine 1858. osnovan je i prostran školski vrt (hoftus scholarum), gdje su se djeca učila praktičnom poljodjelstvu (taj će vrt samo tri godine kasnije biti uništen).

Iako se župnici u zapisima Župne spomenice često tuže na mentalitet ljudi, odnosno na njihove neodgovarajuće odnose prema vjeri i crkvi, ipak se može zaključiti da su i tijekom 19. stoljeća Vidovčani razmjerno primjerno održavali crkvu i druge sakralne objekte, a izgrađene su nove kapelice i pilovi.

I dok kroz selo već 1840. prolazi poštanska diližansa na smjeru Varaždin - Čakovec - Nagykanizsa, mjesto dobiva stalnu poštu 1885. godine, a za porasli se natalitet brinula seoska babica - prva je zabilježena već 1834. godine i zvala se Barbara Zajec.

Taj je opći napredak imao odraza i na povećanje broja stanovnika i na održavanje sakralnih, školskih i drugih javnih objekata u mjestu. Župna je crkva sv. Vida u razdoblju 19. stoljeća (do Prvog svjetskog rata) nekoliko puta obnavljana, što se osobito odnosi na krovšte, dok je sustavno mijenjan i poboljšavan inventar crkve i župnog dvora te popunjavana župna knjižnica. Između ostalog, 1859. godine oslikana je gotovo cijela crkva (u vrijeme župnika Đure Padoša), a 1877. je temeljito obnovljen zvonik (za 1864 florina). Nešto je ranije, 1857., župnik Padoš dao obnoviti i župni dvor.

Godine 1890. u župi Donji Vidovec, uz prisustvo velikog broja vjernika, održane su prve pasionske igre.

Donjovidovčani su tradicionalno bili povezani sa susjednim selima pa su bili i značajnije uključeni u kotoripsko gospodarstvo, pogotovo nakon izgradnje željezničke pruge 1860. godine, a od kraja 19. stoljeća djeluje i veliko drveno poduzeće "Ujlaki - Hirschler i sin" u Donjoj Dubravi, koje je imalo veliku trgovinu drvom, pilanu u Kotoribi te organiziralo znamenite splavi ili fljose na Dravi.

Kapelicu Sedam Žalosti Blažene Djevice Marije na vidovskom groblju podigao je Vinko Vegi potkraj 19. stoljeća. Hirschleri su bili donatori župne crkve u Donjem Vidovcu. U crkvenoj lađi, na spomen tog donatorstva, još i danas stoji vrlo vrijedno svetište za čuvanje relikvija, koje je u donjem dijelu građeno od kamena, a gornji dio je od drva. Na svetištu piše: *Na spomenek zagovora vekivečni ov kersni kamen podigla darežljiva ruka gosp. Hirschler Leopolda Janosa iz Dolnje Dubrave, koj 27. septembra 1885., kak i njegva mila dečica Stefan, Julius, Pavel, Margareta, Franc i Juraj, sakrament Sv. Kersta po v.g. Golub Janosu Vidovečkom duš. pastiru na ovom sv. mestu prijeli jesu.*

U župnoj su crkvi ranije bili prozori od kvadratnih pločica jednobojnog stakla. Današnji su vitraži novijeg datuma. Tri je vitraža postavila poznata zagrebačka radionica Marinković 1941. godine: jedan je donacija Petra Lichtenbergera, drugi župljana Đure Friščića i Đure Kuzmića, a treći župljanki Dore Embreuš i Marije Vegi. U 19. i početkom 20. stoljeća Vidovčani su u selu podigli još nekoliko kapelica, pilova i raspela. Najznačajnija je kapelica podignuta na (novom) groblju, sagrađena 1893. godine i posvećena Sedam Žalosti Blažene Djevice Marije. Na glavnom oltaru kapelice nalazi se rustična slika Blažene Djevice Marije koja drži umrlog Isusa ispod križa.

Tu je kapelicu o svom trošku podigao knjigoveža Vinko Vegi (1855. – 1922.) i u njoj dao sagraditi kriptu za sebe i svoju suprugu Mariju. Kad je, međutim, 1919. umro župnik Ivan Golub, Vegi je ustupio kriptu njemu, a sam je sa suprugom pokopan u relativno skromni grob u neposrednoj blizini kapelice.

DONJI VIDOVEC U PRVOM SVJETSKOM RATU

Povod za Prvi svjetski rat bio je atentat u Sarajevu koji su 28. lipnja 1914. počinili pripadnici omladinske revolucionarne organizacije "Mlada Bosna" - Nedeljko Čubrinović i Gavrilo Princip ubivši austrougarskog prijestolonasljednika Franju Ferdinanda i njegovu suprugu Sofiju. To je svojom tragičnošću potreslo cjelokupno stanovništvo tadašnje Austro-Ugarske Carevine, pa i cijeli uljuđeni svijet.

Srbija, inače okrivljena za atentat, nije prihvatila austrougarski ultimatum od 23. srpnja, te je Austro-Ugarska 28. srpnja Srbiji objavila rat. Na tu je vijest Rusija počela provoditi opću mobilizaciju, a radi toga Njemačka 1. kolovoza najavljuje rat, da bi 3. kolovoza isto najavila i Francuskoj.

Belgija Nijemcima nije dala slobodan prolaz do Francuske, stoga su njemačke jedinice 4. kolovoza upale u Belgiju, što pak je bio povod uključivanje Engleske u rat protiv Njemačke. 5. kolovoza Srbiji se priključila Crna Gora i najavila rat Austro-Ugarskoj. Tako je u roku od svega osam dana osam europskih država stupilo u rat, i to: Rusija, Francuska, Velika Britanija, Belgija, Srbija i Crna Gora na strani Antante, a Njemačka i Austro-Ugarska na strani tzv. Trojnog saveza.

Trojnom savezu je prije rata pripadala i Italija (otud mu i ime), ali se sada proglasila neutralnom, da bi kasnije prešla na stranu Antante.

To je značilo da će se za Austro-Ugarsku, osim Balkanske i Galicijske, uskoro otvoriti i treća — Talijanska fronta.

Od samog početka u vrtlogu rata našli su se i Donjovidovčani.

Budući da je Međimurje u to vrijeme i stvarno i pravno pripadalo Mađarskoj, Međimurci su ulazili u sastav redovne mađarske vojske kao infanterija (pješačija), kavalerija (konjica), artiljerija i pontonerija.

Komanda je za čitavu austrougarsku vojsku bila zajednička. na njemačkom jeziku, a to je značilo da su Međimurci kao redovni mađarski vojnici od početka, pored mađarskog, morali znati i njemački jezik.

Kako to nije bilo lako, jer su generacije rođene do 1885. godine još uvijek u međimurskim školama slušale veći dio predmeta na hrvatskom jeziku, smatrali su ih primitivnima i priglupima. Stoga su vrlo rijetko postizali vojne i časničke činove.

Posebno su se grubo prema njima odnosili Mađari, također nezadovoljni svojim odnosom s Austrijancima, pa su ugnjetavali one koji su, po nacionalnim pravima, bili još niže. Ipak, naši su ljudi brzo ovladali osnovnim komandama i pravilima službe.

Razumije se da se prvo pamtilo ono što je, u slučaju zanemarivanja, moglo imati neugodne posljedice. 6. travnja 1917. ušle su u rat na strani Antante i Sjedinjene Američke Države.

Posljednja velika pobjeda austrougarske vojske nad Talijanima bila je kod Kobarida, kada su, u ofenzivi koja je trajala od 24. listopada do 11. studenog, talijanske čete odbačene od rijeke Piave. Tih se događaja posebno sjećao Ivan Tkalčec (1897. – 1963.) koji je kao dvadesetogodišnjak sudjelovao u samoj bitci. Zorno je pripovijedao o tome kako su preko srušenog mosta zavezali užad koju su skinuli sa zvona u obližnjoj crkvi, preko koje su stavili daske i po njima prešli nabujalu Pjavu.

U borbama na Piavi posebno se istaknuo i Mijo Grivec (kasnije dugogodišnji administrator i šef Košaračke zadruge) koji je dobio počasnu titulu-vitez, kao i Andrija Lukša (Čergajijev). Nakon toga velikog vojnog uspjeha opet slijedi masovno premještanje austrijskih jedinica u Galiciju. Otada pa do kraja rata na talijanskoj fronti neće biti znatnijih pomaka.

Jugoslavenski odbor (tijelo hrvatskih i srpskih političara koji su iz Austro-Ugarske emigrirali početkom Prvog svjetskog rata) postaje sve aktivniji pa 20. srpnja 1917. na otoku Krfu s Kraljevinom Srbijom potpisuje tzv. Krfsku deklaraciju. U njoj stoji da će buduća država Južnih Slavena biti ustavna i parlamentarna monarhija pod dinastijom Karađorđevića u kojoj će biti zajamčena ravnopravnost svih triju naroda (misli se na Slovence, Hrvate i Srbe, dok se Crnogorci i Makedonci niti ne spominju).

U Rusiji je u međuvremenu završena Oktobarska revolucija pa protiv mlade države intervenira i Antanta, a i Centralne sile, a unatoč već ranije sklopljenom primirju (15. prosinca), neke svoje snage šalju u Rusiju, uz jedino objašnjenje vojnicima da idu tamo "mira delat". Mnogi su tu i ostali pa je i njih kraj rata zatekao u raznim dijelovima Rusije. Ako je točna predaja, Plačko Dragutin (Karol), kovač iz Donjeg Vidovca, je dospio čak do Vladivostoka.

Operacije u Prvom svjetskom ratu nisu se vodile u neposrednoj blizini Međimurja, težina rata osjećala se po redovitim novačenjima (regrutacijama), po rekvizicijama (nasilnom oduzimanju živežnih namirnica, konja, tekstila, duhana), a o događajima na fronti saznawali su iz rijetkih i cenzuriranih pisma članova svojih obitelji te iz šturih napisa u tjedniku "Međimurje" koji je izlazio u Čakovcu.

Ratno su stanje posebno teško doživljavale žene koje su, s često nedoraslom, djecom morale obrađivati zemlju, gajiti stoku i održavati kućanstvo. Svi su radno sposobni Međimurci već potkraj 1917. bili pod nekom vrstom mobilizacije. Stoga se i u novinama javljaju napisi koji pokazuju da o radu civilnog stanovništva vodi računa sama vlada (kormány).

Pokojni velečasni Golob Janoš bili so naš župnik puno vremena, pak i pod Prvem svetskem ratom, dok so pobirali zvone za ratne potrebe, predelavalji je i delalji od njih meštriju za hmarjanje naroda.

I vidoska fara je morala dati velikoga zvona koj je imel jakoga i ljepoga glasa, kaj ga bilo čuti po se faraj koje so negda spadalje pod vidosko faro.

Zadnjo nedeljo, predi nego so došli po zvona, veličasni Golob so pri poldašnji sveti meši održalji oproštajno propoved z rečmi:

— Dragi krščeniki, farniki ove fare! Koj od vas bi imel prijatela kaj bi ga opominal na moljitvo? To nam je bil naš veliki zvon, od kojega se vezda moramo oprostiti.

Na te reči je nastal plač i si so si brisalji sozne joči.

I otpeljali so zvona, alji so ga naši ljudi, koji so se povlačilji s fronte, negdi vidlji zaraščenoga v travi i Bog zna de je završil, a stari se Vidovčani i denes za njega zmišljuju i žaljuju.

Hrvatski je sabor 29. listopada proglasio nezavisnost Dalmacije, Hrvatske i Slavonije. Mađari su 13. studenog u Beogradu potpisali primirje sa štabom francuskog generala Franchet d' Esperaya. Na poziv hrvatskog Narodnog vijeća srpska je vojska 14. studenog ušla u Zagreb. 26. listopada Talijani prelaze u ofenzivu i krše posljednji vojni otpor Austrijanaca. U Budimpešti je 30. listopada već bila proglašena republika, a odmah potom i u Beču. I Česi su 28. listopada proklamirali nezavisnost. Tako je raspad Austro-Ugarske bio konačan i definitiv. 11. studenog 1918. kapitulaciju je potpisala je i Njemačka. Uvjeti su bili da mora vratiti sve zauzete teritorije, Alsace (Alzas), Lorene (Lotaringiju) i lijevu obalu Rajne.

U Prvom svjetskom ratu sudjelovalo je 36 od 54 države, koliko ih se tada brojilo na zemaljskoj kugli. U ratu je stradalo ukupno 37 milijuna ljudi. Austro - Ugarska je imala sedam milijuna i dvadeset tisuća što mrtvih, što nestalih i ranjenih.

U Međimurju se, međutim, potkraj 1918. godine zbivaju dramatični događaji.

Preko tog kraja, posebno na relaciji Ormož – Čakovec - Donji Kraljevec – Kotoriba - Murakeresztur, neprestano prolaze transportni vlakovi, gotovo bez ikakva voznog reda, pa često i po nekoliko dana stoje na postajama Mala Subotica, Donji Kraljevec i Kotoriba.

Vojnici u njima ostaju bez ikakve opskrbe pa izlaze iz vagona, pljačkaju i zlostavljaju stanovništvo. Malobrojni oficiri nisu u stanju uspostaviti red i disciplinu.

S fronte se vraća sve više teških ranjenika koji nisu sposobni za rad, ali imaju svoje životne potrebe pa tako još više pridonose općoj oskudici. Bilo je to teško vrijeme za cijelu zemlju, pa tako i Donji Vidovec.

Iz najnovije povijesti župe u Donjem Vidovcu valja spomenuti vel. Franju Baloga koji je u čakovečkoj bolnici u 82. godini preminuo 4. ožujka 1998. godine. Rođen je u Kotoribi, u rujnu 1916. godine. Mladu je misu proslavio u rodnome mjestu u ožujku 1941. godine kada je postao privremeni upravitelj, a zatim i župnik, župe Donji Vidovec, gdje je službovao 51 godinu, sve do umirovljenja.

1998. godine naša župa dobiva novog upravitelja župe, a to je Mirko Pilaj. Rođen je 29. kolovoza 1956. godine u Dragoslavec Selu, osnovnu školu završio je u Gornjem Mihaljevcu te upisao klasičnu gimnaziju na Šalati u Zagrebu koju je završio 1957. godine nakon čega upisuje Teološki fakultet na Kaptolu u Zagrebu. Velečasni Pilaj vodi našu župu sve do danas.

POVIJEST ŠKOLE

U knjizi *Mjesto i župa Donji Vidovec* autora Ivana Zvonareka i suradnika stoji kako je 1830. osnovana škola te sagrađena školska zgrada, a upisano je 105 učenika. Zapisano je i kako je prva školska zgrada imala dva krila i da je bila sagrađena prema potrebi i materijalnim mogućnostima. Kasnije su pored škole kupljena još dva jutara zemljišta na području koje nazivamo Čret. Tu su tadašnji učenici zasadili te održavali vrt i voćke kroz školsku godinu. 22. rujna 1886., u pola pet sati, buknuo je požar. Vatra je zahvatila dio tadašnje školske zgrade. Požar je pravovremenom intervencijom ugašen, te su dva oštećena prozora kasnije zamijenjena. U toj se zgradi nastava održavala više od sto godina, sve dok 1990. nije bila srušena.

U Donjem Vidovcu je sve do 1910. godine uglavnom radila jednorazredna škola u kojoj je jedan učitelj istovremeno poučavao sve učenike. Nastavni jezik je bio hrvatski.

Od školske godine 1893./1894. na snazi je uredba ugarskog ministra bogoštovlja i nastave Csákija o obveznom učenju mađarskog jezika. Tražila se stalna kontrola rada učitelja i provjerava sposobnost za poučavanje mađarskim jezikom.

Ivan Šestak pripovijeda: *Velik je broj Vidovčana završio svoje četverogodišnje školovanje, a da nije čuo niti jednu hrvatsku riječ. Prve dvije godine pisali smo kamenčićem po pločici, a u trećem i četvrtom razredu pisali smo u bilježnice koje su ostajale u ormaru u školi. Učili smo puno toga. Osim pisanja, čitanja i računanja i vjeronauka. Za vrijeme školskih praznika vjeronauk se držao u crkvi. Sve drugo smo učili na mađarskome jeziku.*

ŠKOLA U DONJEM VIDOVCU IZMEĐU DVA RATA

Po završetku Prvog svjetskog rata Međimurje je bilo pripojeno Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca te su u Donjem Vidovcu počeli djelovati hrvatski učitelji.

Među njima je bio i učitelj Stipetić, rodom iz Draškovca koji je odmah primio dužnost ravnatelja škole (učitelja ravnajućeg). On je 1919. godine počeo pisati Spomenicu Opće pučke škole Donji Vidovec koja se kasnije sustavno popunjavala sve do 1965. godine. Jedino su Mađari iz nje iskinuli listove na kojima je bilo prikazano razdoblje djelovanja mađarske škole od 1. rujna 1941. do veljače 1945. godine.

1965. godine sve su škole u Međimurju primile deblje, raskošno uvezane bilježnice većeg formata, s naredbom da se one oforme kao nove spomenice. Brojne podatke o školskoj godini 1965./1966. unio je tadašnji direktor Osnovne škole Donji Vidovec Ivan Zvonar, a s pisanjem je nastavio novi direktor Juraj Kolenić u školskoj godini 1966./1967.

Obje su Spomenice nestale nakon 1970. godine. Tako je nemar, nesavjesnost ili nešto treće, još jednom (tko zna koji put) u Donjem Vidovcu uništio nešto što susjedne škole ljubomorno čuvaju i na što su vrlo ponosne.

Zanimljivo je spomenuti kako je u travnju 1941. Mađarska okupirala Međimurje te je odmah počela s organizacijom nove vlasti. Došli su novi učitelji iz Mađarske koji nisu znali ni riječi hrvatskog jezika. No mora se priznati da su Mađari uložili mnogo truda u organizaciju nastave, popravak školske zgrade, učionice su svježe pokrećene, trošne klupe zamijenjene novima Iz Mađarske su stigla nova nastavna pomagala, zemljopisne karte, globusi i slično. Nastava se održavala na čistom mađarskom jeziku.

Po prirodi bistra, donjovidovska su djeca vrlo brzo napredovala u učenju, a svaki se bolji uspjeh stimulirao i nekom nagradom (sveta sličica ili dijelovima školskog pribora).

Početkom veljače 1945. godine školsku su zgradu zauzeli njemački vojnici. Među njima je bilo puno gradišćanskih Hrvata koji su krasno pjevali svoje narodne hrvatske pjesme i himnu Hrvat mi je otac, Hrvat mi je mati. Bila je to prva javna manifestacija hrvatske riječi u Donjem Vidovcu nakon četiri godine i jasan nagovještaj da je s mađarskom dominacijom nad Međimurjem gotovo.

U školskoj godini 1951./1952. s radom je počela i školska kuhinja te se obrok pripremao za svu djecu.

Nakon provedene agrarne reforme 1947. godine i škola u Donjem Vidovcu dobiva oko 2.000 čhv zemljišta, u tzv. Malinjaku gdje je ustrojen školski vrt. U tome razdoblju dolazi i do promjena u organizaciji nastave, prelazi se na strogo predmetni sustav, a nakon svakog je sata kraći odmor.

Godine 1948. bilo je zabranjeno održavanje vjeronauka u školi pa je i on izuzet iz satnice. Iz učionica su odstranjena raspela, a na njihova su mjesta postavljene Titove slike.

U školskoj godini 1950./1951. uvodi se peti razred pa na kraju školske godine škola ima pet razreda u pet odjela. Iz petog se razreda kakav je imala škola u Donjem Vidovcu moglo samo na učenje zanata.

Školska je godina 1958./1959. iznimno značajna po tome što su izjednačeni A i B tip osnovnih škola i sve škole postaju jednakopravne pa gotovo svako veće mjesto u Međimurju dobiva potpunu osnovnu osmogodišnju školu.

Tijekom 1959. godine Narodni odbor općine Kotoriba donosi odluku o pripojenju škole Donji Vidovec Osnovnoj školi Donja Dubrava.

Na početku su školske godine 1967./1968. u Donjem Vidovcu ostali samo razredi od prvog do četvrtog. U pet je razrednih odjela (paralelke su bile samo u prvom razredu) bilo ukupno 139 učenika, a nastavnice razredne nastave bile su Marija Zvonar, Margareta Štingl (sada udana Zvonar), Josipa Žvorc, Alica Tomek i Katica Kardaš, dok je za voditelja je Područne škole Donji Vidovec postavljen Željko Tomek.

U Donjem je Vidovcu 1. listopada 1968. godine počeo raditi dječji vrtić. Formirana je mješovita grupa od djece starije i srednje predškolske dobi.

Godine 1979. Mjesna zajednica Donji Vidovec pokreće akciju za izgradnju nove školske zgrade, jer su u staroj zgradi uvjeti bili loši. Raspisao se petogodišnji samodoprinos koji se počeo uplaćivati od 1980. godine. Osnovna namjena mu je bila izgradnja nove školske zgrade za učenike od prvog do četvrtog razreda i za dječji vrtić te nabava vatrogasne cisterne. Kasnije se taj samodoprinos produžio na još pet godina.

U školskoj godini 1980./1981. broj učenika pao je na 101, a 1982./1983. školu polazi 98 učenika s učiteljima Katarinom Fundak, Verom Matulin i Josipom Žvorc.

Dana 25. siječnja 1989. počela je izgradnja nove školske zgrade za potrebe Područne škole Donji Vidovec. Mjesna je zajednica ugovorila zidarske i tesarske radove s Građevinskim kombinatom Međimurje Čakovec i sve plaća svojim sredstvima. Dogovoreno je i da će Međimurjeplet Čakovec pratiti Mjesnu zajednicu Donjeg Vidovca u financiranju dijela izgradnje školske zgrade i to u ime beskatmatno zadužiti u Internoj banci Građevinskog kombinata Međimurje Čakovec sredstva u iznosu od 70 milijuna dinara. Kasnije se Međimurjeplet odrekao tih sredstava u korist Mjesne zajednice Donjeg Vidovca. Prema najnovijim procjenama ukupna vrijednost školske zgrade iznosila je 415.984,10 DEM.

Školske godine 1990./1991. broj upisanih učenika pao je na 74. Stara je školska zgrada prodana i srušena u ljetnim mjesecima.

Nova je školska zgrada bila dovršena 1991., tako da je školska godina 1991./1992. počela u novim prostorijama s četiri razredna odjela i jednom odgojnom grupom u vrtiću. Ta je školska godina, nažalost, bila ratna, pa je škola dobila i nekoliko učenika iz Slavonije.

Kasnije škola dobiva telefon, dječji vrtić televizor i videorekordere, a počelo se uređivati školsko dvorište. U vrtiću rade odgajateljice Blaženka Zvošec, a kasnije Danica Sabol i Biserka Poljak.

Na igralištu se postavljaju igrala za djecu: tobogan, penjalice, ljuljačke, klackalice i stupovi za odbojku.

Školska se zgrada u početku zagrijava centralnim grijanjem na drva i ugljen, ali je 16. listopada 1995. priključena na plinsku mrežu. Te školske godine u četvrtom razredu uvodi se glazbeni odgoj kojeg vodi predmetni nastavnik Antun Horvat.

U školi organizirano je više grupa izvannastavnih aktivnosti: mlade vezilje i folklornu grupu vodi Katarina Fundak, sportsku grupu Vera Nađ, vatrogasnu grupu Ljudevit Fundak, literarno-recitatorsku grupu Josipa Žvorc, a tu su i mladi čuvari prirode.

U školu je ponovo uveden i vjeronauk, u početku s jednim satom, a od 1996. godine i dva sata tjedno. Iako se radi o izbornom predmetu, polaze ga gotovo svi učenici.

Svaki je početak i završetak školske godine obilježen svetom misom na kojoj sudjeluju svi učenici, nastavnici i roditelji.

Područna škola Donji Vidovec

Danas Područna škola Donji Vidovec broji četiri razreda s ukupno 46 učenika. Ravnateljica Osnovne škole Donja Dubrava je Mirjana Ribić, a nastavnici u Donjem Vidovcu su: Viktorija Mikor, Monika Vagaj, Rajka Kalšan i Damir Dolenec.

Vjeronauk predaje učiteljica Barbara Horvat, engleski jezik učiteljica Željka Novak Božić, njemački jezik Valentina Jambrešić, a informatiku Marina Vadas i Mladen Žerjav.

Od izvannastavnih aktivnost u školi djeluju sportska radionica, dramska grupa te mješovita grupa.

POVIJEST VRTIĆA

Vrtić u Donjem Vidovcu otvoren je 1. listopada 1968. godine. U tom je vrtiću djelovala jedna skupina. Spomenica Osnovne škole Donja Dubrava bilježi da je prva odgajateljica u Donjem Vidovcu bila Nevenka Čiček, kasnije udana Međimurec, sve do pedagoške godine 1972./1973. kada na njezino mjesto dolazi Vera Haramija. Vrtić je otvoren zbog velikog interesa roditelja i formirana je jedna mješovita skupina. Vrtić se nalazio u zgradi koje danas više nema, zgradi stare škole, a nalazila se neposredno uz samu cestu.

Smanjenje broja polaznika vrtića počelo se primjećivati kroz sljedeće godine. U školskoj spomenici tako nalazimo podatak da je pedagoške godine 1976./1977. u oba vrtića upisano 83 djece, desetak manje u odnosu na prijašnje godine.

Od školske godine 1979./1980. vrijedi novi Zakon o školstvu koji propisuje da djeca idu u školu s navršених šest godina što znači da s pet polaze vrtić. Stoga je vrtić u Donjem Vidovcu brojio čak 35 djece. Osim promjena u zakonodavstvu, 1980. godina donosi i veliki pomak u smjeru što kvalitetnije brige za predškolarce: mještani Donjeg Vidovca od 1. srpnja te godine počinju uplaćivati samodoprinos za izgradnju područne škole i vrtića. Dotad, do izgradnje nove školske zgrade, vrtić je bio privremeno smješten u zgradi današnje pošte (Trg oslobođenja 5).

1989. godine započinje gradnja nove zgrade škole u Donjem Vidovcu u kojem su predviđeni prostori i za vrtić. Sljedeće godine, a posebno 1991., jasno se naziru ratna zbivanja koja, srećom, nisu znatnije utjecala na rad škole i vrtića. Te pedagoške godine 1989./1990. vrtić u Donjem Vidovcu pohađalo je 19 polaznika.

Od 1. listopada 2000. godine Dječji vrtić Donji Vidovec prestaje biti dijelom Osnovne škole Donja Dubrava i postaje Područni odjel Dječjeg vrtića u Donjoj Dubravi. Osim ustrojstvene reorganizacije, dolazi i do promjene u financiranju djelovanja oba. Sporazumom između predstavnika općinskih vlasti u Donjoj Dubravi i Donjem Vidovcu odlučeno je da troškove boravka djece u vrtiću sufinanciraju obje općine i roditelji.

Kako se u mjestu Donja Dubrava pojavila potreba za jaslicama, 26. veljače 2013. godine s radom počinje jedna skupina jaslčara u Donjoj Dubravi. Između općina Donji Vidovec i Donja Dubrava dogovoreno je da će općina Donji Vidovec svojim udjelom financirati boravak djece u jaslicama. U svrhu poboljšanja kvalitete njege koju djeca primaju u vrtiću od pedagoške godine 2013./2014. u rad vrtića uključena je bila logopedinja čiji je rad financirao Vrtić u suradnji s općinama Donja Dubrava i Donji Vidovec.

U pedagoškoj godini 2016./2017. i u vrtiću u Donjem Vidovcu uveden je program ranog učenja stranog (njemačkog) jezika, a već sljedeće pedagoške godine roditelji su odlučili zamijeniti njemački jezik engleskim.

Naredne, 2018. godine u područni vrtić upisano je 25 polaznika, a ravnateljica vrtića je Ines Strbad.

Zbog potražnje za većim kapacitetom budućih polaznika te skupina jaslčara, 2019. počinje izrada projektne dokumentacije za izgradnju samostalnog dječjeg vrtića u Donjem Vidovcu. Kupljena je kuća u ulici Rade Končara k.br. 5 te se počelo sa dogradnjom dječjeg vrtića.

Izgradnja novog Dječjeg vrtića Donji Vidovec

Danas, u školskoj godini 2021/2022., područni vrtić Donji Vidovec ima upisano 29 polaznika, a brigu o njima vode tri odgojiteljice: Kristina Hujs, Draženka Čmrlec i Lidija Horvat. Ravnateljica dječjeg vrtića "Klinčec" Donja Dubrava i područnog vrtića Donji Vidovec je Dubravka Horvat.

Područni vrtić Donji Vidovec, sa odgojiteljicama Lidijom Horvat, Draženkom Čmrlec i Kristinom Hujs (generacija 2020./2021.)

UDRUGE KOJE DJELUJU U DONJEM VIDOVCU

MOTO NAUTIČKI KLUB *VIDOVSKI ZLATARI*

Grb *Vidovskih zlatara*

Udruga Moto nautički klub *Vidovski zlatari* osnovana je 2011. godine s ciljem druženja članova na vodi i uživanje u moto-nautičkim sportovima te danas broji preko 160 članova, od kojih velik dio čine obitelji i djeca.. Samo ime udruge inspirirano je zanatom vezanim uz rijeku Dravu koji je polako padao u zaborav, a to je ispiranje zlata. Tadašnjim prvim članovima udruge, osnivačima, stari ispiraći zlata prenijeli su znanje, vještinu i umijeće ispiranja zlata. Članovi udruge, inspirirani jakom ostavštinom i prije svega ljubavlju prema ovom zanatu nastavljaju održavati tradiciju ispiranja zlata prenoseći je mlađim generacijama i tako je spasiti od zaborava.

Naime, selo Donji Vidovec bilo je glavno sijelo zlatara, većinom siromašnih seljaka koji su kruh služili ispiranjem zlata. Tamošnji stanovnici su dobili i posebnu povelju od carice Marije Terezije koja je potpisana 21. lipnja 1776. godine, a koju je primio nositelj zlatarskog ceha Bolta Embreuš. Tom poveljom ispiraći su dobili pravo za rad na Dravi, Savi i Muri, s time da mogu koristiti obalu u širini od tri metra. Bila je to neka vrsta koncesije iz 18. stoljeća koju do današnjeg dana još uvijek nitko nije osporio ili ukinuo.

Lopata *gledanjka*, Matej Horvat –Japica

Postupak vađenja zlata iz rijeke vrlo je zanimljiv. Ispiranje je započinjalo tako da je kočijaš sa zapregom odvezao dva zlatara s drvenim čamcem i opremom uzvodno, kako bi se spuštajući niz rijeku zaustavljali na sprudovima i ispirali zlato. Ispirač zlata treba tražiti na obali rijeke karakterističan nanos šljunka.

Ako se otkrije, ispirač bi pokupio malo šljunka lopatom *gledanjkom* i isprao je tražeći dragocjena zlatna zrnca. Ako bi ih na lopati ostalo 30 ili više, bilo bi isplativo krenuti ispirati zlato. Postavila bi se velika daska od posebne vrste drveta *jagnjeda* tj. topole, karakterističnog po tome jer ima sitne dlačice u kojima se prilikom ispiranja zaustavljaju zlatna zrnca. Ispiranje se vršilo u paru, jedan je lopatom stavljao šljunak na dasku dok je drugi ispirao šljunak vodom posebnim alatom pod nazivom *žajtar*. Kada se količina ispranog šljunka izjednačila s donjim rubom daske, govorilo se da se tada isprao otprilike 1 m³ šljunka pa se krenulo u ispiranje velike daske na malu dasku izrađenu od vrbovog drva koja se nazivala *daska ispiračka*. To se radilo na način da se velika daska polijevala, odnosno ispirala *žajtarom* koji je na sebi imao malenu rupicu kroz koju bi tekla voda, te se metlicom izrađenom od brezovih grančica, sirka ili drugog materijala sva nakupljena zrnca i ostali materijal skinuo na malenu dasku.

Polijevanje *žajtarom* i ispiranje s velike daske na malu dasku *ispiračku*

Vještīm pokretima ispirača u vodi bi se s male daske izdvojio što veći dio pijeska i ostalih metalnih čestica kako bi na dasci ostala zlatna zrnca koja su se stavljala u metalnu zdjelu u koju se dodala živa te se kružnim pokretima miješala kako bi živa na sebe navezala zlato.

Ispiranje na maloj dasci *ispirači*

Višak žive istisnuo se preko lanene krpice nazad u posudu i tako se dobila kuglica ili *gruđa* kako su je stari od milja nazivali. Obzirom da je još uvijek jedan dio žive ostao u zlatu, *gruđa* se stavila na jednu opeku, oko koje se postavila žeravica i lagano se raspirivala puhanjem kako bi ostatak žive ispario i ostalo 22-karatno zlato 99,9% čistoće.

Kuglica zlata, *gruđa*

Osim samog njegovanja tradicije ispiranja zlata, udruga već 10 godina zaredom organizatora sve aktualnije tradicionalne manifestacije u čast ispiranju zlata pod nazivom *Lov na zlatarski prsten* koja se održava početkom kolovoza, a zadnjih par godina pod pokroviteljstvom same općine Donji Vidovec, Međimurske županije i Turističke zajednice Međimurske županije.

Zlatomrazi

Dolaskom jeseni redoviti smo gosti manifestacije općine Donji Vidovec, *Dani zlata i starih zanata* koja nudi pregled pregršt starih zanata i običaja ovog kraja. Isto tako svake godine u vrijeme adventa udruga organizira *Zlatomraze*, druženje djece na obalama rijeke gdje djeci poklone donose *Zlatomrazi* koji pristižu u čamcima. Godišnje organiziraju nekoliko društvenih i edukativnih spustova čamcima po starom toku rijeke Drave, a svake druge godine plovi se rijekom Dravom sve do ušća u Dunav kod Aljmaša gdje članovi udruge te svi ostali zaljubljenici i simpatizeri ovog nautičkog sporta mogu uživati.

Manifestacija *Dani zlata i starih zanata*

Također uvijek rado se odazovu i pomažu na svim događanjima i manifestacijama drugih udruga i društava, kao i naših prijateljskih nautičkih klubova iz Preloga i Donje Dubrave.

Manifestacija *Lov na zlatarski prsten*

ZLATARIJA I ZLATARSKO ŽIVLJENJE

Zdavnja su pomrlji naši prvi zlatari
Za koje su znalji i negdašnji vladari.
Moram vam dati na znanje
Da su za svoje teško, alji časno zvanje
Od Marije Terezije dobilji odljikovanje.
A nakita i dragocenosti od zlata vidoski zlatarov
Imel je rad i poštuval, jeden od naši veljki ljudi
Koji je Horvate imel jako rad.
To nam svedoči v Čakovcu naš stari grad.
To je bil naš slavni Peter Zrinjski
S kojem so Austijanci napravljli svinjski.
Zato kaj je bil veren svoji Horvacki domovini
Glavo so mo odseklji te pesji sini.
I što zna kome so v roke došlje te drage stvari
Za koje so trpelji vidovska zlatari.
Vidovski zlatari i njuvo zlato
Bilo je cenjeno in a dalko poznato.
Zlatarija je bila teška,
Alji dobra meštija.
Druge sljužbe neje bilo,
Zato se na prod hodilo.
Dva muški se skup složilji,
Pak so tak na prod hodilji.
Stareši bil je gazda,
A mlajši navučenik ilji dečko.
Življenje so tiralji bogečko.
Elji bil navočnik dečko elj pak mož,
Njegov je bil samo saki tretji groš.
V pondeljek so išlji z doma
Spravljeni na dva tjene,
A na domo so ostalje
Same z decom žene.
Dečki so pak domaj stajlji
Joca. Mater. Sestro, brata,
Na dva tjene zaprela se
Za njim potna vrata,
Maker je i zrasla voda,
Dimo iti bilo škoda.
Bolje je bilo počakati
Mort bo fljetno voda vpala,
Kak je negda, negda
Čez noč vpasti znala.
Zlatar gazda imel čona,
Vesla i meštijo
S kom je mogel tirati
Dobro zlatariju.
Od meštije to so bilje: dve lopate –
Gljedanjka i metanjka,
Veljka deska jagnjedovo, kosmata,
Kaj se nan ji zastavljalo zlato.
Mala deščica na koji se zlato spiral,

Žajtar s kojem se poljeval prod
 I z deske dolji tiral.
 Z gljedanjkom se prod gljedal
 Kuljko zrne zlata ima,
 A z metanjkom se prod hital
 Na desko ka je bila i narezana,
 Kaj se v zarezinaj zastavljalo zlato.
 Ako je bolji prod, predi se nakutilo zlata
 Za ometti z meljicom na malo deččico,
 Na koji se zlato sprajlo.
 Kuljko so dva zlatari jen den prod premetalji?
 Desko so po prodini dalje, dalje seljilji,
 Asigdi je za njimi ostal kup prod.
 Kupci so ostalji dok je ne restepla veljka voda.
 Zato so zlatari pajdaši jeni druge pitalji:
 “ Kuljko ste denes kupcov nahitalji?”

A kak so se hranilji te naši zlatari?
 Si po jednako, mladi is tari.
 Na dvo tjene so si zelji dva hljebe kuruznoga kruha,
 A po torbicaj z domačega platna bila je sake felje skuha.
 V jedni kuruzna melja, v drugi grah,
 V tretji šrotana kaša, ta sakidešnja hrana naša.
 V jenem culanjku bil je kalamper
 I v pol ljiterem lončeku mašča.
 Na prodo se ne trošila nikva slašča.
 Teški je bil život zlatarski.
 Na rokaj so bilji trtli po prsti,
 A teškoče sake vrsti.
 Na nogaj se pak zajedalo med prsti.
 Pametujem kak me se brato
 Po hrpto guljila koža v ljeti,
 Tak kaj je ne bilo petnoti smeti.
 Ja sem to ne mogla gljedeti.
 Pod šatorom so spalji v ljeti,
 A negda i v jesen, ako je ne štel
 Ništo na stan prijeti.
 Išli so dolji do Vizvar,
 To njim je bila štacija stara.

Zadnja pak štacija bila njim je Zeljenika,
 Daljina je to bila veljika.
 Odonot so se rivalji dimo proti vodi po tri dni.
 Od tak napornog posla se čovek rezbolji.

O zlatari naši dragi,
 Kuljko ste vi pretrpelji,
 Vi ste fnogo pot po rokaj
 I krvave žulje melji.

Autorica: Ruža Pokolić

DRUŠTVO NAŠA DJECA DONJI VIDOVEC

Dana 12.6.1998. godine Društvo naša djeca Donji Vidovec upisuje se u registar udruga. Uz mnoge druge, za osnivanje se posebno zalagao učitelj Ljudevit Fundak, a nije izostala ni potpora općinskih struktura.

Osnovni cilj društva je organiziranim društvenim i stručnim radom svojih članova pokrenuti akcije za ostvarivanje prava djeteta u društvu, poticati interese te aktivnosti predškolske i školske djece u slobodnom vremenu. Doprinos ukupnoj kvaliteti života djece i obitelji te ostale djelatnosti propisane su člankom 7. Statuta udruge.

Društvo djeluje na području Međimurske županije, točnije u našem mjestu Donji Vidovec sa sjedištem na adresi Vladimira Nazora 9. Prve osobe ovlaštene za zastupanje bile su: Mira Pongrac i Ljudevit Fundak.

Kako godine prolaze, predsjednici i članovi se izmjenjuju kako bi doprinijeli poboljšanju rada udruge i realizirali nove ideje i akcije.

Tako su, nakon gore navedenih, na mjestu predsjednica bile: Darinka Žemlić, Marina Ostrugnja, Kristina Hujs, a trenutno je predsjednica Ljiljana Artner Matulin kojoj ove godine ističe mandat.

DND Donji Vidovec na manifestaciji *Dani zlata i starih zanata*

Sve predsjednice i članovi svojim radom, velikim entuzijazmom i trudom djeci omogućuju razne društvene sadržaje, igre, edukacije, radionice, sudjelovanja na natjecanjima i druge prikladne aktivnosti. Najvažnije je druženje i jačanje zajedništva te poticanje djece, a i svih mještana na zajedničko djelovanje i aktivnosti.

Likovna radionica

Članovi društva se redovito uključuju u različite akcije ostalih udruga, a posebno humanitarnim akcijama.

Jedan od najvažnijih projekata društva je i Božićni sajam kojem se posebno vesele ove godine, jer prošle godine zbog pandemije COVID-19 nije bio održan.

Nadamo se i u budućnosti ovako lijepim i korisnim sadržajima, druženjima, zajedništvu djece i njihovih roditelja te suradnji sa svim udrugama kao i općinskim strukturama.

Sudjelovanje na tradicionalnom seoskom fašniku

Djeca sa načelnicom - projekt *CulturCo*, 2021.

DOBROVOLJNO VATROGASNO DRUŠTVO DONJI VIDOVEC

Dobrovoljno vatrogasno društvo je i do dan danas, najstarija, na osnovi pisanih podataka utvrđena društvena organizacija u Donjem Vidovcu.

Osnovano je 1884. godine, inicijativom austro-ugarskih vlasnika, koji u to doba posjeduju niz pilana i pogone za obradu drveta na našem području. Osnivanjem si je dalo izraditi standardni okrugli žig (promjera 3,5mm) s tekstom koji u doslovnom prijevodu s mađarskog glasi Donjovidovsko veliko općinsko dobrovoljno društvo 1884.

U sredini su žiga nalaze se simboli vatrogasnog pribora i opreme: kacige, uža, ljestve s kukama, čaklja i pijuk sjekirica.

Sačuvao se i primjerak Vatrogasnog vjesnika, mjesečnika Vatrogasne zajednice Savske banovine u Zagrebu, od 20. prosinca 1937., što ga je primilo Dobrovoljno Vatrogasno društvo Vidovec Donji. Da bi i na drugi način označio kome časopis pripada, netko je na tri mjesta otisnuo opisani žig, koji se, zacijelo, još tada čuvao u Društvu.

Društvo se registriralo i kod tamošnjih austro-ugarskih vlasti, ali vjerojatno nešto kasnije, jer je Jozsef Szibi pribavio podatak da je osnovano 1889. godine. Njegova bilješka u prijevodu glasi Mađarska udruženja u godini 1890. Na osnovi naslovljenog dokumenta donjovidovsko vatrogasno društvo je osnovano 1889., a mjesto pripada Zaladskoj županiji, kotaru Prelog.

Godina 1889. se sasvim sigurno odnosi na neki mlađi statistički podatak. Još uvijek postoji živa predaja o tome kako je u drugoj polovini 19. stoljeća Donji Vidovec zadesio strašan požar u kojem je izgorio gotovo čitav Gornji kraj (danas Glavna ulica), tom je prilikom u Malinčakovom štaglju izgorjela i vatrogasna štrcaljka koja je pripadala Društvu, pa se može zaključiti da je ono postojalo i prije službene registracije mi izrade opisanog žiga.

Danas se, međutim, ne moramo oslanjati na pretpostavke i sjećanja jer znamo točnu godinu njegova osnutka - 1884.

Tako je Dobrovoljno vatrogasno društvo u Donjem Vidovcu djelovalo do Prvog svjetskog rata, kada se njegov rad na izvjesno vrijeme prekida.

Kako je dvadesetih i tridesetih godina prošlog stoljeća u Donjem Vidovcu još uvijek vrlo velik broj kuća, a posebno gospodarskih zgrada, pokriven slamom, često je dolazilo do požara koji su nanosili znatne materijalne štete. Stoga je nekoliko mladih ljudi počelo razmišljati o ponovnom pokretanju organiziranog djelovanja vatrogasnog društva, te je, sada u novoj državi, registrirano Dobrovoljno vatrogasno društvo u Donjem Vidovcu 3. travnja 1923. godine.

Za prvog predsjednika izabran je Stjepan Dominić, za tajnika Antun Piskač, za blagajnika Ivan Mravlek, a za zapovjednika Andrija Hunjadi. Svi su se članovi odmah angažirali na prikupljanju novčanih sredstava kojima bi se omogućio normalan rad Društva.

Budući da se tu radilo o pretežno mladim ljudima, tadašnje vlasti nemaju u njih povjerenja pa traže da se u Društvo uključe i neki stariji mještani Donjeg Vidovca.

Mladići, međutim, ne posustaju i odmah, za svoj novac, nabavljaju vatrogasne kape. Kada su općinske vlasti vidjele da ti mladi ljudi misle ozbiljno, izdvajaju za Društvo iz općinskih sredstava svotu od tisuću tadašnjih dinara. Kako su ta sredstva bila nedostatna za nabavu potrebne opreme, vatrogasci se obraćaju našim iseljenicima koji su se nalazili širom svijeta, posebno u obje Amerike i u Australiji, i mole materijalnu pomoć.

Zahvaljujući razumijevanju na koje su naišli, skupila su se znatna sredstva koja su, s općinskom donacijom i dobrovoljnim priložima mještana, bila dovoljna da se kupe dvije štrcaljke, više metara cijevi i nekoliko vatrogasnih odijela.

Društvo 1925. godine raspolaže s trideset ljudi koji su osposobljeni za intervenciju u slučaju požara. Na poticaj bilježnika Damjana, Društvo nabavlja komplet limenih puhačkih instrumenata, pa se odmah osniva i limena glazba DVD-a, a prvi je njezin voditelj bio Donjovidovčanin Matija Pongrac, koji je, uz pomoć bilježnika Damjana, poučavao ostale članove u sviranju, i to vrlo uspješno jer je glazba već mogla sudjelovati na proslavi 1000-te obljetnice Kraljevstva Hrvatskog.

Od 1935. – 1938. godine u Društvu vladaju određene nesuglasice koje proizlaze iz različitih političkih opredijeljenosti pojedinih rukovodilaca. Te nesuglasice ipak nisu ostavile znatnijih posljedica jer je u Društvu i dalje na prvom mjestu veliki entuzijazam i volja za radom. Gubljenje morala i slabljenje Društva donose tek njemački i mađarski okupatori.

Tijekom mađarske okupacije čak četiri puta, u relativno kratkom vremenu, izmijenilo se rukovodstvo kako bi se iznašli načini opstanka i pružio otpor okupatoru. Do tog je vremena Društvo već imalo značajnijih intervencija pri gašenju požara i spašavanju ljudskih života. Tako je sudjelovalo i pri gašenju požara u Donjem Kraljevcu 1936. godine.

Pred sam kraj okupacije, početkom travnja 1945. godine, njemačka je vojska pri povlačenju zapalila brojne zgrade koje prije nisu bile pogođene zapaljivim granatama. Tako je nastao katastrofalan požar u kojem su izgorjela osamdeset i tri domaćinstva. Tog je trenutka u mjestu bilo malo vatrogasaca i ljudi koji su bili osposobljeni za gašenje požara. Gasilo se s dvije postojeće štrcaljke pod topovskom i mitraljeskom vatrom. Nadljudskim se naporima, pod vodstvom Valenta Čmrlec, obranilo koliko se najviše moglo.

Uz pomoć mještana, 1950. godine popravljen je vatrogasni dom, a gruntovno je preneseno na Društvo i dvorište, tako da Društvo postaje pravni vlasnik i doma i dvorišta.

U razdoblju od 1954. - 1963. godine, Društvo devet puta osvaja prva mjesta u društvenim natjecanjima bliže i dalje okolice pa im Vatrogasni savez Hrvatske, povodom 40. obljetnice njihova

postojanja, 1963. godine, dodjeljuje vatrogasnu medalju na vatrogasnu zastavu.

Godine 1961., točnije 26. siječnja, u Donjem Vidovcu izgorio je zadrugni dom. Te hladne zimske noći temperatura se spustila na -20 stupnjeva Celzija. Unatoč tome, vatra se razbuktala tako naglo pa je požarna opasnost zaprijetila i okolnim kućama.

Članovi DVD-a Donji Vidovec vrlo brzo stigli na požarište i odmah su počeli organizirano spašavati arhivu Poljoprivredne zadruge Donji Vidovec. Uz pomoć susjednih društava, Prelog i Čakovec, uspjela se spasiti arhiva Matičnog ureda i Poljoprivredne zadruge, te se zaštitilo daljnje širenje požara, no zadrugni dom u potpunosti je izgorio.

Godine 1965. najistočnija mjestu u Međimurju zadesila je nezapamćena poplava. Kako Donji Vidovec nije bio u neposrednoj opasnosti, članovi DVD-a dobili su zadatak da ispumpaju vodu iz objekata govedarske farme sjeveroistočno od Donje Dubrave.

Sljedeće godine na čelu DVD-a su Drago Horvat-Malić kao predsjednik, Gabrijel Friščić (Kolarov) kao tajnik, te Stjepan Šalamon (Graničar) kao blagajnik. Zapovjednik je Stjepan Lukša (Matokovec). Zahvaljujući velikom zalaganju samog predsjednika i cijelog Upravnog odbora, formirano je novo natjecateljsko odjeljenje kojemu Krojačko poduzeće Moda iz Čakovca izrađuje nove svečane uniforme.

Godine 1967. DVD Donji Vidovec pristupa akciji nabave vatrogasnog kombi vozila, u čemu i uspijeva pa se već sljedeće godine javlja inicijativa za nabavom novog agregata marke Zigler. Kad je bila skupljena dovoljna svota novaca, na sjednici Vatrogasnog društva 18. travnja 1970. godine donosi se odluka o kupnji agregata Zigler njemačke proizvodnje s kompletnom opremom. Agregat je iste godine i kupljen. Na proslavi su, priređenoj povodom primopredaje, dodijeljena odlikovanja i zahvalnice svim članovima koji su se posebno zalagali u toj akciji.

Sam je događaj snažno djelovao na omasovljenje Društva pa počinju pridolaziti novi članovi. Svega tri godine nakon nabave novog agregata počelo se razmišljati o izgradnji novog vatrogasnog doma. Drago Kuzmić, tada bio član Upravnog odbora DVD-a, a ujedno i predstavnik Društva u Skupštini Mjesne zajednice Donji Vidovec, traži odobrenje da tu ideju iznese na sljedećoj sjednici Skupštine Mjesne zajednice. Ideja je prihvaćena, pa je odlučeno da se s njom izađe na zbor građana. Mjesna je zajednica na Zboru građana većinom glasova prihvatila prijedlog o izgradnji novog vatrogasnog doma.

Novi se vatrogasni dom gradio pune dvije godine, od 1976. do 1978. Proslava primopredaje nove zgrade održana je 1978. godine kada mjesna zajednica Donji Vidovec i službeno daje dom na korištenje DVD-u. Na toj je proslavi kompletni Odbor za gradnju imenovan počasnim članovima Društva.

Već 1982. godine Društvo izlazi s prijedlogom da se nabavi vatrogasna autocisterna marke TAM.

Na čelu DVD-a u to vrijeme bili su Drago Horvat - Malić kao predsjednik, Ljudevit Fundak tajnik, Andrija Habijan blagajnik te Mijo Šajn kao komandir operative. Njima valja priključiti i članove predsjedništva DVD-a, a to su bili Vjekoslav Cenko i Drago Horvat - Vidak. Svi su oni podjednako zaslužni što je doista i nabavljena cisterna spomenute marke.

Primopredaja cisterne bila je 31. srpnja 1982., a prvo joj je vatreno krštenje bilo pri gašenju požara na domaćinstvu Franje Globara.

Rukovodstvo DVD-a u istom sastavu, 1983. godine pokreće akciju za nabavu novog kombi vozila. Prodajom starog kupuje se novi te je nakon primopredaje dotadašnji predsjednik Drago Horvat - Malić, za ukupne zasluge u vatrogastvu imenovan višim vatrogasnim oficirom.

Vatrogasni dom

Društvo je tada bilo u potpunosti opremljeno i osposobljeno za intervencije pri gašenju požara, spašavanju ljudskih života i imovine.

Nakon dvije godine dolazi do smjenjivanja dijela rukovodstva, pa dužnost predsjednika od Mije Friščića preuzima Stjepan Cenko - Čan, a dužnost komandira operative prima Alojzije Zvonar. U to se vrijeme velika pažnja posvećuje natjecanjima pa Društvo sa svojom natjecateljskom ekipom u grupi seniora B 1989. godine osvaja prvo mjesto u odredskom natjecanju i stječe pravo nastupa na općinskom natjecanju u Vulariji. Tu u kategoriji seniora B zauzima treće mjesto koje mu osigurava odlazak na natjecanje tadašnjih zajednica općina u Varaždin.

Na tom natjecanju ekipa DVD-a Donji Vidovec zauzela je prvo mjesto i time si osigurala nastup na republičkom natjecanju. Njezinih je deset članova primilo zlatne medalje i pozive na daljnja natjecanja. Republičko natjecanje 1990. godine također je održano u Varaždinu, a Donjovidovska ekipa je u vrlo jakoj konkurenciji zauzela osmo mjesto.

Odmah nakon toga ekipa se pod vodstvom zapovjednika operative Alojzija Zvonara počela pripremati za državno natjecanje koje je bilo planirano za 1991. godinu. Ono je međutim, zbog ratnih zbivanja u Hrvatskoj odgođeno.

Dio članova natjecateljske ekipe odlazi na ratišta širom zemlje, što izaziva i stagnaciju u radu Društva.

Do izvjesnih nesuglasica dolazi odmah 1992. godine kad se vatrogasni dom daje u najam kao poslovni prostor, nakon čega tadašnji predsjednik DVD-a Drago Horvat daje ostavku na dužnost predsjednika. Valja napomenuti da je za tu odluku održan zbor građana, odaziv je bio ogroman te su svi prisutni uz jedan glas protiv podržali iznajmljivanje i na taj način omogućili otvaranje dvadesetak novih radnih mjesta.

Nakon toga, za predsjednika je izabran tajnik općine Damir Lukša, tajnik je bio Ivan Friščić, Franjo Lukša blagajnik, a na mjestu zapovjednika operative ostaje Alojzije Zvonar.

Od 1995. godine funkciju predsjednika obnaša Andrija Friščić te zajedničkim snagama s cijelim Upravnim i Nadzornim odborom, žele vratiti sjaj i ugled koji je DVD imao dugi niz godina u Donjem Vidovcu.

Godinu kasnije vraćena je s ratišta autocisterna, pa je tako kompletirana i sva oprema. Za vrijeme predsjednika Ivana Friščića te njegovim i zalaganjem cijelog rukovodstva te uz potporu općine kupljeno je novo kombi vozilo.

DVD Donji Vidovec s mališanima na pokaznoj vježbi, 2021.

Početkom 21. stoljeća DVD se postupno diže, te pod vodstvom člana upravnog odbora Ljudevita Fundaka i Vlade Zvonara okupljaju ekipe djece i mladeži. pa Društvo preuzimaju mlađi članovi koji svim naporima omasovljuju Društvo i kupuju novu suvremenu opremu služeći svom Donjem Vidovcu.

KULTURNI I ZABAVNI ŽIVOT U DONJEM VIDOVCU

Donji Vidovec, nažalost, ne bilježi kontinuirani rad nekog kulturno-umjetničkog društva, čije bi se postojanje moglo pratiti kroz nekoliko decenija, no to nipošto ne znači da kulturnog života u mjestu nije bilo. Naprotiv, bio je živ i vrlo raznovrstan, ali promjenjiva intenziteta. Moglo bi se reći da su aktivnosti ovisile o nailasku zainteresiranije i darovitije generacije glumaca, plesača, pjevača i slično te spretnijeg organizatora ili zainteresiranih pojedinaca koji su dragovoljno, sporednim, ali za kulturni život neophodnim poslovima, pomagali njegovo ostvarivanje i trajanje.

Po završetku Drugog svjetskog rata nastojao se organizirati elementarni športski i kulturni život i u manjim mjestima, pa tako i u Donjem Vidovcu, no uvidjelo se da masovni mitinzi s dugim, često nerazumljivim, govorima ne mogu pokriti niti minimum kulturnih potreba.

Nosioci prvih zabavnih aktivnosti bile su omladinske organizacije i novoformirani ili obnovljeni ogranci Seljačke sloge. Veliki je nedostatak bio u tome što mjesto nije raspolagalo odgovarajućim natkrivenim prostorom u kojem bi se mogao okupiti veći broj gledatelja. Priredbe su se ipak organizirale, ili pod vedrim nebom, najčešće u školskom dvorištu, što je, dakako, ovisilo o vremenskim prilikama, ili u kojoj većoj učionici.

Već je na samom početku i u Donjem Vidovcu bila izgrađena pokretna pozornica, najviše zahvaljujući Marijanu i Josipu Cenu, tada također omladincima, koja se mogla postaviti vani ili u učionici i nije zauzimala puno prostora.

U početku su se prikazivali kraći igrokazi i skečevi s tematikom narodnooslobodilačke borbe ili borbe naših „velikih saveznika“ Rusa. Kasnije su se prikazivali skečevi, komedije i slično, a donjovidovska publika je uvijek rado dolazila na priredbe.

Kulturni je i zabavni život u Donjem Vidovcu puno dobio na kvaliteti dolaskom učitelja Zvonimira Sabljaka, pa je već 1946. godine, u školskom dvorištu bila organizirana zanimljiva priredba na kojoj je otpjevan i tzv. Vrabac, splet šaljivih pjesmica, a u njima su bili spomenuti svi zaposleni u Košaračkoj zadrugi po svojim nadimcima i karakternim osobinama. Uz Omladinsku je organizaciju nastupao i Ogranak Seljačke sloge koji je za njegova, relativno kratkog, postojanja vodio Ivan Tkalčec iz Donjeg Vidovca, iznimno daroviti pjevač i zabavljač. U Ogranku su surađivale Ilka i Ana Horvat (Vidakove), Rozalija Tkalčec, supruga Đure Lukše (Pečatnikovica) i niz drugih muških i ženskih članova. Osnovni zadatak Seljačke sloge bio je da čuva narodnu glazbenu i usmeno-književnu baštinu, a nastupali su samostalno i na brojnim smotrama, od kojih su posebno bile zapažene one u Prelogu, a obvezno je kao član ocjenjivačke grupe sudjelovao i najveći hrvatski melograf dr. Vinko Žganec.

Ogranak iz Donjeg Vidovca imao je vrlo zabavne priredbe, a posebna im je vrijednost bila u tome što se u koreografiji i pjevanju nije puno odstupalo od tradicije.

Poseban je zamah cjelokupnom kulturnom životu dalo dovršenje zadrugnog doma u lipnju 1950. godine. Bila je to reprezentativna zgrada, već u trenutku otvaranja potpuno dovršena, s mnogo vrlo lijepih prostorija i ogromnom dvoranom koja je bez problema, mogla primiti svu donjovidovsku publiku. Izvedbe su kvalitetno izvođene na zadovoljstvo publike.

Kazališna družina iz Kotoribe izvela je komediju Pop Ciru i pop Spira, autora Stevana Sremca. Sve su te izvedbe bile na visokom, ako već ne na umjetničkom, barem na zanatskom nivou, a povremene prekide u kazališnom životu nadopunjavalo je putujuće kino koje je povremeno, otprilike jednom mjesečno, dolazilo iz Zagreba. Sa sobom je dovozio i mali agregat, jer u Donjem Vidovcu tada još nije bilo električne energije.

Imao je suvremeni, 32 milimetarski, kinoprojektor, a prikazivali su se filmovi koji su se tada prikazivali i u Zagrebu. Mnogi su donjovidovčani tada prvi put vidjeli tonske filmove i filmove u boji. Posebno su bile zanimljive tzv. predigre iz redakcije Filmskih novosti koje su donosile

najaktualnija politička, kulturna i sportska zbivanja. Dvorana u zadružnom domu redovito je bila puna, premda je veći dio publike stolce donosio od kuće.

S dolaskom učitelja Zvonimira Goluba 1954. godine ponovo se intenzivirao kulturno-zabavni život. Golub je najprije sa starijim omladincima pripremio premijeru kajkavske komedije Matijaš grabancijaš dijak Tituša Brezovačkog, a zatim i cjelovečernji zabavni program u kojem su prvi put nastupili tadašnji srednjoškolci Stjepan Šlibar, Alojz Hudiček, Juraj Kolenić, Franjo Zvonar, Ivan Zvonar, Alojz Lukša (Kuharov), Ljudevit Strbad (Jurekov), Štefica Vojvoda, Anastazija Štajn, Katarina Friščić (kasnija poštarica Katica), Anka Kanižaj i još neki mladići i djevojke iz mjesta. Ta će grupa kasnije svojim čestim nastupima obilježiti jedan duži vremenski period kazališnog života od gotovo deset godina.

Svojim su se glumačkim sposobnostima posebno isticali Stjepan Šlibar (koji je uskoro preuzeo redateljske poslove), Alojz Hudiček, Juraj Kolenić i Franjo Zvonar. Svoju su promociju imali veselim igrokazom Stric z Varaždina u kojem je, u ulozi studenta psihijatrije, nastupio i Ivan Zvonar. Stjepan Šlibar je s posebnim uspjehom postavio na scenu jednočinku Medvjed Antuna Pavloviča Čehova, u kojoj je i glumio naslovnu ulogu, a partnerica mu je bila Anastazija Štajn. Uprizorena su i druga djela, dok su glumci, iako amateri, uspješno igrali svoje uloge.

S komadom Dva tuceta crvenih ruža donjovidovska dramska grupa nastupala je kao predstavnik Međimurja i na susretima bratstva i prijateljstva u Sloveniji.

Mnogo je ženske i muške omladine bilo spremno priskočiti u pomoć (pomesti salu, oprati pozornicu, složiti klupe).

Godine 1958. godine Donji Vidovec dobiva električnu energiju. Time je riješen težak problem rasvjete pozornice, a mogli su se izvoditi i pravi svjetlosni efekti.

Požar u kojem je na početku 1961. godine izgorio zadružni dom, samo je za jedno kraće vrijeme usporio zahuktali kazališni život. Čim je zgrada ponovo došla pod krov, a na pozornici postavljen novi zastor, sve je krenulo starim i izvrsnim tempom.

Stalni je problem bio i nedostatak odgovarajuće glazbe za omladinske plesove. Srećom, Juraj Kolenić je imao jednoređnu dječju kromatsku harmoniku sa svega osam basova, ali je na njoj tako vješto svirao da se moglo plesati kao uz pravi orkestar. Franjo Zvonar izvrsno je svirao gitaru i pjevao, pa se i tako na neki način nadoknađivalo pomanjkanje instrumentalne glazbe u omladinskim redovima. Problem je bio riješen kad je Osnovna škola Donji Vidovec nabavila prvi električni gramofon koji se priključivao na radio.

Šezdesete su godine bile karakteristične po intenzivnoj suradnji s drugim kazališnim grupama. Tako je Varaždinsko kazalište u Donjem Vidovcu gostovalo s komedijom *Prodani dedek* u kojoj je jednu od glavnih ženskih uloga igrala i Zlata Kovač, inače do 1941. učiteljica u Donjem Vidovcu. Zanimljivo je da se za kazališne predstave nikada nisu prodavale ulaznice, već se skupljao dobrovoljni prilog. Tako se uvijek dobilo više. Donji je Vidovec u to vrijeme imao stalnu kazališnu publiku. Svakako valja spomenuti staru Cenkinu (Jakobovu suprugu) koja je prisustvovala svim predstavama i redovito je na ulazu ostavljala najveći prilog. Trajalo je to do 1967. godine kada su nastupila dva događaja koji će na duže vrijeme prekinuti intenzivniji kulturno - zabavni život u mjestu. Naime, 9. svibnja te godine umro je, u dvadeset i osmoj godini života, nakon kratke, ali teške bolesti, nastavnik hrvatskog jezika Stjepan Šlibar. On ne samo da je bio odličan prosvjetni radnik i glumac nego je bio i redatelj, scenarist, šminker, a po potrebi i koreograf. Osim toga, izvrsno je poznao teoriju teatra i drame, pa je njegov rad postupno dobivao obilježja pravog profesionalca. Sve je, međutim, radio besplatno, a po potrebi je znao dati i svoj novac. Iza njega je ostalo nekoliko ambicioznih planova, ali se oni nisu mogli ostvariti iz drugih razloga. Iste je godine nepotrebno, prije svega, političkom odlukom, Osnovna škola Donji Vidovec pripojena Osnovnoj školi Donja Dubrava. Neki nastavnici odlaze na rad u Donju Dubravu (Vlado Zvonar i Josip Fuss), neki u Kotoribu (Juraj Kolenić i Zvonko Šantl), Ivan je Zvonar dobio mjesto profesora u Građevinskoj tehničkoj školi u Čakovcu, Alojz Hudiček, sada već dipl. inž. agronomije, također se trajno

nastanjuje u Čakovcu, Franjo Zvonar, dipl. inž. šumarstva u Đurđevcu, Anastazija Štajn već prije otišla u Australiju, Štefica Vojvoda, viša medicinska sestra, u Zagreb, a Ljudevit Strbad, profesor tjelesne i zdravstvene kulture, u Sloveniju. I mnogi su se drugi mladi ljudi raselili za poslom, tako da je od nekad velikog broja članova kazališne grupe ostalo njih nekolicina, a oni nisu mogli obnoviti kazališni život. To je bio strahoviti udar na kulturno - zabavni, pa i sportski život Donjeg Vidovca. Bilo je i dalje povremenih, pa i vrlo kvalitetnih i uspješnih predstava, ali se o nekoj sustavnijoj dramskoj djelatnosti nije moglo govoriti. Ovaj prikaz, međutim, ne bi bio potpun da se ne spomene i putujuće kino Narodnog sveučilišta Ludbreg (vodili su ga Vilko i Nikola), koji je u Donjem Vidovcu počeo prikazivati filmove kad je prestao dolaziti kino iz Zagreba (njegov je vlasnik, naime, uspio pribaviti vlastitu dvoranu). Ludbrežani su najprije imali aparaturu za 16 milimetarski film, ali su kasnije nabavili standardni kinoprojektor i prikazivali vrlo zanimljive filmove. U kulturno - zabavni život svakako idu i ne posebno brojne, ali zato redovite zabave koje su se, uz pojedine prigode, održavale u zadružnom domu. Organizirale su ih društvene i političke organizacije, a najčešće Omladinska organizacija, Nogometni klub *Jedinstvo*, Lovачko društvo *Patka* i, posebno uspjele i svečane, Dobrovoljno vatrogasno društvo. Bilo je tu i tzv. Susreta mladih i slično. Kako su vatrogasci uvijek pokazivali najviše organizacijskih sposobnosti, njima je stoga pripadala čast, ali i dužnost, da već po tradiciji pripreme zabavu za doček Nove godine. Ta je zabava uvijek bila izvrsno posjećena, pa se i u velikoj dvorani često teško nalazilo slobodno mjesto.

HRVATSKO KULTURNO-UMJETNIČKO DRUŠTVO STJEPAN ŠLIBAR

Smanjeni intenzitet kulturnih zbivanja u Donjem Vidovcu primjetan je sve do travnja 1989. godine, kada se sastao Inicijativni odbor (Stjepan Vojvoda, Mijo Šlibar, Vinko Habjan, Josip Matulin, Ljiljana Zvonar, Franjo Šestak, Andrija Lukša i Andrija Friščić) i donio odluku da se u mjestu osnuje kulturno - umjetničko društvo.

Ono je i osnovano 20. svibnja iste godine pod nazivom Kulturno - umjetničko društvo Stjepan Šlibar, u spomen na jednog od najambicioznijih i najuspješnijih kazališnih radnika amatera u Donjem Vidovcu. Na samom početku Društvo ima 47 članova i radi u tri sekcije: tamburaškoj, folklornoj i dramskoj. Kako je Društvo opet počelo ni iz čega, krenulo se u nabavu narodnih nošnji i tamburaških instrumenata, najviše organiziranjem priredbi i prikupljanjem dobrovoljnih priloga mještana.

Već 24. lipnja 1990. godine, Društvo dobiva organizaciju predsmotre Međimurske popevke.

Godinu dana kasnije organizirali su i opremili grupu maskara koja je prezentirala domaću radinost na Kotoripskoj maškaradi, a potom je uvježban program za proslavu Dana mjesne zajednice. Godine 1992. dobivena je organizacija prve predsmotre dramskog stvaralaštva amaterskih grupa, a folklorna je sekcija sudjelovala i na Smotri folkloru u Donjoj Dubravi.

Iste su godine bili jedini hrvatski predstavnici na Prvoj smotri pomurskih Hrvata u Murakereszturu.

Ratna zbivanja ne prekidaju rad Društva pa 1993. tamburaši prvi put sviraju na polnočki, što otada postaje tradicija.

Godine 1994. Društvo je sudjelovalo na Međunarodnoj smotri folkloru u Lenti u Mađarskoj, a organizirano je i predstavljanje dramskog stvaralaštva.

Najplodnija je bila 1995. godina. Društvo je sudjelovalo na festivalu *Međimurska popevka* u Nedelišću, na Tamburijadi u Prelogu, na Izornoj smotri međimorskog folkloru u Gornjem Mihaljevcu, a najveći uspjeh Društva bio je plasman dramske grupe na 35. festival hrvatskih kazališnih amatera na Murteru.

Tu je postignut vrijedan uspjeh. Grupa je bila uvrštena među pet najboljih amaterskih kazališnih družina u Hrvatskoj, a Gabrijel Matulin dobiva nagradu za najbolju mušku ulogu u kazališnom djelu *Na smrtnoj postelji* autora Stjepana Škvorca iz Belice. Tako laskavu nagradu dodijelio im je stručni žiri u sastavu: Dalibor Foretić, Branko Cvitković i Radovan Licht - Milanov. Profesor Damir Bačić, tajnik Hrvatskog sabora kulture, i to pred članstvom, gostima i uzvanicima na godišnjem skupu Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva *Stjepan Šlibar* uručivši nagradu rekao je: *Ovaj uspjeh nije samo uspjeh HKUD-a Stjepan Šlibar, to je uspjeh cijelog mjesta, to je uspjeh Međimurja, a njime je jedan mali Vidovec stao u red velikih na kulturno-umjetničkom planu.* Zanimljivo je napomenuti da društvo ima vrlo uspješnu recitatorsku sekciju s izvrsnim recitatoricama Matejom Matulin, Valentinom Šlibar i Josipom Jambrešić, a možda i jedino društvo koje ima Foto - video sekciju u sastavu Josip Grivec, Vinko Habjan i Željko Cenko.

Društvo, međutim, nastavlja svoj rad i dalje i to nastupom tamburaša u Zavičajnom domu Međimuraca u Zagrebu na otvorenju Bauerove izložbe slika. Organizirano je i krštenje mošta na Martinje, a pečat rada u 1995. bio je *Božićni koncert*, ujedno i uvod proslavi 770-te obljetnice postojanja Donjeg Vidovca. 25. veljače 1996. godine održana je vrlo uspješna večer poezije donjovidovske pjesnikinje Ruže Pokolić. Folklorna je sekcija, uz pratnju tamburaškog sastava, tom prilikom izvela splet narodnih kola, članovi dramske sekcije recitirali su Ružine pjesme, a vokalni je kvartet, pod vodstvom i uz sudjelovanje Martina Srpaka, profesora glazbe, izveo više njegovih uspješnih skladbi na stihove Ruže Pokolić, utemeljenih na elementima međimurske narodne glazbe.

Društvo je izdalo vrlo kvalitetni zvučne i video zapise, priredbe koje organizira su na profesionalnoj razini, postiže brojne uspjehe i nastupa diljem Europe, sudjeluje u provedbi EU projekata, a prema kritikama profesionalaca, donjovidovski KUD je jedan od najboljih amaterskih društava u Međimurju i Hrvatskoj, a to svojim nastupima i potvrđuje.

BIOGRAFIJA

Kulturno umjetničko društvo osnovano je 20. svibnja 1989. god. pod nazivom KUD *Stjepan Šlibar*. Na samom početku društvo broji 47 članova koji djeluju u tri sekcije: tamburaškoj, folklornoj i dramskoj, s inicijativom očuvanja narodnih napjeva i plesova s područja Donjeg Vidovca. Godine 1997. društvo je promijenilo naziv u KUD Donji Vidovec pod kojim djeluje i danas.

Društvo danas broji stotinjak aktivnih članova u folklornoj, tamburaškoj, dramskoj, recitatorskoj, te foto - video sekciji. 2006. godine društvu se priključila i mlađa folklorna sekcija, koja je do tada

djelovala u sklopu osnovne škole, kao i mlađa tamburaška sekcija. Svaka sekcija ima voditelja čija su zaduženja organizacija probe, pripreme za nastupe te briga o nošnjama, instrumentima i različitim rekvizitima potrebnim za nastupe. Voditeljica plesača je Magdalena Krištofić, voditelj tamburaša Nikola Matulin, prof., mlađi folklor vodi Monika Cenko, a dramsku sekciju Ivanka Crnković.

Sudjeluju na manifestacijama u županiji, na državnim smotrama, odazivaju se pozivima društava diljem lijepe naše, godišnje imaju par inozemnih nastupa, sudjeluju u društvenim aktivnostima Donjeg Vidovca, rado sudjeluju u humanitarnim akcijama, a doma redovito održavaju i godišnju priredbu. Izdvajamo neke nastupe iz ranijih godina djelovanja: smotre folklora u Rudama, Pleternici, Donjoj Motičini, Prugovcu, Šestinama, Hruševcu Kupljenskom, Međunarodna smotra folklora u Lenti (Mađarska), Međunarodna smotra folklora u Zagrebu, smotre Pomurskih Hrvata u susjednoj Mađarskoj (u mjestu Mlinarci, Fitcehaz, Lenti, itd.), manifestacija Baranjski bečarac u Dražu i Duboševici, sudjelovanje na „Međimurskoj popevki“ u Nedelišću, na smotri dramskih amatera, te Županijskoj smotri tamburaških sastava u Mačkovcu. Godine 1990. društvo dobiva organizaciju predsmotre Međimurske popevke, te organizaciju susreta Hrvatskih folklornih ansambala u Donjem Vidovcu 1997. i 1998. godine. Kao jedini hrvatski predstavnici 1991. godine sudjelovali su na Prvoj smotri pomurskih Hrvata u Murakereszturu (Mađarska). Bili su gosti Zavičajnog društva Međimuraca u Zagrebu na njihovom tradicionalnom Međimurskom prošćenju i ostalim manifestacijama u okviru društva.

Dramska sekcija KUD-a ostvarila je značajan nastup 1995 god. na 35. *Festivalu hrvatskih kazališnih amatera* na Murteru sa igrokomom *Na smrtoj postelji* autora Stjepana Škvorca, gdje je Gabrijel Matulin proglašen najboljim glumcem amaterom. U arhiv Društva također ulaze video kasete pod nazivom *Vidovske zgode i nezgode*, CD i kasete tamburaškog sastava Vidovčani pod nazivom *Međimurska šipek ruža* i *Fkrađena ruža*, autora skladbi Martina Srpaka.

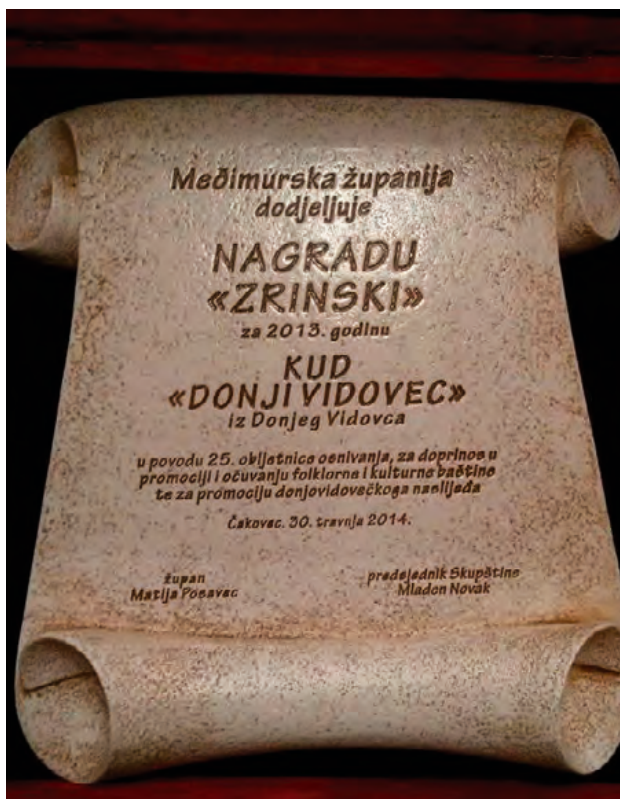

Lijepom našom, Čakovec, 2013.

Značajne nastupe posljednjih godina ostvaruju na XIV. Smotri izvornog narodnog stvaralaštva naziva *Domaljevačka tkanica* u Domaljevcu, BIH, (2012.), u Zemunik Donjem na smotri *Dodi diko u kotare ravne* (2012.), na 33. Smotri folklora Moslavine u Kutini (2013.), na Folklornom festivalu u Donjoj Stubici (2013.), na Smotri koreografiranog folklora u Čakovcu (2014. i 2016.), na 10. večeri folklora i starih običaja pod nazivom *Pisme moje u škatuli stoje* u Raštanama Donjim (2015.), na Proštenjarskoj nedeli u Ludbregu (2016.), na Međunarodnim etno susretima u Bilju (2017.).

Već tradicionalno organiziraju međunarodni Festival folklor i tradicije *Vidovo* te Međunarodnu smotru dječjeg stvaralaštva *Majci na dar*. Redoviti su na *Smotri međimurskog folklor* u Donjoj Dubravi, dva puta su sudjelovali na snimanju emisije *Lijepom našom*, a ponosni su i na dva sudjelovanja na *Đakovačkim vezovima* i *Vinkovačkim jesenima*.

Od inozemnih nastupa izdvajamo festival u češkom Pragu, *Festival Aleksandar Makedonski* u Ohridu u Makedoniji, *Međunarodnu smotru folklor* Tešanjka u BiH, međunarodni festival u poljskom Krakowu, gostovanja kod prijateljskih društava u Ljubljani te međunarodne festivale na kojima su nastupali kao sudionici projekta *Europa za građane* - u rumunjskom gradu Carei, te Soltu i Nyrbatoru u Mađarskoj.

Nagrada Zrinski, 2013.

Povodom 25. Obljetnice osnivanja, primili su nagradu *Zrinski* za doprinos u promociji i očuvanju folklor i kulturne baštine te za promociju donjovidovečkog naslijeđa, najvišu nagradu koju dodjeljuje Međimurska županija.

Godine 2019. obilježena je 30. obljetnica postojanja Društva cjelogodišnjim bogatim programom, dok su na završnoj svečanosti okupili nekadašnje članove i uključili ih u rad.

Proslava 30. obljetnice postojanja Društva, Donji Vidovec, 2019.

Od 2006. godine u društvu djeluju i mlađa skupina plesača i tamburaša. Četrdesetak aktivnih plesača i tamburaša uzrasta do 14 godina njeguje plesove i pjesme zavičaja, dječje igre i brojalice. Tradicionalno nastupaju na svim manifestacijama u mjestu te na *Smotri dječjeg folklornog stvaralaštva* u Maloj Subotici. Sudjelovali su na dječjoj popevki u Sv. Martinu te *Županijskoj tamburaškoj smotri* u Mačkovcu. Plasirali su se na *Dječje Vinkovačke jeseni* 2010. godine, a na na *XII. smotri dječjeg folklornog stvaralaštva* u Maloj subotici odabrani su da 2012. godine predstavljaju Međimursku županiju na *XI. dječjem festivalu Hrvatske* u Kutini 2013. godine, gdje osvajaju 3. nagradu u kategoriji 10 - 14 godina. 2013. godine bilježe nastup na međunarodnoj manifestaciji *Dani Zrinskih*, sudjeluju na međunarodnoj smotri dječjeg folklora u Rogaškoj Slatini (Slovenija) naziva *Na Gregorjevo* 2014. Također, predstavnici su Međimurske županije na *Međunarodnoj smotri djece i mladih* u Zagrebu, na *Malim Vezovima* u Đakovu, a svake godine ugošćuju brojne dječje skupine na međunarodnoj smotri *Majci na dar*.

Predsjedničku dužnost obavlja Nikola Matulin, potpredsjedničku Magdalena Krištofić, a tajnica društva je Marta Nestić.

13. Međunarodni folklorni festival djece i mladih, Zagreb, 2016.

Festival folklora i tradicije *Vidovo*, Donji Vidovec, 2018.

30. Međunarodni folklorni festival, Prag, 2019.

Najmlađi polaznici CulturCo glazbenih radionica,
Emili Kramar i Toni Jambrešić

Lutke starih zanata naše Nikoline Kranjec Cenko

PESME I KOLA

V našem Međimurju v KUD-u se rada plješe.
 Si se skupa v kolu vrtiju
 I međimurske pesme popevaju.
 Pufaste rukave deklje si poravnavljeju,
 Foldanjke i robaču
 S cvetjem nacicfranoga šurca
 Preštmano kožejo.
 Dečki na tamburicama igraju,
 Deklje se kolji bajza vrtijo.
 Čerljeni mašljini po zrako ljetiju.
 Saka bi dekla štela od sebe
 Najlješe pokazati i fajnoga
 Dečka poškomoč kušnoti.

Ana Nestić

LOVAČKO DRUŠTVO PATKA DONJI VIDOVEC

PRVI PODACI O LOVU NA MEĐIMURSKIM PROSTORIMA

Međimurje je poseban, strogo ograničen prostor, koji sa sjevera i juga omeđuju rijeke Mura i Drava, a sa zapada državna granica prema Republici Sloveniji. Karakterizira ga valovit i ravničarski reljef. Na zapadu se nalaze Međimurske gorice koje se blago spuštaju prema istoku i prelaze u ravnicu ispresijecanu brojnim potocima i kanalima.

Povijesni spomenici svjedoče da je taj kraj još u svojoj ne tako davnoj prošlosti bio prekriven stoljetnim bjelogoričnim šumama u kojima je dominirao hrast, a od ostalog su drveća bili zastupljeni brijest, bukva, grab, jasen, klen i javor, dok su se u najnižim močvarnim dijelovima uz Muru i Dravu prostirali vrbici i šumarci crne johe (jalše). Neprohodne su šume ujedno služile i kao jedina sigurna skloništa lokalnom stanovništvu pred provalama Tatara i Turaka od 13. do kraja 17. stoljeća.

U takvim je šumama obitavala i raznovrsna divljač, posebno jeleni, srne, divlje svinje, zečevi, kuna zlatica i bjelica, tvor, bizamski štakor, vidra, lasica, divlja mačka i razne vrste ptica selica i stanarica od kojih su za lov bile značajnije ptice močvarice. O fazanima se može govoriti tek kasnije, jer su u Europu bili preneseni iz okolice Kaspijskog jezera.

Najstariji se pisani podatak o lovu u Međimurju nalazi u spisima zagrebačkog Kaptola, a potječe iz 1334. godine. U njemu se potvrđuje da je Kaptol imao isključivo pravo lova na svim prostorima pod svojom jurisdikcijom. Kasnije su to pravo počeli ostvarivati i pojedini feudali na svojim posjedima. Jedan od najstarijih opisa lova, koji je krenuo iz Legrada (tada još u Međimurju na lijevoj obali Drave), a odvijao se na području Novigrada, potječe iz pera turskog putopisca i diplomate Evlije Čelebije. On je 1660. godine došao kao poslanik Mekel Ahmed-paše bosanskog u utvrdu Čakovec da otkupi Mustajbega Hasanovića, bihačkog kapetana, kojega je u jednoj bici zarobio Nikola Zrinski. Tu je ostao tri dana pa je prisustvovao i jednom lovu. Vezano uz lov veže se i velika tragedija za Hrvatsku, a radi se o pogibiji hrvatskog bana Nikole Zrinskoga u Kuršanečkom lugu, šumi između lijeve obale Drave i sela Kuršanec, nešto istočnije od današnjih dravskih mostova kod Varaždina. Lugar je, naime, javio Zrinskom da se u okolici Kuršanca kreće ogroman vepar koji je već usmrtio nekoliko okolnih seljaka. Kao vrstan lovac Nikola odlučio da potraži i ubije vepra.

S njim je u lov krenula i brojna pratnja, ali u njegovoj neposrednoj blizini bio je samo paž. Suvremeni ugarski kroničar Istfanffy ovako opisuje tu tragediju: *Ban je 18. studenoga 1664. lovio lov u Šumi Veliki Otok blizu Kuršanca. Sastavši se s veprom, probode ga lovačkom sulicom (kopljem). Ali ranjeni vepar navali na bana, te mu užasno razmrcvari grkljan i trbuh.* Nikola je Zrinski uskoro nakon toga umro od rana. Postoje i druge verzije te tragedije, tj. da Zrinski nije stradao od vepra, nego mu je bilo namješteno.

Zvonko Nestić

Zakonom o lovu iz 1931. i pojedinačnim uredbama nastojalo se uvesti nešto reda u lovstvo te je u tu svrhu posebno pojačana i lovučvarska služba na svim vrstama lovišta. Upravo u to vrijeme pada i prvi javni zakup lovišta na području katastarskih općina Donja Dubrava, Donji Vidovec i Sveta Marija (bez Donjeg Mihaljevca), a ostvarila ga je bogata židovska obitelj Hirschler iz Donje Dubrave. Hirschleri su s općinom imali ugovor o zakupu velikog dijela dravske obale (pod Posrancom) na pedeset godina, a isto tako i jedan predio današnje Donje Dubrave radi manipuliranja drvenom gradom.

Lovište im je bilo potrebno zbog brojnih poslovnih partnera i poznanika. Odmah po izvršenom zakupu organizirali su jaku lovučvarsku službu. Glavni je lovučvar, točnije nadčuvar, bio Josip Bujan, gostioničar i posjednik iz Donjeg Vidovca. Koliko god se znao ulagivati gospodi Hirschler i održavati s njima prisne odnose, toliko je bio omražen u svom mjestu. Bio je bahat i naprasite naravi, sklon da sporove s gostima u vlastitoj gostionici rješava svojim korbačem (bikovicom).

Franjo Zvonar

U njegovoj su nadležnosti bila tri lovučvara: Vinko Hajdinjak za područje Donje Dubrave, Vid Šarkanj za područje Donjeg Vidovca i Martin Pancer za Svetu Mariju. Hirschleri nisu samo eksploatirali lovišta nego su vodili brigu i o uzgoju divljači te poribljavanju potoka. Smatra se da su upravo oni u svoje lovište donijeli grivnjastog gnjetla (fazana s bijelom ogrlicom), kojega tu prije nije bilo, ali se jako dobro prilagodio i zadržao sve do danas. Nekoliko puta godišnje, u vrijeme sezone, oni bi organizirali velike kružne lovoze na zečeve, u kojima su sudjelovali njihovi gosti i obvezno, plaćeni pogoniči. Među lovce su tada mogli ući samo rijetki pojedinci, tj. poneki učitelj, općinski bilježnik ili službenik, gdje koji župnik, uglavnom ljudi koje bi pozvali sami Hirschleri. Donjomihaljevsko je lovište imalo u zakupu jedno manje lovačko društvo, čiji je bio član i Franjo Premec, vlasnik trgovine mješovitom robom iz Donjeg Vidovca. Mijo Nestić (Berta) i još nekoliko lovaca imali su u zakupu veliko polje Mezovu. U tom su se razdoblju lovili zečevi, fazani, trčke, divlje patke i guske te sve vrste krznaša.

Nakon Drugog svjetskog rata su se, konačno, mogli baviti lovom svi ljubitelji tog sporta i prirode, ali na organizirani način.

Već 1. kolovoza 1946. godine osnovano je Lovačko društvo Donji Vidovec, za predsjednika je izabran Pavao Gabaj, a za tajnika Josip Stirinić. Ostali su članovi bili: Stjepan Matulin (iz današnje Ulice Pavleka Miškine), Mijo Lisjak, Stjepan Edišar i Martin Habijan. 1. listopada 1947. godine dolazi do spajanja s Donjom Dubravom, jer po tadašnjem Lovnom zakonu ni jedno od ovih društava nije imalo dovoljan broj članova.

Uskoro im se pridružila i Kotoriba iz istih razloga. Sada se promijenilo i rukovodstvo, pa je za predsjednika bio izabran Đuro Kranjec iz Donje Dubrave, iskusan lovac koji je prije surađivao s obitelji Hirschler, a za tajnika Pavao Gabaj iz Donjeg Vidovca. Članovi tog društva bili su i neki lovci iz Svete Marije (npr. Ivan Kranjec), iz Donjeg Mihaljevca (Mijo Bartolić), pa čak i iz Draškovca (Ivan Špirk). Na početku pedesetih godina porastao je broj lovaca pa su se društva Donja Dubrava i Kotoriba osamostalila. Lovci iz Donjeg Vidovca, Svete Marije i Donjeg Mihaljevca osnovali su tada posebno Lovačko društvo Patka Donji Vidovec. Bilo je članova i iz Zagreba.

Sveta Misa povodom sv. Huberta

Često je za predsjednika Društva bio biran Pavao Gabaj, a za tajnika Vlado Zvonar. Lovočuvarsku je službu neko vrijeme obavljao Andrija Dominić, a onda je na to mjesto na duže vrijeme postavljen Martin Habijan, koji je također imao dosta iskustva u tom poslu. U početku se i divljač lovila za otkup pa je Društvo bilo dužno svake godine i po toj osnovi dati određen broj zečeva. Stoga su se u tu svrhu i sada priređivali veliki kružni lovovi na zečeve, a ulov bi se odmah otpremao u prihvatne postaje. Osim zečeva lovili su se fazani, trčke, divlje patke i guske, šljuke i liske, dok je lov na srneću divljač bio zabranjen jer se ona u vrijeme rata jako prorijedila. Od 1960. do 1963. godine predsjednik Društva je Drago Peter iz Svete Marije, a tajnik Vlado Zvonar iz Donjeg Vidovca. 1963. godine za predsjednika je izabran Drago Frančić, a za tajnika Franjo Pongrac, koji su tu dužnost obavljali u više mandata uzastopno (Frančić čak do pred svoju preranu smrt).

Po nalogu Lovačkog saveza Hrvatske, 1964. godine sva lovačka društva s područja općine Kotoriba morala su se integrirati. Za predsjednika tog zajedničkog društva bio je izabran Petar Vuletić iz Kotoribe (inače aktivni časnik JNA), a za tajnika Franjo Pongrac. Zanimljivo je spomenuti da je jedino Lovačko društvo *Patka* Donji Vidovec pristupilo toj integraciji s viškom prihoda, dok su druga dva društva došla s dugovima. Na početku 1967. godine to društvo se ponovo podijelilo na tri prije postojeća društva.

Tijekom 1967. godine LD *Patka* Donji Vidovec počinje s izgradnjom lovačkog doma na sjevernoj strani ceste Sveta Marija – Donji Vidovec, na samoj granici tih dviju katastarskih općina. Jedno je duže vrijeme sedamdesetih i osamdesetih godina Društvo djelovalo kao Lovna jedinica *Patka* Donji Vidovec u sastavu jedinstvenog Lovskog društva *Međimurje*, sa sjedištem u Čakovcu, da bi se na početku devedesetih godina ponovo osamostalilo. Podignuto je i vlastito prihvatilište za fazansku pilad.

Lovački dom

Krajem minulog stoljeća Lovački dom je dograđen, a poseban doprinos tome dali su Dragutin Jakovac i Franjo Grivec koji je jedno vrijeme obnašao i dužnost predsjednika te lovočuvara. Predsjedničku je dužnost niz godina obnašao Edo Pongrac iz Donjeg Mihaljevca te Josip Mihalac iz istog mjesta, a trenutno je predsjednik Mario Gašparić iz Svete Marije. Društvo broji pedesetak članova, a svoje je dosadašnje ime promijenila u LD *Patka* Donji Vidovec - Sveta Marija.

Nakon tragične pogibije člana društva Dragutina Cenka iz Donjeg Vidovca, prihvaćena je ideja da se njemu u čast organizira memorijal. *Memorijal Dragutina Cenka* održava se svake godine početkom rujna kao interno natjecanje članova lovačkog društva, a uz članove redovito sudjeluju udruge iz naselja Donji Vidovec, Donji Mihaljevec i Sveta Marija. To je ujedno i druženje udruga iz tih mjesta, a posljednjih godina i Međimurska županija podupire memorijal.

Memorijal Dragutina Cenka
- članovi društva LD *Patka*

NOGOMETNI KLUB VIDOVČAN

Nogometni klub, pod nazivom *Fiskulturni aktiv Jedinstvo* je osnovan u Donjem Vidovcu 1946. godine. Prvi je predsjednik tog kluba bio krojač Dragutin Friščić - Barba, a tajnik Pavao Markulija. Članovi uprave su bili Franjo Dominić - Brunec, Drago Lukša - Bačo, Stjepan Vojvoda i Mijo Zvonar (Šajnov). Kroz povijest, klub mijenja imena do današnjeg *NK Vidovčan*.

Doznali smo kako su tada za prvu momčad igrali: Vinko Pongrac, Ivan Plačko, Vlado Zvonar, Dragutin Tkalčec, Martin Kranjec, Stjepan Gabaj, Drago Matulin, Ivan Matulin, Ivan Embreuš (Lenart), Dragutin Malić, povremeno i Bogoljub Mravlek, a kasnije im se pridružio i učitelj Slavko Pleše.

Prve je dresove, zapravo samo crvene hlače, jer su igrali u svojim košuljama, igračima sašila Jelena Horvat (Pekova Ilka). Prve kopačke su dobili godinu poslije jer su dotad svi igrali bos, a kopačke je po uzorku, a i kasnije, izrađivao postolar Đuro Šestak.

S godinama su se mijenjali igrači i vodstvo kluba, a osim športskih aktivnosti članovi kluba organizirali su i mjesne radne akcije, sudjelovali u kulturno-zabavnom radu, a jednom su ili dvaput godišnje imali svoje zabave u zadružnom domu od kojih je sav prihod išao za nabavu sportskih potrepština. Povremeno su se znale organizirati utakmice između starih i mladih ili mršavih i debelih. To je razbijalo monotoniju seoskog života i činilo primamljivima duga nedjeljna poslijepodneva.

NK Vidovčan

Poseban su doprinos klubu dali igrači s vrlo dugim igračkim stažom. Vjerojatno je najduže, i to vrlo uspješno, za *Jedinstvo* igrao Dragutin Horvat (Vidakov), a uz njega su bili: Matija Kuzmić (Pevac), Drago Malić, Đura Lukša, Franjo Nestić (Ač), Miška Zvonar (Jančikov), Alojz Friščić (nijemi Lojz), Alojz Kopasić, August Dominić (Šmida Gusti), Matija Friščić (Kasarničev), Josip Vratislavski, braća Habjan (Hasanovi) - Stjepan, Mijo i Antun, a više utakmica i Josip te kasnije i šestorica braće Matulin: Franjo, Stjepan, Drago, Matija, Branko i Ivan.

U *Jedinstvu* su određeno vrijeme igrali i vrsni igrači: Vlado i Franjo Zvonar, Ivan Plačko, Alojz Hudiček, Juraj Kolenić, Josip Vojvoda, Matija Matulin i Josip Edišar.

Ako bi se govorilo o trećoj generaciji donjovidovskih nogometaša, onda tu svakako valja spomenuti Ivana Hunjadija, Josipa Vojvodu, Đuru Pokolića, Alojza Friščića (Kasarničevog), Vinka Tisaja, Alojzija Žemljica, Ivana Kopasića, Ivana Cenka i Martina Čmrlca (Sabola).

U razvoju kluba bilo je uspona i padova. Najgora je situacija bila 1962./1963., kada je klub privremeno i prestao s radom, no ipak se i tada igralo po lokalnim turnirima, ali nije bilo službenih natjecanja. S radošću je istaknuto kako je 1965. ponovo pokrenuta djelatnost kluba, sada pod nazivom Nogometni klub *Jedinstvo* Donji Vidovec. Trener je tada bio nastavnik tjelesnog odgoja Juraj Kolenić.

Među onima koji su najzaslužniji za ponovo pokretanje rada nogometnog kluba svakako je Josip Sašek. On je, što kao igrač, što kao trener i funkcionar u klubu proveo tridesetak godina. Kostur su ekipe od 1965. do 1970. sačinjavali igrači: Stjepan Cenko, Ivan Hujs, Ivan Habijan, Ivan Golubić, Stjepan Hudiček, Drago Matulin, Ivan Kopasić, Mijo Šlibar, Alojz Žemljic, Vinko Tisaj i Vinko Benko.

Ime *Jedinstvo* klub je zadržao do 1993. godine od kada godinu dana djeluje kao *Medimurjeplet - Holding*, a od siječnja 1995. nosi naziv *Vidovčan*, a natjecao se u Četvrtoj hrvatskoj ligi - Sjever. Registrirane su tri ekipe: pionirska, juniorska i seniorska, a trener im je bio Srećko Gabaj.

Za kraj je rečeno: *Dok su se nekada igrači presvlačili na samom igralištu ili u zadržnom domu, danas imamo uređene svlačionice s tuševima, uređeno je igralište s ogradom, a od 1995. godine u neposrednoj se blizini nogometnog igrališta nalazi i asfaltirano rukometno igralište.*

Velike zasluge za odgoj igračkog kadra iz samog Donjeg Vidovca pripada Stjepanu Matulinu koji je godinama vodio pionirske i juniorske ekipe. U vitrinama Nogometnog kluba *Vidovčan* danas se nalazi oko 100 pehara, diploma i drugih priznanja za osvojena vodeća mjesta u velikom i malom nogometu.

Posebno je potrebno spomenuti ime Blaža Jakupaka, najistaknutijega predsjednika kluba.

NK *Vidovčan* s upravom kluba te predsjednikom Blažom Jakupakom, 2013.

Nogometni klub nalazi se u parku koji Vidovčani zovu *Kalanica* i trenutno ima 2 ekipe koje čine veterani i seniori. Seniori se natječu u 2. županijskoj nogometnoj ligi Međimurja. 2016. godine pokrenuta je Škola nogometa Donje Međimurje koju čine klubovi NK *Graničar* Kotoriba, NK *Vidovčan* Donji Vidovec i NK *Dubravčan* Donja Dubrava. Unutar škole igra oko 120 dječaka i djevojčica dobi od 6 do 18 godina, od kojih je oko tridesetak iz Donjeg Vidovca.

Važno je spomenuti i naše veterane koji su u zadnje dvije godine prvaci Međimurja, a ove su godine nastupali na 21. prvenstvu veterana Hrvatskog nogometnog saveza u Rovinju.

Prvaci Međimurja MNS 2020./2021. - Veterani NK *Vidovčan*

Trenutni predsjednik kluba je Danijel Nemet, a klub broji 105 članova. Klub ima i svoju navijačku skupinu *Vidovski voki* koja uvijek vjerno bodri igračke aktivnosti.

Za kraj povijesnog osvrta je rečeno: Iako je nogomet gotovo pedeset godina bio dominantni sport u Donjem Vidovcu, ne smiju se zaboraviti niti ostali sportovi, pa je tako djelovao jedno vrijeme i ženski nogometni klub. Donji Vidovec je oduvijek bio rasadnik izvrsnih igrača, a to je i danas, kada bi svi igrali u svom matičnom klubu gdje bi nam bio kraj.

PODRUŽNICA UMIROVLJENIKA DONJI VIDOVEC

Matica umirovljenika Hrvatske, najveća je umirovljenička organizacija u Republici Hrvatskoj u koju je uključeno 279.000 članova. Ukupno u njoj djeluje 370 udruga i preko 811 podružnica i klubova umirovljenika u svim općinama, gradovima, županijama.

Podružnica umirovljenika Donji Vidovec djelovala je u sklopu Podružnice umirovljenika Kotoriba sve do 14. siječnja 2001. godine kad je osnovna Podružnica umirovljenika Donji Vidovec.

U radno predsjedništvo su izabrani Ivan Hunjadi, Alojzije Friščić i Vinko Cenko. Zapisničar je Ivan Matulin. Jednoglasno je donesena odluka o osnivanju podružnice umirovljenika Donji Vidovec i njezinom uključivanju u Udrugu umirovljenika Međimurske županije Čakovec. U Upravni odbor podružnice umirovljenika Donji Vidovec su izabrani: Ivan Matulin, Josip Šašek, Ivan Hunjadi, Alojz Friščić, Ljubica Kopasić, Vinko Cenko i Marijan Cenko. U Nadzorni odbor su izabrani Marija Cenko, Alojz Hujs i Stjepan Cenko.

Donesena je odluka da predstavnici u skupštini i Upravnom odboru udruge Čakovec budu predsjednik i tajnik podružnice. Predstavnik u kasi uzajamne pomoći je Vinko Cenko. Predsjedavajući je predložio program rada podružnice za 2001. godinu. Odlučeno je da ga Upravni odbor još razradi po mjesecima. Skupštinu su pozdravili predsjednik i tajnik Udruge Međimurske županije Čakovec, te predsjednici podružnica Kotoribe i Svete Marije. Te 2001. godine upisano je 227 članova. Za predsjednika podružnice Donji Vidovec izabran je Alojz Friščić, a Ivan Hunjadi za tajnika.

Alojz Friščić obnaša dužnost predsjednika do 19. siječnja 2015. kada je na sastanku Izvršnog i Nadzornog odbora za predsjednicu izabrana Branka Matulin, a Ivan Hunjadi obnaša funkciju tajnika podružnice sve do 23. 01. 2016. kada funkciju preuzima Dragica Lukša.

Podružnica je vrlo aktivna kroz cijelu godinu, a neke od manifestacija na kojima sudjeluju su: *Festival Gibanice* u Serdehelju, *Dani zlata i starih zanata*, *Izložba kolača i ručnih radova te proizvoda starih zanata*, kuhanje prvomajskog graha i *Memorijal Cenko* u Lovačkom domu Sveta Marija.

Manifestacija *Bakini kolači* u Prelogu

Podjela kolača starijim
i bolesnim umirovljenicima

Zapažena postignuća članova:

27. travnja 2019. – osvojeno 1. mjesto u kuhanju graha s udrugama iz Donjeg Vidovca

06. srpnja 2019. – osvojeno 3. mjesto u visećoj kuglani i 3. mjesto u pikadu - sportski susreti u Gornjem Mihaljencu

15. rujna 2019. – osvojeno 2. mjesto ekipno pikado i 3. mjesto pojedinačno Katica Lukač - domaćin Pribislavec – Gornja Dubrava

Na godišnjoj skupštini koja je održana 27. 6. 2021. godine za predsjednicu Podružnice ponovo je odabrana Branka Matulin.

Predsjednica Branka Matulin i Dragica Lukša, tajnica Podružnice umirovljenika Donji Vidovec

STOLNOTENISKI KLUB DONJI VIDOVEC

STK Donji Vidovec je sportska udruga koja djeluje od 2014. godine s ciljem povezivanja dječje i odrasle populacije kroz sportske i odgojne aktivnosti. Prvenstveni cilj kluba je potaknuti svakoga na tjelesnu aktivnost te učiniti sve sudionike zadovoljnim i nasmijanim.

U početku klub je imao 30 članova, prvi predsjednik je bio Nikola Friščić, a tajnik Marko Kedmenec.

Aktivnosti se održavaju u prostorijama dvorane Doma kulture Donjeg Vidovca. Klub svake godine održava tradicionalni turnir između članova udruga. Također, sudjeluju na zajedničkom turniru sa STK Kos Kotoriba i STK Sveta Marija. Svake godine natječu se u međimurskim stolnoteniskim ligama gdje također bilježe odlične rezultate.

Danas klub broji petnaest članova, dok je trenutni predsjednik Matej Šlibar, a tajnik kluba Mario Horvat.

Prvi članovi STK Donji Vidovec

Osvajanje pokala Z.Matulin, M.Šlibar, M.Lukša

2. turnir u Svetoj Mariji

ŠPORTSKO RIBOLOVNO DRUŠTVO MRENA

Dvije velike rijeke, Drava i Mura, uz više potoka, bara i rukavaca nalaze se na području Donjeg Međimurja te čine to područje vrlo pogodnim za razvoj ribolova. O iznimnoj cijenjenosti dravske ribe govori i pismo Nikole Šubića Zrinskog (Sigetskog) upućeno iz Čakovca barunu Krsti Ungnadu, gospodaru Varaždina, u kojem ga Nikola moli da mu pošalje jednog većeg krapa kada ga njegovi ribiči ulove u rijeci Dravi.

Žitelji Donjeg Vidovca stoljećima su lovili ribe iz športsko - rekreativnih, ali i gospodarskih razloga. Dva omiljena načina ribolova bila su *sakom* i *križakom*, a temelje se na korištenju mreže ispletene od dvostruko sukane lanene ili finije pređe od konoplje. Lovilo se i tzv. *hođicom* (pletene od vrbove šibe) i *ostima* (brdunom).

Udica se nekada rijetko koristila. Ispirači zlata su se često služili tzv. *žinjom* - više manjih udica povezanih na jedan zajednički, središnji konopac. Ribolov se dugo nije službeno kontrolirao, a posebno ne nakon ukinuća kmetstva pa do tridesetih godina prošlog stoljeća. Poribljavanje međimurskih potoka prvi su proveli članovi obitelji Hirschler iz Donje Dubrave, a pustili su u njih i veću količinu rakova.

Ribički dom
ŠRD Mrena

ŠRD Mrena Donji Vidovec kao društvo djeluje od 1975. god. Prvi predsjednik je bio Josip Žvorc, dopredsjednik Josip Šašek, a tajnik August Šarkanj, dok aktualno rukovodstvo čine Vladimir Kučan kao predsjednik, Tomislav Matulin, dopredsjednik i Vladimir Lukša, tajnik.

Po broju članova spada u red manjih društava unutar saveza Međimurske Županije ali djeluje stabilno i kontinuirano te je vrlo aktivno. Ribolov je danas vezan prije svega uz rijeku Dravu i kanal HE Dubrava. Na obali derivacijskog kanala HE Dubrava društvo je izgradilo lijepi ribički dom, koji je mjesto okupljanja ne samo ribolovca, već i ostalih mještana.

Natjecanja u kojima sudjeluje su prije svega društvenog karaktera, pa do ekipnog natjecanja u županijskim ligama.

Društveno natjecanje u lovu ribe na plovak 2021.

Zvonar Franjo, Cenko Dražen, Šarkanj Josip s predsjednikom udruge Vladimirom Kučanom i načelnicom Bojanom Petrić

Za potrebe ove monografije kontaktirali smo nama dragog i uvijek dobrodošlog novinara Mladena Grubića. Kroz mnogo godina prati napredak Donjeg Vidovca stoga je odlučio ispričati nam svoja zapažanja o našem selu:

Gotovo pola stoljeća sam suradnik - dopisnik sredstava javnih priopćavanja s istočnog kutka Međimurja. Sa žaljenjem moram konstatirati da je Donji Vidovec do 1990. godine bio medijski prilično izoliran, djelomice zbog nebrige sredstava javnog priopćavanja, a dijelom zbog prilične pasivnosti mjesta u svim područjima dotadašnjeg trenutka življenja. Od te godine pomno pratim sva zbivanja u Donjem Vidovcu te ih plasiram u medije. Osobno sam upoznao i razgovarao, razmjenjivao mišljenja i informacije s brojnim akterima društvenog, političkog, kulturnog, sportskog, jednom riječju, svekolikog života mjesta, te mi je zadovoljstvo to podijeliti s čitateljima ove monografije.

Dah promjena mogao se osjetiti krajem osamdesetih godina prošlog stoljeća početkom gradnje školske zgrade, a važan događaj je i osnivanje kulturno umjetničkog društva čija je kvaliteta nastupa rasla iz godine u godinu vrtoglavom brzinom, danas je to društvo jedno od najboljih u Međimurju i Hrvatskoj.

1990. su održani prvi višestranački izbori, na razini Hrvatske vodeća stranka je postala Hrvatska demokratska zajednica. U Donjem Vidovcu su se birali članovi Skupštine mjesne zajednice. Zanimljivo je spomenuti da je na tim izborima Josip Grivec (kasnije dugogodišnji načelnik općine)

dobio više od 70% glasova, uz njega jedino je Ladislav Plačko prošao u prvom krugu s nešto više od 50% glasova, ostali su dobili manje od 50% glasova te su ušli u skupštinu nakon drugog kruga izbora. Konstituiranjem Skupštine za predsjednika iste je izabran Josip Grivec, a za predsjednika Savjeta Mjesne zajednice Ignacije Lukša. Kasnije se na prijedlog predsjednika Skupštine išlo u promjenu Statuta Mjesne zajednice te je uvedena funkcija potpredsjednika skupštine i savjeta te je za potpredsjednika Skupštine izabran Josip Jambrešić, a za potpredsjednika Savjeta MZ Marijan Cenko. To su do novog teritorijalnog ustroja i dobivanja statusa općine (1993.) bili čelni ljudi Donjeg Vidovca. Svi članovi su vrlo složno, bez obzira na stranačke pripadnosti, djelovali u interesu mjesta, a 1992. izvrsnom prezentacijom, zalaganjem i mudrom politikom uspjeli su izboriti status općine što je potvrđeno Zakonom o novom teritorijalnom ustroju Hrvatske, koji je donio decentralizaciju te na taj način omogućio brži i kvalitetniji te pravedniji razvoj.

1993. održani su lokalni izbori sukladno novom teritorijalnom ustroju, MZ Donji Vidovec postala je Općina Donji Vidovec te se biralo 16 članova Općinskog vijeća koje je kasnije biralo načelnika i članove Općinskog poglavarstva. U Općinsko vijeće ušle su samo dvije stranke HSLs s 12 vijećnika, a HDZ s 4.

Župna crkva i dvor zimi. Foto dokumentacija Josip Grivec

15. travnja 1993. godine konstituirano je Općinsko vijeće te izabran načelnik i Općinsko poglavarstvo. U Općinskom vijeću u tom mandatu su bili: Josip Jambrešić, Đurđica Jambrešić, Vinko Cenko, Branko Zvonar, Vlado Lukša, Ljudevit Fundak, Stjepan Matulin, Ljubomir Žemlić, Ivan Vidović, Matija Kuzmić, Ivan Kopasić, Ljubomir Lukša (svi HSLs), Alojzije Matulin, Franjo Grivec, Ignacije Lukša i Dragutin Zvonar (svi HDZ). Bilo je iznenađujuće što su članovi HSLs-a unatoč svojoj velikoj većini za načelnika izabrali Damira Lukšu koji je branio boje HDZ-a, a za njegova zamjenika Viktora Horvata iz HSLs-a. Članovi Poglavarstva su bilo još: Katarina Fundak, Dragutin Cenko, Alojzije Friščić, Vilim Kuzmić (svi HSLs) i Dragutin Kolenić (HSS).

Pitao sam Josipa Grivca, tada čelnog čovjeka HSLs-a u Donjem Vidovcu, koji je ujedno i nosio listu HSLs-a koja je dobila apsolutnu potporu birača, kako to da on ne želi biti načelnik? Odgovorio mi je da kad prođu izbori treba zaboraviti stranačke i osobne interese, a u prvi plan staviti opće. Dodao je da je g. Lukša profesionalno zaposlen u Općini, da ima u njega povjerenje te je to dobro rješenje za početak, sve dok se bolje ne upoznamo s funkcioniranjem Općine.

Josip Grivec je izabran za predsjednika Općinskog vijeća, a Alojzije Matulin iz HDZ-a za potpredsjednika. Uvidjevši da je teško biti načelnik općine i sam sebi tajnik, prvoizabrani načelnik odlučio je nastaviti obnašati profesionalnu dužnost tajnika, kasnije pročelnika, a Josip Grivec je izabran za općinskog načelnika, tada je Vijeće biralo načelnika, a neposredni izbori za tu funkciju su kasnije uvedeni.

Članovi Općinskog vijeća i poglavarstva, 1992.

Za novog predsjednika Općinskog vijeća izabran je Josip Jambrešić koji je tu dužnost obnašao više puta, a bio je u kasnijim mandatima i vijećnik u Skupštini Međimurske županije, dok je u tom prvom mandatu u Skupštini MŽ vijećničku dužnost iz Donjeg Vidovca obnašao Vinko Horvat. Malo više teksta je zbog početka djelovanja općine posvećeno tom prvom mandatu.

HSLŠ je od 1993. pa do danas do danas ostao vodeća stranka u Donjem Vidovcu, a dugi niz godina ju je uspješno vodio pokojni Vinko Cenko, poslije njih po izbornim rezultatima je HDZ, jedno vrijeme je solidne rezultate postizao HNS (pod vodstvom Dragutina Kopasića i pokojnog Blaža Jakupaka), no danas uz veliku većinu HSLŠ-ovih vijećnika, vijećnike ima još samo HDZ i SDP. Uz dio prvog mandata Josip Grivec je još pet mandata obnašao dužnost načelnika.

Načelnik Općine Donji Vidovec na svečanoj sjednici povodom 770. godišnjice od osnivanja mjesta i župe Donji Vidovec

2017. je odlučio da se više neće kandidirati stoga se kandidirao za zamjenika župana, te od te godine obnaša dužnost zamjenika župana. Nakon njega na to mjesto je izabran Josip Matulin, no nije uspio zadržati to mjesto te ga je uz potporu HSLŠ-a, MP-Nezavisna lista i HNS-a na ovogodišnjim (2021.) izborima velikom većinom pobijedila Bojana Petrić koja u ovom mandatu obnaša dužnost načelnice.

Uz već spomenute, dužnost predsjednika Općinskog vijeća obnašali su još Matija Kuzmić (HSLŠ) u više mandata te Tomislav Horvat (HDZ) i Marinko Čmrlec (HNS), a u ovom mandatu je predsjednica Općinskog vijeća Petra Podravec (HSLŠ). Donačelnici su bili već spomenuti Viktor Horvat (HSLŠ), te Vilim Matulin (HSS), Zdravko Crnković (HSS), Vinko Cenko (HSLŠ), Blaž Jakupak (HNS) i Željko Dolenec (HSLŠ). Danas liberalnu vijećničku većinu čine: Petra Podravec, Josip Jambrešić, Željko Dolenec, Nenad Lukša, Ljiljana Friščić i Blaženka Cenko, dok su Vladimir Kučan (potpredsjednik Općinskog vijeća) i Tomislav Glavak iz HDZ-a, te Tihomir Žuljić iz SDP-a (potpredsjednik Općinskog vijeća).

Dolaskom višestranačja (1990.) i izborom novih rukovodstava za mnoge društvene, sportske i političke organizacije, njihovom aktivnošću stvara se prostor za uspješniji rad i djelovanje. Stvaraju se uvjeti evidentnog napretka što je izazvalo i interes medija te se sve to revno i redovito bilježilo. Za cjelokupni napredak, pa onda i medijsku ekspanziju, posebne zasluge pripadaju čelnim ljudima mjesta koji njeguju dobru suradnju s dopisnikom na terenu te se na taj način transparentno i kontinuirano prate rezultati rada i djelovanja. Nabrojiti ćemo samo neke važnije realizirane projekte, za sve i detaljniji opis nema dovoljno stranica u ovoj monografiji, no uvjeren sam da će za pet godina, točnije povodom 800. godišnjice Donjeg Vidovca biti tiskana nova, detaljnija knjiga o Donjem Vidovcu.

Početak devedesetih obilježila je velikosrpska agresija na Hrvatsku, ratna razaranja i obrana domovine. Donjovidovčani su se također dragovoljno uključili i dali doprinos stvaranju slobodne i neovisne Hrvatske. Branitelji zajedno s općinom su podigli spomenik preminulim sumještanima Dragutinu Friščiću-Keseri koji je dao svoj život braneći Vukovar, te Vladimiru Šajnu, zapovjedniku 54. samostalnog bataljuna.

Međimurje se prvo oslobodilo od agresorske vojske te postalo prvi slobodni teritorij u Republici Hrvatskoj. Unatoč ratu, zbrinjavanju brojnih građana protjeranih sa svojih ognjišta bilježimo napredak i realizaciju projekata važnih za Donji Vidovec. Dovođena je i opremljena školska zgrada u kojoj je smješten i dječji vrtić. Postavljeni su optički kablovi i otvorena suvremena telefonska centrala. Danas to možda ne zvuči značajno, no u to doba nije se više moglo dobiti telefonski priključak, tako da je to tada bio veliki uspjeh. Izvršena je potpuna plinifikacija Donjeg Vidovca i formirana nova ulica s potrebnom infrastrukturom. Zgradi crkve bila je potrebna temeljita obnova, statika je bila narušena dobrim dijelom zbog teških šlepera koji su odvozili šećernu repu s deponije, dolaskom višestranačja zabranjeno je prometovanje teškim kamionima tim dijelom. Velikim naporom i dragovoljnim priložima svih mještana, uz malu, ali važnu potporu Međimurske županije te iz općinskog proračuna kroz više godina u potpunosti je sanirana ova vrijedna, jedna od najljepših, barokna crkva te kasnije i župni dvor. Općinsko poglavarstvo je formiralo i Odbor za obnovu crkve koji je vodio Andrija Friščić. Obnovili su se temelji, riješila statika, krov crkvene lađe, toranj, pozlatila kugla (zlatom darovao Stjepan Vojvoda), obnovila fasada, elektroinstalacije te unutrašnjost crkve uz postavljanje kvalitetne crkvene rasvjete. To je bio velik zahvat za ovu malu sredinu, no uz volju, slogu, zajedništvo te veliko zalaganje unatoč skromnom općinskom proračunu ovaj važan i veliki projekt uspješno je realiziran.

Kroz niz godina sanirala se i uređivala zgrada Doma kulture koja je početkom devedesetih bila u lošem stanju, no danas je to suvremena zgrada s novim prostorima i aktivnostima.

Temeljito se obnovila od temelja do krova, izmijenila kompletna stolarija, sanirao krov i uredili novi prostori. Nekad je tu bila samo ambulanta opće prakse, trgovina mješovitom robom i dvorana u kojoj su se održavale priredbe i svadbe. Danas je tu uz već navedeno, uređen prostor i otvorena suvremena ljekarna, stomatološka ordinacija, uređen prostor za aktivnosti udruga, lijepa dvorana, suvremeno i lijepo uređeni općinski uredi, tu je i ured komunalnog redara koji pokriva sve susjedne općine.

Izuzetno je važan ured i sjedište Lokalne akcijske grupe „Mura-Drava“ koja pokriva grad Prelog i Općine Orehovica, Donji Kraljevec, Goričan, Sveta Marija, Donji Vidovec, Kotoriba, Donja Dubrava i Legrad. To je vrlo značajna i važna institucija koja će sukladno Europskoj politici sve više dobivati na značaju, naročito u financijskim potporama koje su se već realizirale, a u budućće će biti još značajnije za područje koje pokriva. Također je uređen prostor za tekstilni pogon u kojem je otvoren značajan broj radnih mjesta.

Trenutno je u zgradi oko pedesetak radnih mjesta. Značajne su bile investicije u cestovnu infrastrukturu, tj. Pješačko - biciklističke staze uz glavnu cestu kroz mjesto, proširenje ceste uz pješačko - biciklističku stazu prema Kotoribi, uređenje središta mjesta, uređen prostor za poštu i slastičarnicu, uređenje sportskog parka, itd. Načelnici Marijan Varga (Donja Dubrava), Mario Moharić (Goričan) i Josip Grivec (Donji Vidovec) prepoznali su važnost i način funkcioniranja Europske unije te su te općine sudjelovale u nizu projekata vezano uz pretpristupne fondove. Glede toga tu su se školovali prvi projekt-menadžeri u Hrvatskoj u okviru EU projekta, gastro projekti, festivali, itd. također su inicirali i sredstvima EU formirati prvu u Hrvatskoj Europsku grupaciju za teritorijalnu suradnju sa sjedištem u Serdahelu (Mađarska) zato jer su tamo jednostavniji propisi vezano uz funkcioniranje. Nakon ovih triju općina danas su u tu grupaciju pristupile i druge općine te gradovi Prelog i Ludbreg, a uskoro će pristupiti i Varaždinske Toplice.

Važno za Donji Vidovec je to što mu je 2016. godine na toj osnovi odobren projekt vezan uz ispiranje zlata, tj. uređenje Interpretacijskog centra te poslije i sufinanciranje Etno parka koji će se uskoro započeti realizirati.

Također je u okviru toga financirana projektna dokumentacija za kanalizaciju (glavni vodovi i pročištač) ovog dijela Međimurja, a Donjem Vidovcu i Donjoj Dubravi projektna dokumentacija za mjesnu mrežu, jer su te dvije općine zajedno s mađarskim partnerima u početnoj fazi pred desetak godina pokrenule taj projekt. Realizacija tog projekta cijele aglomeracije je u izgradnji. Prvi predsjednik EGTS-a je postao Mario Moharić iz Goričana, a danas je to Josip Grivec iz Donjeg Vidovca.

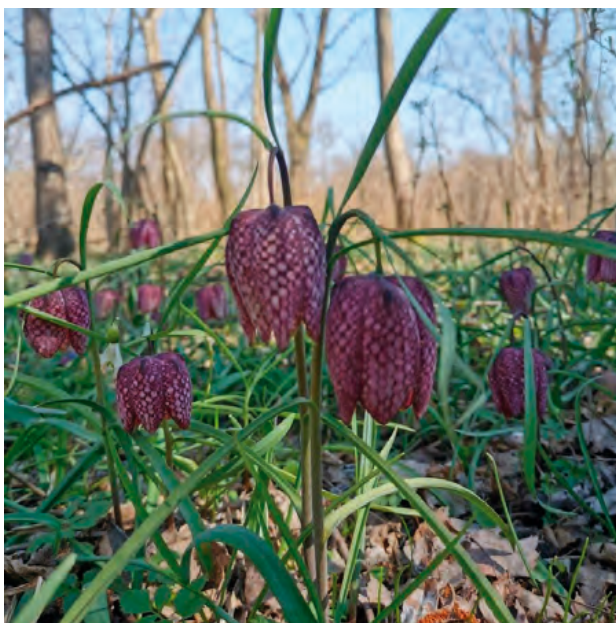

Interpretacijski centar *Dravski zlatari* u početnoj je fazi gradnje.

DONJI VIDOVEC DANAS I SUTRA

Za kraj odlučili smo prenijeti tekst koji je s nama podijelio sad već bivši načelnik Donjeg Vidovca, a sadašnji zamjenik župana Međimurske županije Josip Grivec.

Općina i mjesto Donji Vidovec prema pisanim tragovima najstarije je mjesto u Međimurju, spominje se daleke 1226. g. To je bilo mjesto obrta (zlatara, košarača, mlinara, kovača, licitara (medičara), krojača, «sfljojsara» (splavara) i brodara, postolara, knjigoveža, drvoprerađivača, pekara, i drugih) smješteno u neposrednoj blizini granica između triju županija Republike Hrvatske te dvije županije Republike Mađarske. Središte mjesta je jedna od najljepših baroknih cjelina sjeverozapadne Hrvatske (crkva, župna kurija i barokni pil), a tu cjelinu nadopunjuje velebni hrast lužnjak, zaštićeni spomenik prirode. Općina se nalazi u samom središtu istočnog dijela Međimurja, relativno blizu utoka rijeke Mure u Dravu, te uz sam povijesni potok Bistrec, koji je još uvijek vrlo čist i nezagađen.

Zaštićena biljka kockavica
Foto: J. Grivec

Općina Donji Vidovec, koju čini samo mjesto Donji Vidovec nalazi se u istočnom dijelu Međimurske Županije, udaljeno od središta županije 33 km. Mjesto je smješteno u blizini lijeve obale rijeke Drave, na cestovnom pravcu Čakovec - Koprivnica. Tu se sastaju (graniče) tri županije: Koprivničko-Križevačka, Varaždinska i Međimurska. Takav položaj omogućuje mjestu razvoj obrtništva i trgovine, te bogatu ugostiteljsku ponudu, koju posebno upotpunjuje vrlo lijepo uređen i uklopljen u okoliš hotel «Golf» s vlastitom proizvodnjom crnog piva.

U mjestu djeluju dva tekstilna pogona, građevinska tvrtka, tvrtka Međimurjeplet s cijelim asortimanom raznih proizvoda, tvrtka Kraljevske slastice proizvodi kolače i slastice, djeluje uspješna tvrtka Lukša metal proizvodeći razne metalne proizvode, tvrtka Artner tehnika d.o.o. koja se bavi nizom djelatnosti, tj. proizvodnjom metalnih konstrukcija i elemenata, građevinske stolarije od metala, proizvodnjom, montažom, održavanjem i popravkom aluminijske, pvc i druge stolarije i bravarije, proizvodnjom protupožarnog i neprobojnog stakla, obavljaju trgovačko posredovanje na domaćem i inozemnom tržištu, zastupaju inozemne tvrtke. Bave se i projektiranjem i izgradnjom građevina te nadzorom. Uskoro bi trebala početi gradnja solarne elektrane na više od 20 ha, a u Donjem Vidovcu djeluju i drugi obrti te OPG-eovi.

Donji Vidovec kao naselje i kao Općina ima osigurane sve važnije elemente za potrebe gospodarstva i turizma (zdravstvena ambulanta, ljekarna, stomatološka ambulanta, poslovnica HP, škola, dječji vrtić, hotel, suvremeno uređeni kafići, slastičarnica, itd.) U pogledu komunalne opremljenosti osigurani su svi sadržaji infrastrukture osim kanalizacijske mreže i pročišćavanja otpadnih voda, no gradnja je u tijeku.

Ulicama Donjeg Vidovca trenutno se provodi aglomeracija

DEMOGRAFSKI RAZVOJ OPĆINE

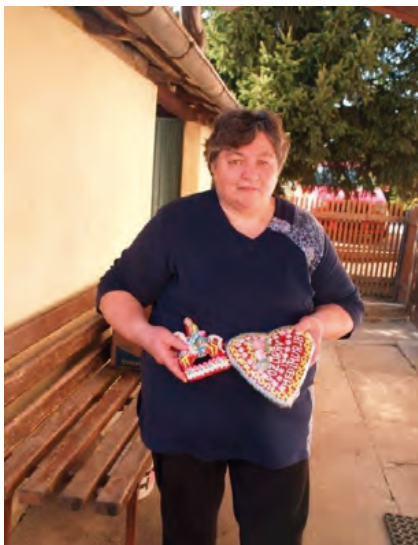
Područje Općine obuhvaća prostor od 13,64 km² (što je 1,87 % od ukupnog prostora Županije) te 1399 stanovnika prema posljednjem popisu ili 102,5 stanovnika po km². Prema tome, ostvarena gustoća na području Općine Donji Vidovec iznosi oko 120 stanovnika/km². Demografska obilježja i procesi u Općini ukazuju na lagani pad broja stanovnika, a tome je najveći uzrok smanjenje prosječne veličine obitelji, što je karakteristika svih naselja udaljenih od centara, a to znači da je potrebna daljnja decentralizacija ovlasti i sredstava te učinkovita potpora ruralnim krajevima. Analiza stambenog fonda ukazuje na dobro odmjeren odnos broja domaćinstava i stanova za stalno stanovanje koji upućuje da u ukupnom odnosu ne nedostaje stanova, već da ima više stanova od broja domaćinstava. Ukupan broj domaćinstava je manji od broja stanova te je više od pedesetak nenastanjenih. Točan broj i točnija slika će se dobiti analizom popisa koji je u tijeku. Nenastanjeni stanovi mogu se ujedno koristiti kao potencijalni turistički smještajni kapaciteti.

Donji Vidovec razvija tercijarnu strukturu te u odnosu na okolne općine ima najveći turistički potencijal. Donji Vidovec je mjesto čiji je razvoj stoljećima bio vezan uz rijeku Dravu. U okolici mjesta još uvijek postoje značajni kompleksi šuma. Uz rubove šuma i poljoprivrednih površina nalaze se šumarci puni života. Tu su mogućnosti lovnog i ribolovnog turizma, a ovo područje je zbog ljepote i očuvanog krajolika te bogatstva divljači i ribe, velike bioraznolikosti zanimljivo turistima iz Austrije, Njemačke, Italije i susjedne Slovenije. Donje Međimurje sačuvalo je prirodni krajolik uz rijeku Muru, te potoke Bistrec i Rakovnicu uz mogućnost revitalizacije dijelova potoka Bistreca i bara radi očuvanja bioraznolikosti i prelijepe biljke kockavice.

U blizini je velika hidroelektrana Dubrava uz koju teče stari tok rijeke Drave koji se već koristi kao rafting staza te kao područje za foto - safari na ptice vodenih staništa. Te vodene površine, hidroakumulacijsko jezero, derivacijski kanal te stari tok rijeke Drave, izrazito su bogate ribom te se na tim lokalitetima održavaju brojna ribička natjecanja poput 61. Svjetskog prvenstva u lovu ribe udicom na plovak. Hotel Golf, vrlo lijep objekt, skladno uklopljen u okoliš, te njegovi smještajni kapaciteti, kao i škola golfa koja tu djeluje ali i planirani novi sadržaji daju nove mogućnosti turističke ponude. Vrlo lijepo i suvremeno uređeni kafići, slastičarnica, bogata proizvodnja i ponuda

pekarskih i licitarskih proizvoda, vrlo aktivni nautičari koji njeguju tradiciju ispiranja zlata, spustova Dravom i slično, upotpunjuju turističke mogućnosti.

To su osnovni resursi kojima Donji Vidovec raspolaže i može raspolagati u pogledu razvoja prirodi bliskog turizma.

Nada Lukša, posljednja međimurska licitarka iz Donjeg Vidovca

Hotel *Golf*

Na lokaciji između starog i novog toka Drave gdje se sada odvijaju neorganizirana kampiranja, postoji interes za izgradnju ekoloških bungalova koji bi se uklopili u prirodno okruženje.

Biciklističke staze koje kreću iz zapadnih zemalja, čak iz Nizozemske, doprle su do Mađarske. Daljnja izgradnja biciklističkih staza uz rijeku Muru nastavila bi se uz do sada učinjeno u Austriji, Sloveniji i Mađarskoj. Ta velika biciklistička tura trebala bi prolaziti i kroz Donji Vidovec. Prema poznatom europskom stručnjaku, dr. Martinu Schneider - Jacobyju do 2010. godine na biciklističkim stazama Srednje i Istočne Europe bit će 250 000 turista biciklista iz Zapadne Europe. Pridodamo li tome brojku od oko 100 000 turista godišnje na prostoru Međimurja onda zaista dobivamo izvrsne temelje za razvoj prirodi bliskog turizma. Konkretno, Općina Donji Vidovec gradi interpretacijski centar te uskoro i Etno park, a dogledno i mjesto za kampiranje. Stari tok rijeke Drave iznimno je pogodan i zanimljiv za rafting i vožnju kajakom, razgledavanje i uživanje u krajoliku.

Prekrasni krajolik uz tok Drave na našem području, te očuvana prirodna Drava kao stvorena je za kanu staze. Također, cijeli hrvatski tok Mure zacrtan je kao pogodan za kanu iajak staze. Na kraćim dionicama moguć je i rafting gumenim čamcima. Blizina posebnog zoološkog rezervata Veliki Pažut otvara dodatne mogućnosti. Sačuvani prirodni krajolici (šumarci, livade i lugovi) sjeverno od Donjeg Vidovca izazivaju veliki interes promatrača ptica i ljubitelja prirode, stoga tu treba oblikovati i osmisliti pješačke staze, a planira se i izgradnja spomen - brvnare te spomenik u šumi Kletnice, na spomen Zrinskima koji su tu imali svoj ljetnikovac. Također između Donjeg Vidovca i Donje Dubrave treba obilježiti mjesto gdje se nalazilo svetište Hrvata iz pretkršćanskog razdoblja. Uz rijeku Dravu kod Donjeg Vidovca treba urediti i kupalište, a još kvalitetnije rješenje bilo bi revitalizirati dio starog toka Bistreca i tu izgraditi kupalište i to na mjestu zvanom Topličina gdje je izvirala topla voda, a vjerojatno bi iskopom od nekoliko metara u dubinu ponovo ta topla voda izbila na površinu.

Za napomenuti je da u našem mjestu postoje brojni športski sadržaji, a u susjednim mjestima postoje razni sadržaji kao što su konji za jahanje, poletno sletna staza za zmajevе, luka za jedrilice na hidro-akumulacijskom jezeru dužine 16 i širine 8 kilometara. Od zabavnih sadržaja u Donjem Vidovcu kao što je navedeno, već postoji hotel, kafići, slastičarnica, kao i Kulturno -umjetničko društvo s vrhunskom dramskom i tamburaškom sekcijom *Vidovčani* iz Donjeg Vidovca, ali i izvrsnim folklorasima i recitatorima. Kao specifičnost mjesta treba spomenuti izvrsne i vrlo aktivne vezilje. Tu je i ponuda gvirca, vrlo rijetkog pića koji proizvodi jedan od posljednjih licitara u Međimurju.

Posebna znamenitost našeg mjesta je barokna župna kurija, crkva i pil (zaštićeni spomenici) te bogati sakralni inventar umjetničke i povijesne vrijednosti.

Donji Vidovec ima bogatu povijesnu, prirodnu i kulturnu baštinu.

Mali Donji Vidovec je veliki kada se sagleda bogatstvo prošlosti mjesnog župnog dvora.

Tu su pohranjene starine u jednoj od najbogatijih etno zbirki u Međimurju. Župa svetog Vida, Općina i općinske udruge Donjeg Vidovca već godinama organiziraju Noć muzeja u župnom dvoru.

Za tu etno zbirku najzaslužnija je naša mještanka Ana Nestić (Vojvoda)

Glavni nositelj očuvanja kulturne baštine je vrlo aktivno Kulturno - umjetničko društvo te podružnica umirovljenika. Dramska sekcija ovog KUD - a kvalitetom je uvrštena među vodeće sekcije Hrvatske, a u svojim redovima ima i najboljeg glumca - amatera Hrvatske - Gabrijela Matulina.

Godišnja priredba, predstava *Verestovanje*, Donji Vidovec, 2014.

Gabrijel Matulin

Općina je izdala vrlo kvalitetnu monografiju, prema pisanju stručnih časopisa, jednu od najboljih u Hrvatskoj. Izdana je povodom 770. obljetnice mjesta, a Donji Vidovec je nedavno posjetila i tadašnja predsjednica Republike Hrvatske Kolinda Grabar Kitarović, a prije nje i predsjednik Stjepan Mesić.

Donji Vidovec ima tradiciju obrta. Tu je, prva u ovom kraju, djelovala škola pletarstva (1904.). Vidovske korpe i ostali ručno pleteni proizvodi od vrbove šibe i danas se prodaju širom svijeta, a tu su i proizvodi od komušine (cekeri, papuče, itd.).

Danas bi se, uz postojeće sadržaje, trebalo poticati povratak tradicionalnog obrta kovanja željeza, mljevenja žita, fljojsarenja, drvoprerađivačkog obrta, obučarskog obrta, ispiranje zlata... Neki od tih zanata poticali bi se samo vezano uz turizam. Tako još uvijek u mjestu postoji stara kovačnica koja bi mogla poslužiti kao mali muzej. Planira se postaviti mlin u izvornom obliku, njeguje se i demonstrira ispiranje zlata po čemu je Donji Vidovec poznat. Njeguje se tradicija vezenja i kukičanja te nekoliko puta godišnje organizira izložba ručnih radova, koji se mogu naći u gotovo svakom kutku svijeta od Australije do Kanade.

Želimo sačuvati i razvijati svoje posebno vrijedne sadržaje kulturno - povijesnog središta naselja. Smatramo da smo jedno od vrlo rijetkih mjesta u Hrvatskoj koje je sačuvalo svoju višestoljetnu tradiciju prirodne i kulturne posebnosti. U centru su smještene sve javne građevine koje jedno razvijeno mjesto mora imati (škola, crkva, kurija, pošta, sjedište Općine, trgovine, ljekarna, liječnička i stomatološka ambulanta), te sačuvanog parka kojim dominira velebni hrast-lužnjak.

Zgrada Općine Donji Vidovec

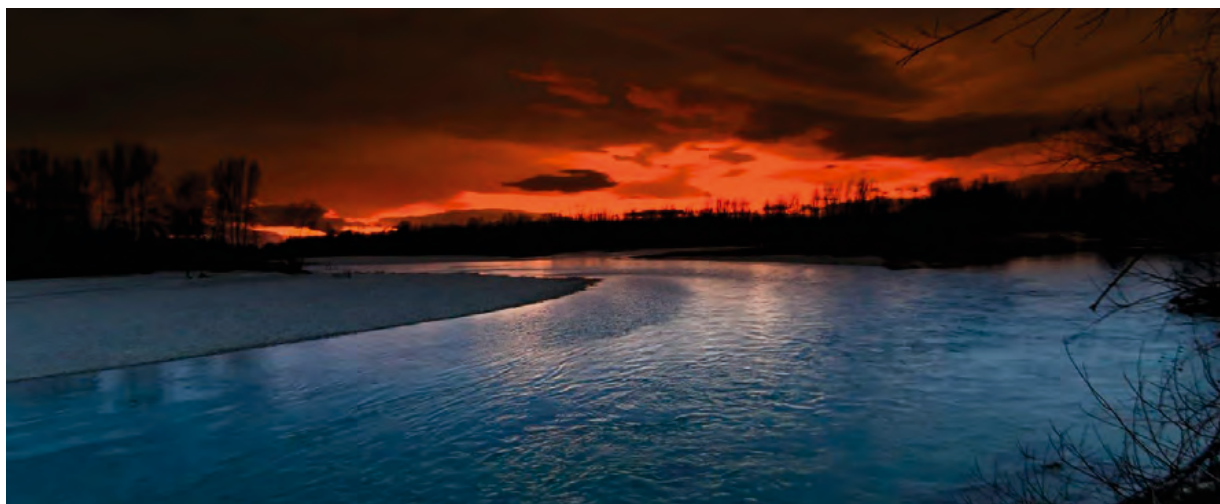
Novim planom prostornog uređenja mjesta Donjeg Vidovca, želimo utvrditi lokalitete na kojem bi se formirali ribnjaci do kojih bi dolazila čista i zdrava voda iz potoka Bistrec, čiji je bar jedan dio starog toka potrebno revitalizirati. Probna istraživanja koja su provele ribičke udruge pokazala su da se u toj vodi uspješno može uzgajati potočna pastrva što svjedoči o izvršnoj kvaliteti vode. Da bi se voda što više iskoristila, nakon ribnjaka planiramo urediti prostore za uzgoj domaće guske, kojoj su potrebne vodene površine. Na ovakav način ostvarili bi višestruku korist i dali doprinos očuvanju i razvoju rijetke i ugrožene, izvorne hrvatske pasmine vodene peradi, dravske guske.

Obzirom na naznačene i prethodno opisane prednosti kontinentalnog dijela za turističke sadržaje, smatramo da se u Donjem Vidovcu može organizirati jedinstvena turistička ponuda i to:

- prikaz spoja umjetnog i prirodnog toka rijeke Drave,
- prikaz rada mlina na vodi,
- prikaz rada zlatara pri ispiranju zlata,
- prikaz i vožnja splavom,
- prikaz proizvodnje proizvoda od vrbove šibe
- prikaz proizvodnje i kušanje licitarskih proizvoda i tradicionalnog pića gvirca,
- prikaz proizvodnje crnog piva,
- rafting starim tokom rijeke Drave,
- uvid u izvorne radionice: kovačnicu, postolarstvo, stolarstvo, tkalačku i krojačku,
- komušinarsku i šiblju izradu,
- kupanje na rijeci Dravi i revitaliziranom potoku Bistrecu,
- formiranje turističkog naselja sa tradicionalnim drvenim kućicama pokrivenim slamom,

Vjerujemo da će se iz novog proračunskog razdoblja Europske unije te drugih izvora etapno realizirati naši planovi, koje treba stalno nadopunjavati sukladno novim uvjetima, potrebama i mogućnostima.

Zalazak sunca na rijeci Dravi iz objektiva Josipa Grivca

STIHA STIHA TRPČI: RAZA POKOLIĆ
GLASBA: MARTIN ŠUPČIĆ

STIHA SE ZAŽARI ZORA I STIHA SE REZDENI,
STIHA SONCE IDE GORI, STIHA DETE V ZIPKI SPI.

I PO TRAVI KAPLJE ROSE BLJEŠČIJU SE STIHA, STIHA,
STIHA SE VEĆ VETER ZDIŽE, ROSE BO NESTALO STIHA.

TAK TE STIHA, STIHA ŠTIMAM I STIHA TE RADA IMAM,
STIHA NA VEČER DOJDI K MENI I KUŠNI ME STIHA, STIHA.

STIHA, STIHA

R. Pokolić

*Stiba se zažari zora i stiba se rezdeni,
stiba sonce ide gori, stiba dete v zipki spi.*

*I po travi kaplje rose blješčiju se stiba, stiba,
stiba se već veter zdiže, rose bo nestalo stiba.*

*Tak te stiba, stiba štimam i stiba te rada imam,
stiba na večer dođi k meni i kušni me stiba, stiba.*

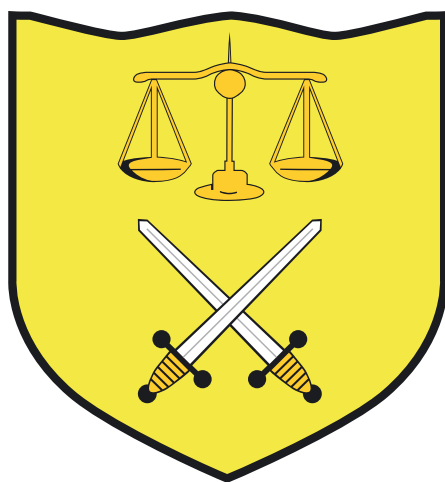

Novo uređena kapelica u samom središtu mjesta

ZASTAVA I GRB OPĆINE DONJI VIDOVEC

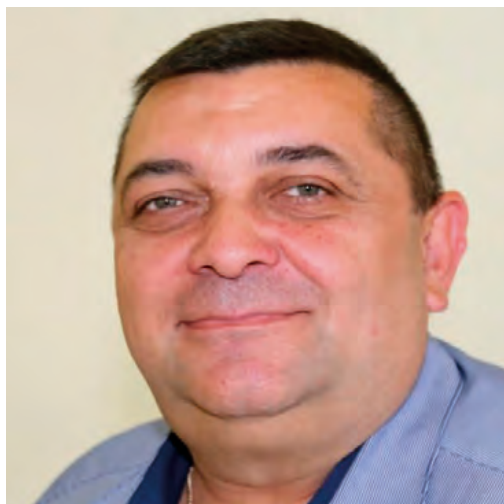
NAČELNICI DONJEG VIDOVCA

Damir Lukša (1993. – 1995.)

Josip Grivec (1995. - 2017.)

Josip Matulin (2017. – 2021.)

Bojana Petrić bacc.inf. (2021.)

ZAHVALA

Posebno se zahvaljujem svim udrugama Donjeg Vidovca, novinaru Mladenu Grubiću, Dragutinu Feletaru, Siniši Novaku, zamjeniku župana Međimurske županije Josipu Grivcu te svima koji su mi na bilo koji način pomogli prikupiti ove tekstove i fotografije.

Načelnica Općine Donji Vidovec,
Bojana Petrić

Donji Vidovec

(1226. – 2021.)

2021.